

Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“
Европска банка за обнову и развој

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

Процена друштвено-економског утицаја

Референтни број: 2026/11

Коначна верзија за издавање | 06.03.2026.

Овај извештај узима у обзир посебне инструкције и захтеве нашег клијента. Није намењен за било које треће лице, нити се било које треће лице може на њега позивати. Не преузима се одговорност према било ком трећем лицу.

Број посла 303066-00

Arup d.o.o. Beograd (Savski venac)
Булевар војводе Мишића 17/4
Пословна зграда БИГЗ
11040 Београд
Република Србија
arup.com

Верификациони лист

Назив пројекта	Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији
Назив документа	Процена друштвено-економског утицаја
Број посла	303066-00
Број документа	2026/11
Деловодни број	ESIA Том 1 Књига 6

Ревизија	Датум	Име фајла	Процена друштвено-економског утицаја
----------	-------	-----------	--------------------------------------

Коначна верзија	12/08/2025.	Опис	Коначна верзија
-----------------	-------------	------	-----------------

	Припремио/ла	Провера	Одобрење
Име	Ксенија Радовановић / Милица Поповић	Милица Поповић	Александар Бајовић
Потпис			

Коначна верзија за јавно објављивање	15/12/2025	Име фајла	
		Опис	Коначна верзија за јавно објављивање

	Припремио/ла	Провера	Одобрење
Име	Ксенија Радовановић / Милица Поповић	Милица Поповић	Александар Бајовић
Потпис			

Коначна верзија за издавање	06/03/2026	Име фајла	
		Опис	Коначна верзија за јавно објављивање

	Припремио/ла	Провера	Одобрење
Име	Ксенија Радовановић / Милица Поповић	Милица Поповић	Александар Бајовић
Потпис			

Издати верификациони лист уз документ

Садржај

Скраћенице	1
Речник	2
1. Друштвено-економска процена заједница под утицајем	3
1.1 Опис пројекта	3
1.2 Рецептори и подручје утицаја	6
1.3 Пројектне активности и идентификација утицаја	7
1.4 Сврха процене утицаја на друштвено-економске аспекте (SIA)	8
1.5 Законодавство и стандарди	9
1.6 Методологија	12
1.7 Претпоставке и ограничења	14
1.8 Почетно стање	15
1.9 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремну фазу, фазу изградње, фазу рада и фазу демонтаже)	29
2. Рад и услови рада	34
2.1 Увод и сврха	34
2.2 Законодавство и стандарди	34
2.3 Методологија	38
2.4 Претпоставке и ограничења (ако је применљиво)	38
2.5 Почетно стање	38
2.6 Рецептори и зона утицаја	40
2.7 Активности на пројекту и идентификација утицаја	41
2.8 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремна фаза, изградња, фаза рада, фаза демонтаже)	43
3. Откуп земљишта и расељавање	51
3.1 Увод и сврха	51
3.2 Рецептори и зона утицаја	51
3.3 Законодавство и стандарди	52
3.4 Методологија	58
3.5 Претпоставке и ограничења (уколико је применљиво)	59
3.6 Почетно стање	60
3.7 Активности на пројекту и идентификација утицаја	64
3.8 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремну, изградњу, фазу рада и демонтажу)	65
4. Ангажовање заинтересованих страна	83
4.1 Увод и сврха	83
4.2 Рецептори и подручје утицаја	83
4.3 Законодавство и стандарди	84
4.4 Методологија	87
4.5 Претпоставке и ограничења (ако је применљиво)	88

4.6	Почетно стање	89
4.7	Активности на пројекту и идентификација утицаја	97
4.8	Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремна фаза, фаза изградње, фаза рада, фаза демонтаже)	98

Табеле

Табеле

Табела 1	- Катастарске општине у оквиру примарног подручја утицаја	6
Табела 2	- Катастарске области у оквиру секундарног подручја утицаја	7
Табела 3	- Општи демографски профил	16
Табела 4	- Расподела популације на подручју Пројекта, према полу и старости	18
Табела 5	- Попис према националној припадности, полу	19
Табела 6	- Домаћинства према броју чланова, према општини и граду	20
Табела 7	- Породице са децом по типу и броју деце, по општинама	21
Табела 8	- Табела процене утицаја	30
Табела 9	- Структура радне снаге	39
Табела 10	- Извори прихода међу анкетиранима (који су запослени и дали одговор)	39
Табела 11	- Процењена радна снага током фазе изградње	42
Табела 12	- Процена утицаја	46
Табела 13	- Мере за ублажавање	47
Табела 14	- Процена утицаја	75
Табела 15	- Мере за ублажавање	79
Табела 16	- Резултати претраге медија	89
Табела 17	- Процена информација које су пружене РАР-овима у вези са процесом експропријације	93
Табела 18	- Истраживање о фази 2	96
Табела 19	- Процена утицаја	99
Табела 20	- Мере за ублажавање	101

Илустрације

Слика 1	- Локација пројекта у односу на Србију и Колубарски регион	4
Слика 2	- Укупна површина пројекта са мрежом за наводњавање (фазе 1 и 2)	4
Слика 3	- Локација бране и акумулација у односу на оближња насеља и државни пут број 21 (који ће бити измештен/подигнут)	5
Слика 4	- Пејзаж пројектне зоне	5
Слика 5	- Област друштвено-економског утицаја	6
Слика 6	- Зона утицаја – рад	41
Слика 7	- Зона утицаја откуп земљишта	52
Слика 8	- Зона утицаја - Ангажовање заинтересованих страна	83

Цртежи

No table of figures entries found.

Слике

No table of figures entries found.

Фотографије

No table of figures entries found.

Прилози

No table of figures entries found.

Додаци

Appendix A

A-1

Алати за анкетање

A-1

A.1 Упитник за истраживање

A-2

Скраћенице

Скраћеница	Назив на енглеском	Назив на српском
AOI	Area of Influence	Подручје утицаја
КО	/	Катастарска парцела
ПГД	/	Пројекат за грађевинску дозволу
AoI	Area of Influence	Подручје утицаја пројекта
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	Европска банка за обнову и развој
EIA	Environmental Impact Assessment (EIA)	Студија процене утицаја
ESIA	Environmental and Social Impact Assessment (ESIA)	Студија процене утицаја на животну средину и друштвено-економских аспеката (Студија)
ESP	Environmental and Social Policy	Политика заштите животне средине и друштвених
HLA CAP	Historic Land Acquisition Audit with Corrective Action Plan	Историјска експропријације земљишта са Планом корективних мера
LRP	Livelihood Restoration Plan (LRP)	План поновног успостављања извора прихода
PAP	Project Affected Person (PAP)	Особа под утицајем пројекта
PR	Performance Requirement	Услов за реализацију пројекта
PWMC	Public Water Management Company	Јавно водопривредно предузеће
SIA	Social Impact Assessment	Процена друштвено-економског утицаја
SEP	Stakeholder Engagement Plan	План ангажовања заинтересованих страна

Речник

НАКНАДА. Накнада може бити обезбеђена у природи или у еквивалентној вредности за имовину или ресурс који је прибављен или на који је утицао пројекат. Накнада ће бити обезбеђена пре ступања у посед земљишта и имовине у свим случајевима, укључујући и оне када то није могуће због одсуства или немогућности идентификације власника. У случају одсуства власника, новац ће бити доступан у неограниченом временском периоду.

ДАТУМ ПРЕСЕКА. Датум пресека, односно датум мораторијума након којег се промене у власништву имовине не узимају у обзир током поступка експропријације земљишта. Датум пресека за Пројекат је 18. август 2022. године, што је датум проглашења Пројекта за пројекат од јавног интереса за РС. За имовину на земљишту (усеви и објекти), датум када је спроведен попис имовине на парцели сматра се датумом пресека за усеве и објекте.

ЕКОНОМСКО РАСЕЉАВАЊЕ. Губитак извора прихода или средстава за живот, који настаје као последица прибављања земљишта или онемогућеног приступа ресурсима и имовини (земљиште, вода или шума) услед изградње или рада пројекта или његових пратећих објеката.

ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА. Представља одузимање или ограничавање права својине над имовином уз накнаду у складу са тржишном вредношћу те имовине.

ПОНОВНО УСПОСТАВЉАЊЕ ИЗВОРА ПРИХОДА. Мере које ће бити предузете ради помоћи физички и економски расељеним лицима да побољшају своје изворе прихода и животни стандард или да их, најмање, врате на ниво пре расељавања, односно на ниво који је постојао пре почетка имплементације пројекта, у зависности који је виши. Помоћ мора да се настави и након расељавања, у прелазном периоду, на основу разумне процене времена потребног за обнову извора прихода и животног стандарда.

ТРОШКОВИ ПРЕСЕЉЕЊА. Трошкови пресељења јесу накнада за трошкове директно повезане са пресељењем/измештањем домаћинства, у случају експропријације стамбеног објекта или пословног простора.

ОСОБА ПОД УТИЦАЈЕМ ПРОЈЕКТА (РАР). Особа под утицајем пројекта је свако лице које, као последица спровођења пројекта, губи право да поседује, користи или на други начин стиче корист од изграђеног објекта, земљишта (грађевинско, пољопривредно или пашњак), једногодишњих или вишегодишњих усева и дрвећа, или било које друге непокретне или покретне имовине, у целисти или делимично, трајно или привремено.

ФИЗИЧКО РАСЕЉАВАЊЕ. Губитак стамбеног простора или имовине изазван експропријацијом земљишта у вези са пројектом, што захтева физичко пресељење особа под утицајем пројекта са претходне адресе становања, радног места или из пословног простора.

ПОДРУЧЈЕ ПОД УТИЦАЈЕМ ПРОЈЕКТА. У контексту овог документа, подручје под утицајем пројекта сматра се територијом четири катастарске општине, три у општини Уб (КО Памбуковица, КО Радуша и КО Слатина) и једне у ширем подручју града Ваљева (КО Гола глава).

ТРОШКОВИ ЗАМЕНЕ. Једнократна накнада као додатна финансијска помоћ ради олакшавања прилагођавања особа под утицајем пројекта (РАР) на подручје на које су пресељени.

ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ. Сва лица, групе, организације и институције које су заинтересоване за пројекат или потенцијално могу трпети утицај од пројекта или могу имати могућност да утичу на пројекат.

ДОДАТАК ЗА ПРЕЛАЗНИ ПЕРИОД. Описује једнократну новчану накнаду трошкова као додатну финансијску помоћ ради олакшавања пресељења особа под утицајем пројекта.

1. Друштвено-економска процена заједница под утицајем

1.1 Опис пројекта

Европска банка за обнову и развој (EBRD) разматра могућност финансирања Републике Србије („Зајмопримац“ или „Клијент“), коју представља Министарство финансија.

Кредит је намењен финансирању изградње нове бране и акумулационе инфраструктуре инфраструктуре у Памбуковици, укључујући пратеће радове као што су замке за седименте узводно, реконфигурација путева и слично („Пројекат“). Пројекат ће спроводити Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“, национално тело надлежно за управљање водама. С обзиром да овај пројекат изградњу велике бране на новој локацији (*greenfield*), EBRD га је категорисао као пројекат категорије А, што значи да је потребна Студија процене утицаја на животну средину и друштвено-економске аспекте (ESIA).

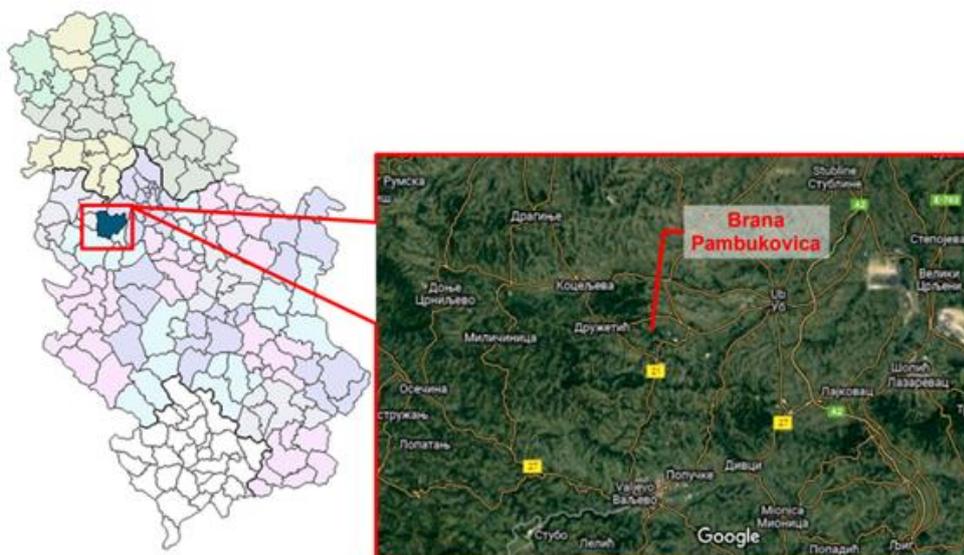
Студија изводљивости за брану Памбуковица са акумулацијом на реци Уб израђена је од стране „Енергопројект-Хидроинжењеринг“, Београд, у децембру 2020. године. Студија изводљивости је развила техничка решења за брану и пратеће објекте и дефинисала процењену вредност инвестиције потребну за реализацију пројекта. Идејно решење је ревидирано 2020. године за брану Памбуковица од стране исте компаније, где су анализирани предложени профил бране и дефинисани њени параметри и параметри будуће акумулације. Пројекат за грађевинску дозволу је израђен 2023. године и одобрен од стране Државне ревизијске комисије (техничка експертска контрола) у октобру 2023. године.

Пројектом „Енергопројекта“ предвиђена је изградња земљане бране висине 30,5 m (брана Памбуковица) на реци Уб (приближно 21 km узводно од насеља Уб, у општини Уб), као и развој система за наводњавање у долини реке Уб. Намена бране обухвата заштиту од поплава, наводњавање око 2.225 хектара, обезбеђивање гарантованог еколошког протока у акумулацији и низводно, као и задржавање седимената. Процењено време потребно за изградњу бране је две до три године, у зависности од обима радова и дефинисане динамике извођења. Пројектовани век трајања бране је 80 година.

Изградња и припрема техничке документације за брану Памбуковица планирана је у две фазе:

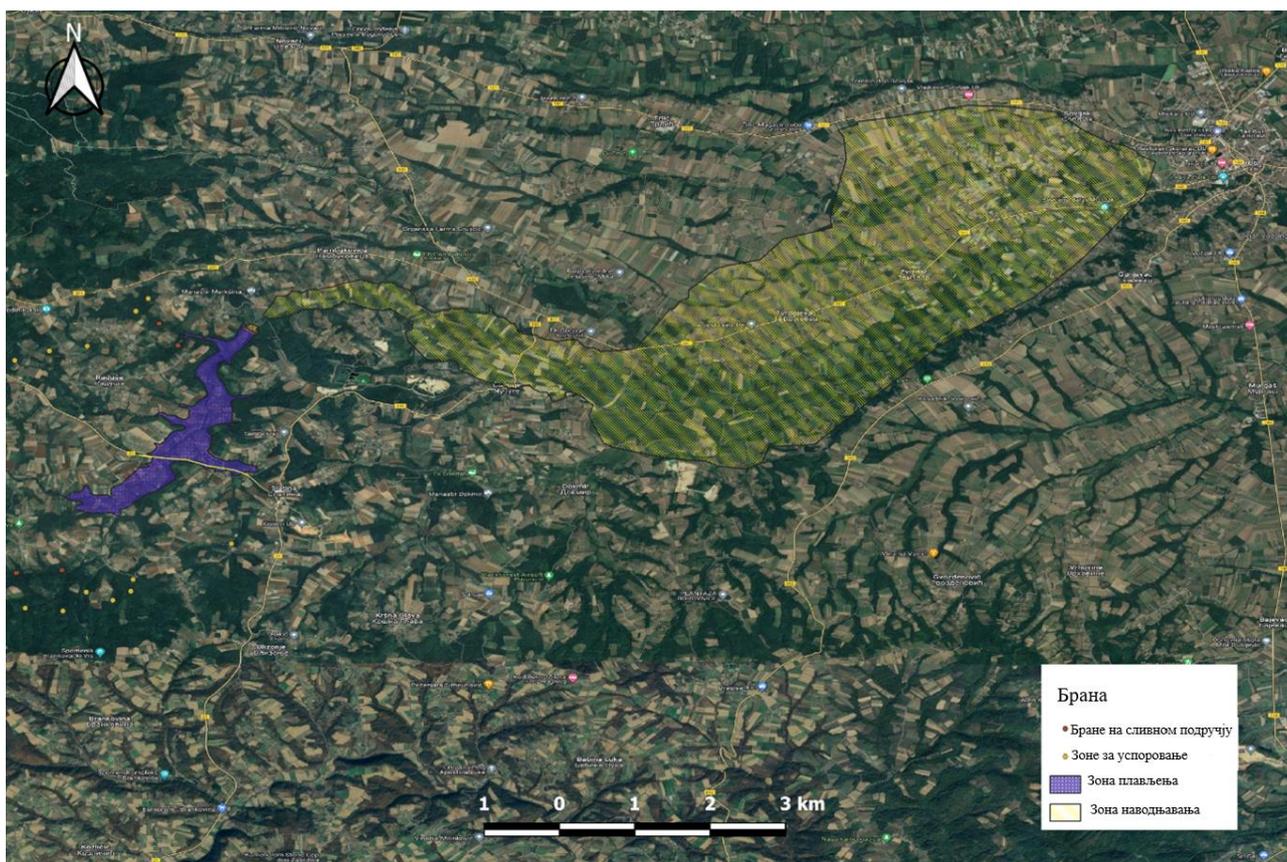
- Фаза 1 – Изградња и пуштање у рад бране Памбуковица у сврху заштите од поплава. За изградњу бране, а пре пуњења акумулације, неопходно је да се деоница Државног пута бр. 21 у дужини од 900 метара подигне изнад максималног нивоа воде у акумулацији, као и да се додатне инсталације које се налазе у зони будуће акумулације изместе. Фаза 1 се завршава пуњењем реке и формирањем акумулације.
- Фаза 2 (није финансирана овим пројектом) – Изградња система за наводњавање у општини Уб. Планирано је да се са изградњом система за наводњавање започне паралелно са завршетком радова из фазе 1. У овој фази, брана и акумулација ће се користити и за заштиту од поплава и за наводњавање. Радови на изградњи система за наводњавање обухватају изградњу кључних објеката примарне дистрибутивне мреже, укључујући пумпне станице, цевоводе под притиском и резервоаре за дневно балансирање дотока. Планирано је да пуна капацитетност остатка инфраструктуре дистрибутивне мреже буде развијана и постогнута током наредне две године. Развој секундарне дистрибутивне мреже планиран је истовремено са примарном дистрибутивном мрежом.

Памбуковица је село које се налази у западној Србији, у оквиру општине Уб, која је део Колубарског округа. (види Сliku 1). Село се налази око 80 километара југозападно од Београда, главног града Србије. Подручје је претежно рурално и пољопривредно, а у близини се налазе градови Уб, Ваљево и Лајковац.

Слика 1 - Локација пројекта у односу на Србију и Колубарски регион

Брана Памбуковица је планирана на реци Уб, приближно 21 км узводно од ушћа у реку Тамнава, што је 15 км западно од насеља Уб. Локација бране припада катастарским општинама Памбуковица, Радушa и Гола Глава. Локација пројекта приказана је на Слици 1., Слика 2 приказује укупно подручје обухваћено пројектом (фаза 1 и 2), док Слика 3 представља локацију бране и акумулације у односу на оближња насеља и државни пут бр. 21 (фаза 1). Типичан пејзаж у подручју пројекта приказан је на Слици 4.

Слика 2 - Укупна површина пројекта са мрежом за наводњавање (фаза 1 и 2)

Слика 3 - Локација бране и акумулација у односу на оближња насеља и државни пут број 21 (који ће бити измештен/подигнут)

Слика 4 - Пејзаж пројектне зоне

Према подацима доступним у време припреме овог извештаја, укупна површина земљишта на којем се планира имплементација Пројекта износи 2.674.664 m² у оквиру 578 катастарских парцела које су предмет експропријације. Од тога, 2.230.024 m² се налази на територији општине Уб, конкретно у катастарским општинама (КО) Памбуковица, Радуша и Слатина. Преосталих 444.640 m² земљишта које је предмет отуђења налази се у КО Гола Глава, која административно припада Граду Ваљеу.

Број погођених власника земљишта тренутно се процењује на 307, на основу текућег поступка експропријације. Овај број може бити коригован након што се заврши потврда власништва. Уобичајено је да поједина лица поседују више парцела у оквиру подручја Пројекта, да неколико чланова истог домаћинства имају засебне парцеле, или да једна парцела има више сувласника, при чему сваки поседује одређени удео у власништву.

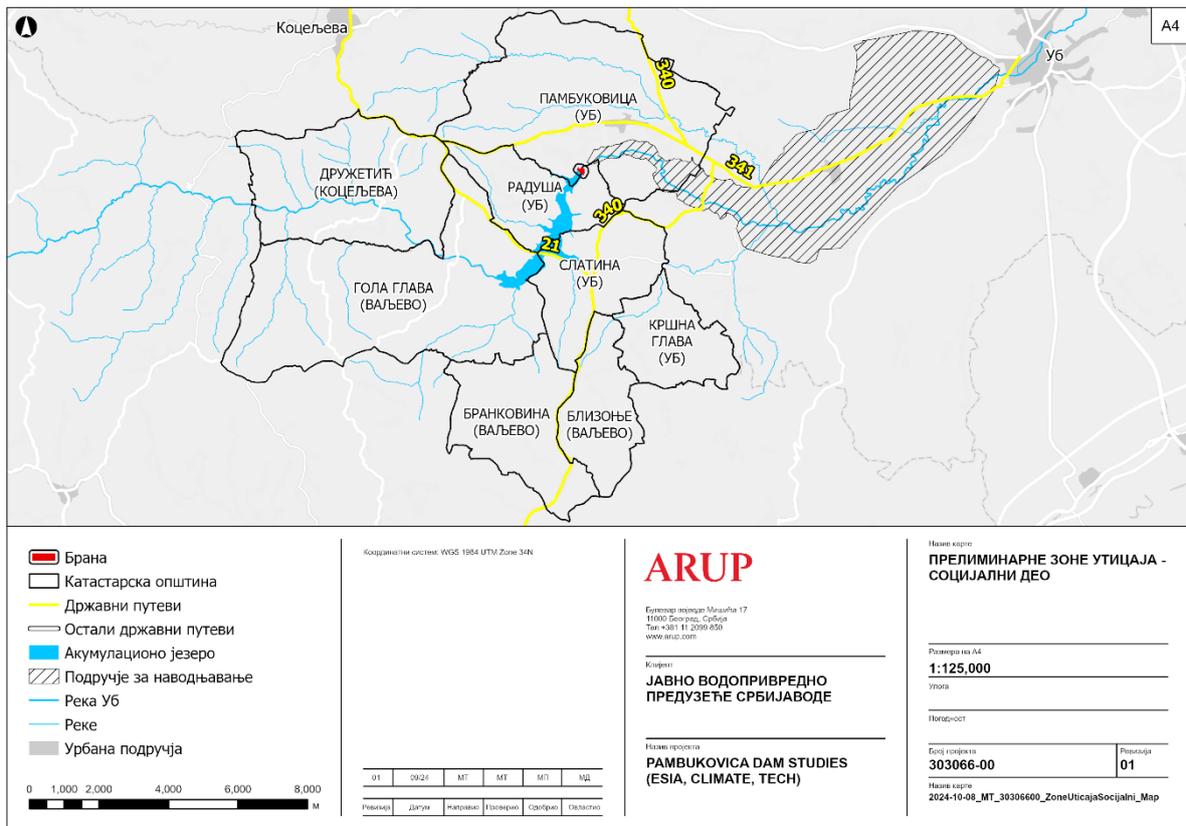
Иако консултант није могао да потврди да је укупан број РАР (лица погођених пројектом) мањи од 307, примарно прикупљање података и ангажовање заинтересованих страна указују да је број РАР мањи од почетне процене (ближи броју од 250, непотврђено). Коначна потврда укупног броја власника земљишта/РАР биће извршена од стране „Србијавода“ у оквиру првог редовног ажурирања Плана поновног успостављања извора прихода (LRP), пре почетка фазе изградње.

1.2 Рецептори и подручје утицаја

Са аспекта друштвених утицаја Пројекта можемо постматрати насеља која су директно погођена експропријацијом земљишта и суседна насеља која потенцијално могу бити погођена поремећајима у саобраћају и повећаном потражњом за пољопривредним земљиштем. Овај документ фокусира се на подручје утицаја фазе 1 Пројекта. Очекује се да ће друштвени утицаји у фази 2 бити локализовани, односно да неће потенцијално обухватити цело село или суседна села.

Све идентификоване катастарске општине које су обухваћене подручјем утицаја ослањају се на један од следећих путева за већину својих свакодневних потреба:

- Пут 21, од Коцељеве, преко Слатине до Ваљево
- Пут 340, од Слатине преко Чучуга до Стублина и Обреновца
- Пут 341, од Памбуковице до Уба

Слика 5 - Област друштвено-економског утицаја

Примарно подручје утицаја обухвата следеће катастарске општине.

Табела 1 - Катастарске општине у оквиру примарног подручја утицаја

Општина	Катастарска општина
Општина Ваљево	Гола Глава
	Бранковина
	Близоње
Општина Уб	Памбуковица
	Радуша
	Слатина
	Крсна Глава
Општина Коцељева	Дружетић

Секундарно подручје утицаја, које обухвата ширу зону поплава у сливу реке Уб и које је потенцијално погођено фазом II Пројекта, може бити под индиректним утицајем Пројекта кроз повећану потражњу за пољопривредним земљиштем и радном снагом. Поред катастарских општина које су обухваћене примарним подручјем утицаја, у секундарно подручје утицаја улазе и општински центри – Уб и Ваљево, као и катастарске општине наведене у Табели 2.

Табела 2 - Катастарске области у оквиру секундарног подручја утицаја

Општина	Катастарска општина	
Општина Ваљево	Бабина лука	Оглађеновац
	Јошева	Влашчић
	Миличаница	
Општина Уб	Бргуле	Мургаш
	Црвена Јабука	Шарбане
	Чучуге	Совљак
	Докмир	Стубленица
	Гуњевац	Таково
	Гвозденовић	Трлић
	Јошева	Трњаци
	Лисо Поље	Тврдојевац
	Лончаник	Уб
	Милорци	Звиздар
Општина Коцељева	Зукве	Коцељева

1.3 Пројектне активности и идентификација утицаја

Поред општих користи пројекта које укључују стабилно управљање поплавама и унапређење укупне безбедности, велики инфраструктурни пројекти доносе и шири позитиван утицај. Већина утицаја наведених у овом поглављу, а који се односе на експропријацију земљишта, управљање радном снагом и ангажовање заинтересованих страна, биће детаљно обрађена у наредним поглављима.

1.3.1 Фаза припремних радова

Главни друштвено-економски утицаји на локалну заједницу односе се на експропријацију земљишта, посебно пољопривредног земљишта. Губитак пољопривредног земљишта може утицати на могућност појединих домаћинстава да наставе са пољопривредном производњом, што може утицати на њихова средства за живот. Са друге стране, накнада добијена за земљиште може представљати прилику за домаћинства да инвестирају у пољопривреду, друге делатности или унапређење животних услова.

1.3.2 Фаза изградње

Пројекат ће створити директне могућности за запошљавање квалификоване и неквалификоване радне снаге у овом подручју, али ће такође индиректно довести до повећања могућности за запослење и набавку робе и услуга на локалном нивоу:

- Додатни приходи од издавања земљишта или објеката за смештај радне снаге
- Услуге исхране за раднике
- Транспортне услуге
- Одржавање опреме
- Набавка робе и материјала

Потенцијални негативни утицаји током фазе изградње укључују:

- Непријатности повезане са градњом – прашина, блато, бука и вибрације
- Повећан интензитет саобраћаја камиона и тешке механизације на локалним путевима
- Повећане тензије услед поремећаја изазваних радовима

- Додатно оптерећење локалних услуга и комуналне инфраструктуре због прилива радника
- Страх и тензије у заједници због прилива радне снаге из других средина (очекује се у случају међународних извођача)

1.3.3 Фаза рада

Током оперативне фазе не очекују се укупни негативни друштвено-економски утицаји. Међутим, поред основних функција пројекта (заштита од поплава, наводњавање, одржавање еколошког протока и таложња седимената), нова инфраструктура може пружити могућности за развој туризма и рекреативних активности.

1.4 Сврха процене утицаја на друштвено-економске аспекте (SIA)

Ово поглавље садржи преглед друштвено-економског профила заједница и становништва које живи у оквиру подручја утицаја Пројекта (АОИ), што обухвата појединце и домаћинства директно погођена експропријацијом земљишта за потребе Пројекта, али и оне који су индиректно погођени ширим утицајима Пројекта. Поглавље се бави и анализом потенцијалниог утицаја Пројекта на друштво који могу обухватити утицаје повезане са грађевинским активностима, повећаним саобраћајем, ограничењем приступа, привременим губитком прихода, буком и прашином, као и потенцијалне економске могућности као што су локално запошљавање и јавне набавке. Циљ је да се обезбеди свеобухватно разумевање постојећег стања како би се омогућило адекватно планирање, превенција, умањење и ублажавање утицаја.

Циљеви Процене утицаја на друштвено-економске аспекте (SIA) обухватају:

- Успостављање демографске, економске и социјалне основе за насеља у оквиру подручја утицаја Пројекта (АОИ), на основу података пописа, општинске статистике и спроведеног примарног прикупљања података (прва фаза анкетирања);
- Идентификацију и категоризацију различитих група особа под утицајем Пројекта (РАР), нпр. власници земљишта, корисници, закупци, неформални корисници и други становници директно или индиректно погођени Пројектом;
- Процену рањивости појединих сегмената становништва, као што су старија лица, једночлана домаћинства, незапослени и припадници мањинских или маргинализованих група (нпр. Роми), са посебном пажњом на пол, структуру домаћинства и приступ економским могућностима;
- Процену и негативних и позитивних социјалних утицаја повезаних са реализацијом пројекта, укључујући, али не ограничавајући се на експропријацију земљишта, утицаје током изградње и стварање нових радних места;
- Подршку даљем развоју циљаних мера ублажавања и обезбеђивања накнаде ради адресирања идентификованих ризика, са посебном пажњом на рањива домаћинства;
- Подршку у дизајну ефикасних стратегија ангажовања и механизма за решавање жалби који укључују све групе под утицајем Пројекта.

Овај документ даје преглед друштвено-економског контекста и утицаја вишег нивоа, на основу расположивих статистичких података и налаза прве фазе анкетирања домаћинстава. Документ представља прелиминарну процену и биће додатно проширен током периода јавног увида, након прикупљања додатних података кроз другу фазу анкетирања и фокус групе. Детаљнија анализа и раздвојени налази биће представљени у ажурираној верзији овог извештаја. Одговарајућа ажурирања биће укључена и у документ Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом који ће бити развијен за потребе Пројекта.

1.5 Законодавство и стандарди

Ово поглавље даје преглед националних и међународних закона и прописа релевантних за предложени пројекат. Избор закона и прописа наведених у овом поглављу извршен је на основу величине, природе и договореног обима процене утицаја Пројекта на животну средину и друштво.

1.5.1 Национално законодавство

У наставку је дат избор кључних националних прописа релевантних за друштвено-економску процену утицаја инфраструктурних пројеката на локалне заједнице у Србији, који ће бити узети у обзир за потребе овог документа:

- Породични закон („Службени гласник РС“, бр. 18/2005, 72/2011 и 6/2015)
- Закон о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005, 21/2013, 75/2014, 13/2017, 113/2017 и 95/2018)
- Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022)
- Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, бр. 22/2009 и 52/2021)
- Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018)
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024)
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024)
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)
- Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединих докумената јавних политика („Службени гласник РС“, бр. 20/2025)
- Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС“, бр. 32/2019 и 47/2025)
- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/05)

Документ	Опис
Породични закон („Службени гласник РС“, бр. 18/2005, 72/2011 и 6/2015) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2005/18/7/reg	Овим законом се уређују: брак и брачни односи, односи у ванбрачној заједници, односи између родитеља и деце, усвојење, хранитељство, старатељство, издржавање, имовински односи у породици, заштита од насиља у породици, поступци у вези са породичним односима и лично име.
Закон о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005, 21/2013, 75/2014, 13/2017, 113/2017 и 95/2018) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2005/24/1/reg	Овај закон уређује права, обавезе и одговорности које проистичу из радног односа или рада.
Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/2011 и 117/2022) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2011/24/2/reg	Овај закон уређује област социјалне заштите, циљеве и принципе социјалне заштите, права и услуге социјалне заштите, поступке за остваривање права и коришћење услуга социјалне заштите, права и обавезе корисника социјалне заштите и друга питања у вези са

Документ	Опис
	оснивањем и радом установа и радника у систему социјалне заштите.
Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, бр. 22/2009 и 52/2021) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/22/1/reg	Овај закон уређује општу забрану дискриминације, облике и случајеве дискриминације, као и поступке заштите од дискриминације.
Закон о систему планирања Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/30/1/reg	Овај закон уређује систем планирања Републике Србије, укључујући управљање системом јавних политика и средњорочно планирање. Дефинише врсте и садржину планских докумената које сви учесници у систему планирања предлажу, усвајају и спроводе у складу са својим надлежностима. Такође се бави усклађивањем планских докумената, поступком утврђивања и спровођења јавних политика, обавезом извештавања о спровођењу планских докумената и одговарајућом применом обавезе анализе ефеката прописа и процене ефеката тих прописа.
Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/28/reg	Овај закон уређује услове, начине и поступке процене утицаја одређених планова и програма на животну средину (стратешка процена), са циљем заштите животне средине и промоције одрживог развоја кроз интеграцију основних принципа заштите животне средине у процес припреме и усвајања планова и програма.
Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/2004 и 36/2009) https://pravno-informacioni-sistem.rs/viewAct/f80f0a5d-e212-4bb3-9efc-7eccc2786437	Овај закон уређује услове, начин и поступак процене утицаја одређених планова, програма и пројеката на животну средину. Такође, уређује обим и садржину просторних, урбанистичких и техничких докумената.
Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 - одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - одлука УС, 50/2013 - одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - др. закон, 9/2020, 52/2021 и 62/2023) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/72/11/reg	Овај закон уређује услове и начин просторног планирања, уређења и коришћења грађевинског земљишта и објеката, надзор над спровођењем одредаба овог закона и инспекцијски надзор, као и друга важна питања у вези са просторним планирањем, уређењем и коришћењем грађевинског земљишта и објеката. Посебно треба истаћи да је чланом 134а овог закона прописано да је инвеститор који улаже у изградњу објеката линеарне инфраструктуре од посебног значаја за Републику Србију у обавези да власнику стамбеног објекта изграђеног пре ступања на снагу планског акта којим је земљиште одређено за јавну намену, обезбеди други одговарајући стамбени објекат или стан, без обзира да ли је за тај објекат покренут поступак озакоњења, или да му исплати новчану накнаду у висини средстава потребних ради обезбеђивања другог одговарајућег стамбеног објекта или стана.

Документ	Опис
Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединих докумената јавних политика („Службени гласник РС“, бр. 20/2025) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2025/20/5/reg	Ова уредба детаљно прописује методологију управљања јавним политикама, нарочито обим, поступак и контролу анализе ефеката приликом израде докумената јавних политика, као и анализу ефеката након њиховог усвајања. Укључује поступке спровођења консултација и јавних расправа о документима јавних политика, садржину и форму докумената јавних политика, елементе анализе ефеката усвојених докумената јавних политика, начин извештавања о резултатима спровођења јавних политика, начин процене ефеката јавних политика и области планирања и спровођења јавних политика.
Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС“, бр. 32/2019 и 47/2025) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2019/32/2/reg	Овај правилник детаљно прописује садржину, начин и поступак израде просторних и урбанистичких планских докумената.
Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/05) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2005/69/6/reg	Овај правилник детаљно прописује садржину захтева за одлучивање о потреби процене утицаја и садржину захтева за одређивање обима и садржине студије о процени утицаја на животну средину.

1.5.2 EBRD Захтеви

EBRD Услови за реализацију (PR) релевантни за друштвено-економску процену обухватају:

- PR1 – Процена и управљање утицајима везаним за заштиту животне средине и друштва. PR1 представља оквир за спровођење процене утицаја пројеката на друштвено-економске аспекте (SIA). Овај стандард захтева идентификацију и анализу потенцијалних друштвених ризика и утицаја – укључујући оне који се односе на експропријацију земљишта, радну снагу, здравље и безбедност заједнице и рањиве групе – кроз ангажовање заинтересованих страна и прикупљање података.
- PR2 – Радни односи и услови рада. PR2 промовише фер третман, недискриминацију и једнаке могућности за раднике. Захтева усклађеност са националним законима о раду и међународним стандардима рада, укључујући одредбе о управљању радном снагом извођача, заштити рањивих радника, слободи удруживања, механизмима за подношење притужби радника, као и избегавању дечијег рада и принудног рада.
- PR4 – Здравље, безбедност и сигурност. PR4 има за циљ заштиту здравља, безбедности и сигурности радника, заједница и корисника од ризика повезаних са пројектом. Ово укључује превенцију ризика, припрему за ванредне ситуације и одговорно управљање обезбеђењем.
- PR5 – Откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и принудно расељавање. PR5 настоји да избегне или сведе на минимум принудно расељавање и економско дислоцирање. Када је то неизбежно, обезбеђује накнаду по замењској вредности, обнову егзистенције и смислене консултације са погођеним лицима.
- PR8 – Културно наслеђе. PR8 има за циљ заштиту културног наслеђа од ризика и утицаја повезаних са пројектом. Ово укључује материјално и нематеријално наслеђе, уз обавезу консултација са погођеним заједницама и релевантним органима.

- PR10 – Објављивање података и ангажовање заинтересованих страна. PR10 обезбеђује да пројекти током целог животног циклуса воде смислен дијалог са заинтересованим странама. Ово подразумева благовремено обелодањивање информација, консултације и функционисање механизма за подношење жалби.

1.5.3 Регионални и глобални стандарди и захтеви

За потребе овог документа, биће узети у обзир следећи регионални и глобални стандарди и захтеви:

- Водичи Светске банке за заштиту животне средине, здравље и безбедност (World Bank Group Environmental, Health, and Safety – EHS Guidelines)
- Методологија усклађености са Париским споразумом EBRD (EBRD Paris Agreement alignment methodology)

1.6 Методологија

Процена утицаја је спроведена на основу расположиве документације, укључујући Студију о процени утицаја на животну средину (EIA), Пројекат за грађевинску дозволу и Просторне и урбанистичке планове, као и на основу карактеристика пројекта и подручја под утицајем Пројекта. Процена се ослањала на преглед секундарних извора података, укључујући пројектну документацију, јавно доступне податке, као и релевантно законодавство и стандарде који се односе на процене утицаја на друштвено-економске аспекте, као и на прикупљање примарних података путем анкета заједнице под утицајем Пројекта.

Процена је спроведена у складу са укупном методологијом за Студију (ESIA), како је представљено у КЊИЗИ 1 – Увод.

Прикупљање и обрада почетних података представљених у овом поглављу извршени су комбиновањем више метода, укључујући десктоп анализу, примарно анкетање и теренска посматрања. Поред тога, подаци ће бити прикупљени и кроз додатне анкете и фокус групе.

Анализа доступних података

- Анализа и преглед званичних друштвено-економских статистичких података доступних онлајн од стране Републичког завода за статистику, на нивоу села и општине¹
- Анализа и преглед других јавно доступних података из различитих извора, укључујући Националну службу за запошљавање, Агенцију за привредне регистре, општинске студије и планове итд.
- Повратне информације добијене током састанака са заинтересованим странама, одржаних са представницима општина Уб и Ваљево
- Подаци прикупљени анкетом домаћинстава на подручју Пројекта, са фокусом на катастарске општине које су под директним утицајем Пројекта (КО Памбуковица, Радуш, Слатина и Гола Глава), као и суседне катастарске општине које могу бити индиректно погођене активностима Пројекта и могу бити укључене у фазу II (систем за наводњавање)

Прва фаза анкетања

---

¹ Извор: Републички завод за статистику Републике Србије (2023): Попис становништва, домаћинстава и станова 2022: 1) Домаћинства према броју чланова. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234005.pdf>; 2) Старост и пол. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>; 3) Становништво малих насеља. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2025/Pdf/G20254012.pdf>; 4) Национална припадност. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234001.pdf>; 5) Образовање, писменост и рачунарска писменост. Доступно на publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234006.pdf 6) Попис 2022 – Excel табеле. Доступно на: <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-latn/popisni-podaci-eksel-tabele/>

Ради допуне почетне друштвено-економске процене засноване на општим статистичким подацима, у децембру 2024. године спроведена је иницијално друштвено-економско анкета на подручју Пројекта. Подаци су прикупљени путем интервјуа са домаћинствима.

Упитници су били фокусирани на следеће области:

- Основни друштвено-демографски подаци
- Информације о приходима и расходима домаћинства
- Информације о експроприсаној имовини (уколико је применљиво)
- Ниво информисаности о Пројекту и перцепција јавности

Узорак је одабран на случајном принципу, са већим ослоном на домаћинства чија је имовина под директним утицајем Пројекта и која је експроприсана или је у поступку експропријације. Укупно су анкетирани 84 домаћинства, од чега 34 особе под директним утицајем Пројекта (РАР) кроз експропријацију земљишта и 50 особа које живе у зони Пројекта, али нису директно погођена. Анкета са РАР-овима који нису директно погођени експропријацијом земљишта спроведена је ради стицања општег утиска о интересовању шире заједнице за потенцијалну другу фазу Пројекта, која подразумева развој система за наводњавање ради подршке локалној пољопривредној производњи, посебно у водно несигурним подручјима. У овом извештају, за анкетирано становништво ће се користити термин „испитаници“.

Интервјуи су спроведени у катастарским општинама: Дражетић, Бранковина, Гола Глава, Радуш, Памбуковица, Слатина, Тврдојевац, Звиздар и Гуњевац, са већим фокусом на заједнице низводно од бране.

Током анкете, испитаници су били информисани да је њихово учешће у анкети у потпуности добровољно, да ће њихов идентитет остати анониман током целог трајања Пројекта, као и да имају право да ускрате било коју информацију коју не желе да поделе. Такође су били информисани да ће прикупљени подаци бити коришћени искључиво за извођење општих закључака.

Упитници коришћени за анкету 34 РАР-а директно погођених експропријацијом били су детаљнији од оних који су коришћени за 50 РАР-ова који живе у зони пројекта, али нису директно погођени. Од 34 директно погођена РАР-а, 29 упитника је оцењено као релативно комплетно и укључено је у анализу, чиме је укупан број анализираних упитника 79. Припремљене су одвојене базе података за документовање резултата анкете за РАР-ове директно погођене експропријацијом и оне који нису директно погођени.

Друга фаза анкетања

Због ограничене репрезентативности почетног узорка, осмишљено је додатно анкетање са циљем да се добије робуснији и родно уравнотеженији узорак од 60 нових испитаника (20% од укупног броја РАР), чиме је укупна покривеност анкетом достигла око 30% (94 домаћинства). Проширена анкета је имала за циљ да пружи дубљи увид у утицаје на егзистенцију, рањивост и исходе након исплате накнаде. Додатна анкета је планирана као комбиновани приступ, који је обухватао:

- Индивидуалне/случајне анкете са приоритетом на домаћинства којима управљају жене и домаћинства са ниским приходима;
- Циљане анкете за РАР који имају значајне губитке (експроприсано више од 1 ха), у току судски поступци или имају ограничену покретљивост;
- Фокус групе организоване током јавних консултација у оквиру ESIA у свакој погођеној општини, са мешовитим и само женским групама.

Ове додатне активности су делимично реализоване током септембра 2025. године, али су се појавила додатна ограничења, па је анкета обухватила 46 РАР, укључујући и интервју са власником јединог стамбеног објекта у погођеном подручју. Иако је првобитно планирано да се анкета 60 РАР, тим није успео да достигне тај број јер многи власници земљишта не живе стално у подручју пројекта. Неки појединци поседују више парцела, док у другим случајевима парцелу дели више чланова истог

домаћинства. Анкетни тим је обавио обилазак домаћинстава и накнадно контактирао становнике, али није идентификовао додатне РАР који нису већ учествовали у почетној или додатној анкети. Треба напоменути да су теренске анкете завршене са 46 испитаника, што се сматра пуним обухватом доступне популације.

Резултати су представљени заједно са подацима из почетне анкете у јединственим табелама, али раздвојено по фазама анкетања, јер је додатни упитник садржао шири сет питања. На основу овог обухвата, расположиви скуп података се сматра довољним за ажурирање историјског извештаја о експропријацији са планом корективних мера, ову процену друштвених утицаја и за припрему Плана обнове егзистенције.

Покушано је и организовање фокус група током јавних консултација у октобру 2025. године, али није било интересовања или спремности РАР да учествују у таквим додатним састанцима, осим власника погођених кућа. Додатне консултације са заједницом биће спроведене у наредној фази пројектовања и реализације.

Два круга анкетања заједно пружају свеобухватну и реалну слику о томе како ће Пројекат утицати на животе и егзистенцију људи. Комбиновани подаци обухватају различита искуства – од оних који су изгубили значајне делове земљишта до оних са мањим утицајем, и одражавају разлике у накнадама, информисаности и рањивости између домаћинстава. Додатна анкета, спроведена у септембру 2025, проширила је обухват и омогућила дубље разумевање тренутних социо-економских услова, потврђујући већину ранијих налаза и пружајући богатије увиде о приходима, коришћењу земљишта, наводњавању и перцепцијама о Пројекту. Иако планирани број испитаника није у потпуности достигнут због тога што многи РАР не живе у подручју пројекта, постигнути узорак представља целокупну доступну популацију и пружа снажну емпиријску основу за анализу. Комбиновано, налази пружају тачан одраз ставова заједнице, истичу практичне изазове као што је ограничен приступ одговарајућем замеском земљишту и показују да људи и даље зависе од пољопривреде упркос застарелој механизацији и малим поседима. Резултати анкета анализирани су у овом извештају и представљају практичну основу за припрему Плана поновног успостављања извора прихода.

1.7 Претпоставке и ограничења

Ограничења ове процене одражавају доступност и квалитет улазних података који су коришћени у анализи друштвено-економских утицаја.

- Ограничена доступност статистичких података – Постоје ограничени подаци на нивоу села за све разматране параметре. Подаци на нивоу општине су коришћени где је то било одговарајуће.
- Ограничено ангажовање представника заједнице – Представници села су интервјуисани и дали су опште информације о друштвеним обрасцима и економским активностима у селу, али је подршка на нивоу општине била ограничена.
- Ограничен почетни узорак анкете – Почетна анкета домаћинстава дала је само делимичан увид и биће потребно њено допуњавање.
- Информације о експропријацији земљишта и РАР-овима захтевају додатну верификацију – Постојећи подаци о утицајима на земљиште треба да буду прегледани и потврђени. Поред тога, може се појавити потреба за прибављањем додатног земљишта из разлога надомешћивања биодиверзитета, приступа замкама за седименте, потенцијалног проширења пута и другим пратећим компонентама пројекта.

Овај извештај је припремљен на основу прегледа информација доступних у време његове израде. Биће додатно ажуриран током периода јавног увида, како би се укључиле информације прикупљене кроз додатно анкетање и налаза прикупљених кроз фокус групе.

1.8 Почетно стање

Анализа почетног стања друштвено-економских аспеката за пројекат бране Памбуковица даје општи преглед тренутних друштвено-економских услова на подручју имплементације Пројекта. Ова анализа обухвата катастарске општине (КО) Памбуковица, Радуша и Слатина на територији општине Уб, као и КО Гола Глава која је у надлежности града Ваљева.

Користећи податке Пописа становништва из 2022. године (Попис), овај извештај о почетном стању има за циљ да информише заинтересоване стране и наручиоца пројекта, пружајући преглед друштвених статичних и динамичких карактеристика региона. Прикупљени подаци дају увид у структуру становништва, истичући кључне демографске показатеље као што су старосна структура, полна структура и ниво образовања. Поред тога, анализирају се обрасци запослености, што омогућава увид у укупно економско стање заједнице. Осим економских индикатора, овде су разматрани и кључни друштвени параметри, укључујући приступ здравственој заштити, услове становања и образовне установе.

Због ограничења база података Републичког завода за статистику, део података ће бити приказан на нивоу општине, док ће део бити микрофокусиран на катастарске општине (месне заједнице) у оквиру општина Ваљево и Уб, које су под директним утицајем Пројекта. У недостатку прецизнијих података, примењена је претпоставка да је стање у катастарским општинама (месним заједницама) исто или лошије него у општинама, с обзиром да је реч о претежно пољопривредном подручју, које карактерише убрзано старење становништва.

1.8.1 Становништво и демографија

Према расположивим статистичким подацима², општина Уб има укупно 25.780 становника. Овај број становника је распоређен у 9.121 домаћинство. Од тога, 2.484 (27,2%) су једночлана домаћинства. Додатно, 1.874 (20,5%) домаћинства се сматрају старим домаћинствима, односно домаћинствима која су састављена искључиво од лица старијих од 65 година. С обзиром да стара домаћинства чине више од једне петине (20,54%) свих домаћинстава у општини Уб, очигледно је да је становништво у процесу старења. Треба напоменути да демографска структура у околним селима (посебно у онима која су под утицајем Пројекта) још изразитије показује заступљеност старијих старосних група. Млађи становници ових подручја често мигрирају у главни град, Београд, или у оближње урбане центре, попут Уба или Ваљева, у потрази за послом.

У оквиру општине Уб, три катастарске општине се налазе под директним утицајем Пројекта: Памбуковица, Радуша и Слатина. Детаљи за сваку од њих су дати у наставку:

- КО Памбуковица има 262 домаћинства са 740 становника. Од тога је 380 мушкараца и 360 жена. У поређењу са подацима Пописа из 2011. године, број становника Памбуковице је смањен са 988 на 740, односно за 25,1%.
- КО Радуша има 180 становника, од чега је 89 мушкараца и 91 жена. Локално становништво је организовано у 130 домаћинстава и бележи пад броја становника од 28,3%, са 251 становника у 2011. на 180 у 2022. години.
- КО Слатина је организована у 100 домаћинстава, са укупно 222 становника, од којих је 121 мушкарац и 101 жена. Локална заједница је у периоду 2011–2022. забележила пад броја становника од 17,1%, са 345 на 222.

Општина Ваљево је већа и развијенија од ове две. Према статистичким подацима, општина има 82.169 становника, распоређених у 32.664 домаћинства. Од тог броја, 9.408 су једночлана

²Републички завод за статистику (2023) Попис становништва, домаћинстава и станова 2022: 1) *Домаћинства према броју чланова*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234005.pdf>; 2) *Старост и пол*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>; 3) *Становништво малих насеља*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2025/Pdf/G20254012.pdf>; 4) *Национална припадност*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/PdfE/G20234001.pdf>; 5) *Степен образовања, писменост и компјутерска писменост*. Доступно на: publikacije.stat.gov.rs/G2023/PdfE/G20234006.pdf 6) *Попис 2022 – Excel табеле*. Доступно на: <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-latn/popisni-podaci-eksel-tabele/>

домаћинства (28,8%), а 6.676 су стара домаћинства, од чега је 4.583 једночлано. Општина Ваљево такође има значајан проценат старих домаћинстава. Са укупно 22,32% свих домаћинстава, видимо да је проценат виши него у општини Уб. Једина катастарска општина директно погођена Пројектом у оквиру општине Ваљево је КО Гола Глава са 499 становника који живе у 167 домаћинстава. Полна структура становништва је 263 мушкарца и 236 жена. Локална заједница је у периоду 2011–2022. забележила пад броја становника од 11,52%, са 564 на 499. Детаљи о општем демографском профилу подручја пројекта дати су у Табели 3.

Табела 3 - Општи демографски профил

Општина / насеље	Категорија							
	Број домаћинстава	Број становника	Полна структура		Једночлана домаћинства		Стара популација	
			Мушко	Женско	Број	%	Број	%
Општина Уб	9.121	25.780	13.022	12.758	2484	27.2%	5.598	20.5%
Памбуковица	262	740	380	360	85	32.4%	188	25.4%
Радуша	130	180	89	91	28	21.5%	54	30%
Слатина	100	222	121	101	33	33%	62	27.9%
Општина Ваљево	32.664	82.169	39.915	42.254	9.408	28.8%	18.762	22.32%
Гола Глава	167	499	263	236	45	26.9%	129	25.8%

Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова 2022. године, Републички завод за статистику Републике Србије³

Расподела становништва према старости

Кључна демографска карактеристика свих насеља погођених пројектом је висок удео одраслих у укупној популацији, нарочито у руралним срединама. У Памбуковици, Радуши, Слатини и Голој Глави, одрасли чине између 79% и 87% становништва, што је значајно више од општег просека за општину Ваљево. На пример, 87,2% становништва Радуше се сматра одраслим, затим 83,4% у Памбуковици, 82,2% у Голој Глави и 79,4% у Слатини. Ови подаци указују на доминацију средњих и старијих генерација, уз релативно мали удео деце и младих. Ова демографска структура је типична за рурална подручја у којима долази до одласка млађих генерација, које се селе у Београд или оближње урбане центре као што су Уб и Ваљево у потрази за запослењем и образовањем, што доводи до старења и постепеног опадања броја становника.

Овај тренд додатно потврђују подаци о просечној старости, који показују да погођена рурална насеља имају просечну старост од 45,9 до 51,2 године. Међу њима, Радуша и Гола Глава имају највише просечне старости (48,7 и 48,3 године), што указује на ограничено обнављање генерација. Удео старијих становника (65 и више година) је такође значајан у овим селима, што додатно наглашава процес старења становништва. Оваква структура популације има импликације за планирање активности у оквиру пројекта, нарочито у погледу прилагођавања објављивања информација, консултација и мера подршке егзистенцији потребама и капацитетима старијих особа и домаћинстава са једним чланом.

³ Извор: Републички завод за статистику Републике Србије (2023): Попис становништва, домаћинстава и станова 2022: 1) *Домаћинства према броју чланова*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234005.pdf>; 2) *Старост и пол*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>; 3) *Становништво малих насеља*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2025/Pdf/G20254012.pdf>; 4) *Национална припадност*. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234001.pdf>; 5) *Образовање, писменост и рачунарска писменост*. Доступно на: publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234006.pdf 6) *Попис 2022 – Excel табеле*. Доступно на: <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-latn/popisni-podaci-eksel-tabele/>

Анкетни подаци такође потврђују да су насеља погођена пројектом претежно насељена старијим старосним групама. Комбиновани резултати анкета показују да већина РАР припада старијим старосним категоријама, што је у складу са трендовима пописа за ова насеља. Највећа група испитаника, узраста 56–65 година, чини 34,67% свих учесника (45,46% мушкараца и 42,86% жена у почетној анкети, и 27,27% мушкараца и 23,08% жена у додатној анкети), што потврђује снажно присуство средњих и старијих особа. Старосна група 66–75 година чини 30,67% укупног узорка, што поново указује на значајан број старијих, нарочито међу женама (53,85% у додатној анкети). Ова демографска структура указује да је велики део становника старији и да је мало вероватно да ће активно учествовати или директно имати користи од запослења у оквиру пројекта.

Група узраста 46–55 година чини 18,67% свих испитаника (углавном мушкарци), што представља потенцијално најекономски активнији сегмент заједнице. Иако је мања по броју, ова група може показати већу спремност за учешће у активностима везаним за пројекат или привременим радним ангажовањима.

Млађе старосне групе су значајно недовољно заступљене. Само 9,33% испитаника има између 26 и 35 година, а тек 2,67% је у узрасту од 36 до 45 година, док међу испитаницима нема никога млађег од 25 година ни у једној анкети. Овај образац указује на јасан демографски јаз међу млађим одраслим лицима, што највероватније одражава одлазак младих ради школовања или запослења, што је уобичајен тренд у руралним срединама. Категорија 75 и више година обухвата само 2,67% испитаника, што указује на релативно мали број веома старих особа. Укупно гледано, подаци указују на демографску структуру у којој доминирају старији одрасли, са израженим недостатком млађих становника, највероватније због миграције ради образовања или запослења.

Расподела становништва према полу

Што се тиче родне структуре, на основу анализе статистичких података из Табеле 4, расподела по полу у подручју погођеном пројектом је углавном уравнотежена, са благим варијацијама између мушкараца и жена у различитим насељима. У општини Уб, укупно становништво броји 25.780 људи, од чега је 13.022 мушкараца (50,5%) и 12.758 жена (49,5%), што указује на скоро једнаку заступљеност оба пола. Овај образац се понавља и на нивоу насеља. У Памбуковици, мушкарци чине 380 (51,4%), а жене 360 (48,6%) становника, док је у Слатини мушкараца 150 (52,4%), а жена 136 (47,6%). Радушa је једино насеље у општини Уб где је број жена нешто већи од броја мушкараца – 91 жена (50,6%) у односу на 89 мушкараца (49,4%).

У општини Ваљево, која има веће укупно становништво од 82.169, родна структура је такође прилично уравнотежена, са 39.915 мушкараца (48,6%) и 42.254 жене (51,4%). У руралном насељу Гола Глава, 263 становника су мушкарци (52,7%), а 236 су жене (47,3%), што показује благу доминацију мушкараца.

Укупно гледано, родни односи у подручју Пројекта одражавају уравнотежену демографску структуру. Међутим, блага доминација мушкараца у неким руралним насељима може бити последица локалних миграционих динамике или демографског старења. Ове родне карактеристике треба узети у обзир током ангажовања заинтересованих страна и планирања пројектних активности, како би се обезбедило инклузивно учешће и једнак приступ користима и мерама ублажавања за оба пола.

Од укупно 75 испитаника који су учествовали у обе анкете, 55 су били мушкарци (73,33%), а 20 жене (26,67%). Од 55 мушкараца, 47 су били власници погођених парцела, док је 8 било чланова домаћинства власника погођене имовине. Од 20 жена, 6 је било власница погођених непокретности, а 14 чланице домаћинства погођених породица.

Ови подаци су доследни у обе фазе анкетања и одражавају ширу националну слику у којој доминира мушко власништво и доношење одлука. Овај образац је посебно изражен у руралној Србији, где традиционалне норме и даље преовлађују упркос постепеном напретку у родној равноправности. Мушкарци су знатно чешће носиоци правног власништва над земљиштем и имовином, док жене власништво најчешће стичу тек наслеђивањем.

Статистички подаци о становништву на подручју пројекта, према полу и старосним групама, приказани су у Табели 4.

Табела 4 - Расподела популације на подручју Пројекта, према полу и старости

Године	Општина Уб												Општина Ваљево					
	Уб			Памбуковица			Радуша			Слатина			Ваљево			Гола Глава		
	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско
Укупна популација	25780	13022	12758	740	380	360	180	89	91	286	150	136	82169	39915	42254	499	263	236
0-4	1249	640	609	25	12	13	6	2	4	20	12	8	3674	1847	1827	21	15	6
5-9	1265	666	599	28	12	16	8	3	5	9	5	4	3703	1900	1803	31	23	8
10-14	1288	650	638	42	25	17	6	5	1	11	5	6	3820	1996	1824	27	10	17
15-19	1396	742	654	49	24	25	5	3	2	29	17	12	3869	1964	1905	17	9	8
20-24	1352	666	686	32	12	20	10	8	2	13	5	8	3877	2036	1841	24	15	9
25-29	1429	714	715	34	15	19	12	4	8	10	6	4	4272	2193	2079	27	15	12
30-34	1582	850	732	43	22	21	6	5	1	9	7	2	4839	2461	2378	29	10	19
35-39	1554	848	706	40	22	18	12	6	6	23	10	13	5445	2788	2657	26	11	11
40-44	1641	870	771	34	18	16	4	2	2	20	10	10	5685	2890	2795	22	13	9
45-49	1785	927	858	50	32	18	15	5	10	19	12	7	5826	2895	2931	32	18	14
50-54	1764	925	839	58	32	26	10	6	4	17	9	8	5558	2588	2970	40	19	21
55-59	1875	996	879	61	37	24	13	7	6	25	15	10	6054	2918	3136	37	21	16
60-64	2002	980	1022	56	26	30	19	11	8	19	11	8	6785	3190	3595	37	20	17
65-69	2091	1013	1078	72	37	35	22	13	9	25	11	14	6676	3118	3558	38	21	17
70-74	1601	756	845	50	27	23	14	4	10	11	5	6	5331	2413	2918	25	11	14
75-79	836	369	467	29	15	14	7	4	3	11	4	7	2946	1257	1689	30	14	16
80-84	613	235	378	16	4	12	4	1	3	6	4	2	2168	819	1349	23	7	16
85 и преко	457	175	282	21	8	13	7	-	7	9	2	7	1641	642	999	13	7	6
Одрасла популација	21137	10629	10508	617	317	300	157	78	70	227	116	111	68722	33039	35683	410	208	202
Просек година	43.65	42.72	44.59	45.98	45.93	46.04	48.72	46.16	51.21	43.26	41.71	44.96	44.90	43.57	46.17	45.86	43.64	48.33

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова 2022. године, Републички завод за статистику Републике Србије⁴

⁴ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>

Етнички састав

Становништво подручја обухваћеног Пројектом, које обухвата општине Уб и Ваљево, претежно је српске националности, са неколико признатих националних мањина које су присутне у мањем броју (види Табелу 5).

У општини Уб, од укупно 25.780 становника, Срби чине убедљиву већину са 23.771 особом, што представља приближно 92,2% укупног становништва. Ромска заједница је највећа мањинска група са 795 лица (око 3,1%), док су друге националне или етничке групе као што су Румуни, Југословени, Македонци и Црногорци присутне у знатно мањем броју. Мали број лица, њих 118, није желео да се изјасни о националној припадности, а 893 лица су заведена као „непознато“, што указује или на непотпуне податке Пописа или на нежељу да се изјасне о етничкој припадности.

Слично томе, општина Ваљево има укупно 82.169 становника, од чега се 76.367 лица (приближно 93%) изјашњава као Срби. Ромска популација у Ваљеву броји 1.275 лица (око 1,6%), а следе мање заједнице Југословена, Црногораца и других. Постоји релативно велики број лица са неутврђеном (736) или непознатом (3.246) националном припадношћу, што заједно чини скоро 4,8% укупног становништва Ваљева.

У обе општине, полна структура унутар сваке етничке групе углавном прати укупну родну расподелу, са приближно једнаким бројем мушкараца и жена у већини категорија. На пример, ромска заједница у Убу броји 402 мушкарца и 393 жене, док у Ваљеву има 661 мушкарац и 614 жена.

Према подацима Пописа из 2022. године, шире подручје Пројекта (Колубарска област) има ромску популацију од 3.288. Општина Ваљево је дом за 1.275 Рома, док општина Уб има 795 припадника ромске заједнице. Катастарске општине директно погођене Пројектом бележе мање од 1% становништва које се изјашњава као Роми.

Табела 5 - Попис према националној припадности, полу

Етничка припадност	Општина Уб			Општина Ваљево		
	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско
Укупно становништво	25780	13022	12758	82169	39915	42254
Срби	23771	12000	11771	76367	36969	39398
Албанци	9	4	5	14	5	9
Југословени	25	13	12	140	65	75
Мађари	3	1	2	21	12	9
Македонци	20	9	11	44	15	29
Муслимани	5	4	1	23	12	11
Роми	795	402	393	1275	661	614
Румуни	53	28	25	3	1	2
Руси	11	4	7	34	8	26
Хрвати	14	3	11	38	7	31
Црногорци	14	3	11	49	23	26
Остали	44	10	34	166	91	75
Регионална припадност	5	4	1	13	3	10
Није се изјаснио	118	58	60	736	338	398
Непознато	893	479	414	3246	1705	1541

Извор: Попис становништва 2022. године, подаци о националној припадности по општинама и градовима, Републички завод за статистику Републике Србије⁵

Укупна етничка хомогеност региона указује да се јавна комуникација и активности ангажовања у оквиру пројекта могу у највећој мери спроводити на српском језику. Колубарски округ, у коме се налази подручје пројекта, спада у округе са мањим бројем и уделом регистроване ромске популације.

⁵ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/PdfE/G20234001.pdf>

Ипак, присуство ромске заједнице, чак и у малом броју, може захтевати циљане активности како би се осигурало да се њихов глас чује и да не буду искључени из јавних консултација, процеса обезбеђивања накнаде или могућности запошљавања у оквиру Пројекта. Ради бољег разумевања етничког састава и евентуалних специфичних рањивости, подаци ће бити прикупљани током друге фазе анкетирања и дискусија у оквиру фокус група. Посебна пажња биће посвећена бележењу ставова и потреба мањинских и рањивих група, нарочито с обзиром да подаци о етничкој припадности нису прикупљани током почетне анкете.

Величина домаћинства

Структура домаћинства на подручју пројекта одражава шире демографске трендове у Србији, са мешавином једночланих домаћинства и малих до средњих породичних јединица. Подаци према Попису из 2022. године за општине у зони пројекта приказани су у Табели 6 у наставку.

Табела 6 - Домаћинства према броју чланова, према општини и граду

Заједница	Укупно	Број чланова домаћинства						Просечан број чланова
		1	2	3	4	5	6 и више	
Општина Уб	9121	2484	2269	1590	1286	719	773	2.82
Општина Ваљево	32664	9408	9455	6168	4812	1735	1086	2.51

Извор: Попис становништва 2022. године, Домаћинства према броју чланова, подаци по насељима, Републички завод за статистику Републике Србије⁶

На националном нивоу, постоји 2.589.344 домаћинства, са просечном величином домаћинства од 2,55 члана. У општини Уб укупно је 9.121 домаћинство, са просечном величином домаћинства од 2,82 члана. Значајан део ових домаћинства (2.484 или 27,2%) су једночлана домаћинства, што потенцијално указује на висок удео старијих или изолованих лица. Двочлана домаћинства такође чине значајан удео, са 2.269 домаћинства (24,9%). Трочлана и четворочлана домаћинства су присутна у мањем, али запаженом броју (редом 17,4% и 14,1%), док већа домаћинства (са пет и више чланова) чине нешто више од 16% укупног броја.

У општини Ваљево, која обухвата више урбанизовано подручје, просечна величина домаћинства је мања и износи 2,51 члана. Од 32.664 домаћинства, 9.408 су једночлана домаћинства (28,8%), а 9.455 има два члана (28,9%). Ово указује на још израженију тенденцију ка мањим породичним јединицама у односу на Уб, што вероватно одражава комбинацију последица старења становништва и урбанијих животних образаца. Само око 8,5% домаћинства у Ваљеву има пет или више чланова.

Ови подаци потврђују раније налазе да је подручје пројекта, посебно у руралним деловима, карактерисано старењем и често социјално изолованим становништвом. Већа заступљености малих домаћинства — нарочито једночланих и двочланих — има важне импликације за социјалну рањивост, доступност информација и обликовање механизма ангажовања заинтересованих страна и обезбеђивања накнаде. Такође указује на потенцијална ограничења у доступности радне снаге у заједници, јер мањи број великих домаћинства може значити ограничен број економски активних чланова по домаћинству.

Према подацима из анкете, двочлана домаћинства доминирају у узорку, чинећи 27,85% (значајно више него у подацима Пописа), што указује на преовлађујући тренд ка мањим породичним јединицама (укључујући 27,27% мушкараца и 29,16% жена међу испитаницима).

Супротно томе, једночлана домаћинства су недовољно заступљена у анкети - 11,4% (укључујући 9,09% мушкараца и 16,67% жена), у поређењу са 27,2% забележених Пописом. Ово сугерише да је анкета обухватила мање старијих лица која живе сама, вероватно због ограничене доступности или њихове смањене спремности на учешће. Трочлана домаћинства чине 13,92% у анкети (12,72% мушкараца и 16,67% жена), што је нешто мање од 17,4% забележених Пописом. Ово указује на мањи

⁶ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/PdFE/G20234005.pdf>

удео породица које се састоје од родитеља и једног детета, што додатно потврђује тренд ка мањем броју издржаваних чланова по домаћинству.

За четворочлана домаћинства, анкета бележи 17,72% (укључујући 20,00% мушкараца и 12,5% жена), у односу на 14,1% забележених Пописом, што је релативно усклађено. Слично томе, домаћинства са пет и више чланова чине по 13,92% узорка (обе групе укључују 14,55% мушкараца и 12,50% жена), што је приближно у складу са 16,4% у Попису. Ово показује да, иако су мања домаћинства честа, у овим заједницама и даље постоји значајан удео нешто већих породичних јединица. Обично су то вишегенерацијска домаћинства, која најчешће чине родитељи и једно дете које је у браку или два детета.

Укупно гледано, разлике између података из Пописа и података прикупљених кроз анкетирање указују да је узорак анкете можда несразмерно обухватио средња и вишечлана домаћинства, док су мања, а посебно једночлана домаћинства, која су често старија и рањивија, недовољно заступљена. Ради превазилажења овог проблема и побољшања репрезентативности, додатна анкета ће бити усмерена на обухватање ширег спектра типова домаћинства, са посебном пажњом на старија лица и једночлана домаћинства.

Број деце по домаћинству

Подаци из Пописа 2022. године показују да и у општини Уб и у општини Ваљево већина породица са децом има једно или двоје деце, што указује на тренд мањих породица на целом подручју Пројекта (види Табелу 7). Треба напоменути да у јавно доступним излазним подацима Пописа не постоји посебна категорија која експлицитно приказује број малолетне деце (испод 18 година) која живе у сваком домаћинству. Уместо тога, расположиви подаци се односе на породице према броју деце (без обзира на узраст). Због недостатка специфичних података о малолетницима, ослонили смо се на најбоље расположиве индикаторе како бисмо, у мери у којој је то могуће, спровели ову анализу.

Табела 7 - Породице са децом по типу и броју деце, по општинама

Општина	Тип породице	Укупно	Породице по броју деце				
			1	2	3	4	5 и више
Општина Уб	Укупно за општину	5092	2751	1727	464	111	39
	Брачни пар са децом	3406	1593	1355	356	75	27
	Ванбрачни пар са децом	273	129	77	35	24	8
	Мајка са децом	1030	764	206	47	10	3
	Отац са децом	383	265	89	26	2	1
Општина Ваљево	Укупно за општину	16496	9467	5837	1010	148	34
	Брачни пар са децом	10907	5340	4613	818	110	26
	Ванбрачни пар са децом	429	234	133	41	17	4
	Мајка са децом	4053	3095	820	116	19	3
	Отац са децом	1107	798	271	35	2	1

*Попис становништва, породица, подаци по насељима 2022. године, Републички завод за статистику.*⁷

У општини Уб постоји 5.092 породице са децом. Од тога, 54% (2.751) има само једно дете, док 33,9% (1.727) има двоје деце. Породице са троје или више деце су знатно ређе и чине само 17,2% свих породица (464 са троје деце, 111 са четворо и 39 са петоро или више). Већина породица су брачни парови са децом (3.406), затим следе једнородитељске породице у којима је мајка носилац старатељства (1.030) и отац носилац старатељства (383). Ванбрачне заједнице чине мањи удео (273 породице), али ипак доприносе укупној структури породица.

Сличан образац је и у општини Ваљево. Од 16.496 породица са децом, већина (57,4% или 9.467) има једно дете, док 35,4% (5.837) има двоје деце. Само 7,1% породица има троје или више деце. Расподела по типу породице је такође слична као у Убу: највише је брачних парова (10.907), затим

⁷ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/PDFE/G20234012.pdf>

следе једнородитељске породице у којима је мајка носилац старатељства (4.053) и отац носилац старатељства (1.107). Ванбрачне заједнице су нешто чешће у Ваљевоу и укупно их има 429.

Према резултатима анкете, већина (63,29%) анкетираних домаћинстава (укључујући 61,82% мушких и 66,67% женских испитаника) изјавила је да нема малолетну децу (децу млађу од 18 година). Једно дете има 13,92% домаћинстава (12,73% мушких и 16,67% женских испитаника), док домаћинства са двоје малолетне деце чине још 13,92% узорка (14,54% мушких и 12,50% женских испитаника).

Домаћинства са троје, четворо и петоро малолетне деце су веома ретка и чине 3,8%, 2,53% и 1,27% узорка, респективно. Ниједно анкетирано домаћинство није имало шесторо или више малолетне деце. Ови резултати су у складу са претходним демографским закључцима који се односе на просечну старост и величину домаћинства. Један испитаник, чинећи 1,27% узорка (1,82% мушких испитаника), одбио је да да информацију.

Подаци из анкете показују значајну разлику у односу на резултате Пописа из 2022. године, који бележе породице са децом као посебну категорију, али не приказују директно број малолетне деце по домаћинству. Ипак, Попис указује да већина породица у Убу и Ваљевоу има једно или двоје деце, што може обухватити и малолетну и пунолетну децу. Налаз анкете да скоро две трећине домаћинстава нема малолетну децу у складу је са старијом просечном старосћу становништва и трендом одласка младих из руралних подручја.

Упркос томе, општи тренд је конзистентан: мале породице и мали број деце по домаћинству доминирају на подручју Пројекта, како у званичној статистици, тако и у примарном прикупљању података. Ово има значајне импликације за разумевање генерацијске динамике, расположивости радне снаге и дефинисање мера ублажавања утицаја Пројекта на друштвено-економске карактеристике подручја.

Просечан број запослених лица по домаћинству

Иако садржи информације о регистрованој запослености и незапослености по општинама и полу, званични подаци из Пописа не приказује број запослених лица по домаћинству. У недостатку упоредивих података из Пописа, у овом одељку се приказују налази анкетања домаћинстава спроведеног за потребе Пројекта.

Према подацима из анкете, значајан проценат, 51,90% испитаника (укључујући 54,55% мушких и 45,83% женских испитаника) изјавио је да чланови њихових домаћинстава немају стално запослење и да искључиво зависе од пољопривредних активности. Ослоњеност на пољопривреду указује на економску рањивост ових домаћинстава, која се могу суочити са изазовима као што су флукуације на тржишту, климатски услови и ограничен приступ алтернативним изворима прихода.

Поред тога, само 18,99% анкетираних испитаника (16,36% мушких и 25,00% женских) навело је да њихова домаћинства имају једног члана са сигурним, сталним запослењем. Ово додатно потврђује тренд ограниченог учешћа радне снаге и наглашава значај индивидуалног запослења у породицама у којима пољопривреда није довољна да задовољи све потребе домаћинства.

Укупно 16,45% испитаника (16,36% мушких и 16,67% женских) изјавило је да њихова домаћинства имају два запослена члана, док је само 7,59% навело да три члана домаћинства имају сталан посао (7,27% мушких и 8,33% женских испитаника). Само 3,8% испитаника је навело да њихова домаћинства имају четири запослена члана (3,64% мушких и 4,17% женских испитаника). Ова структура указује да, иако неке породице могу постићи већу финансијску стабилност захваљујући већем броју запослених, оне и даље чине мањи део укупног узорка. Присуство више запослених у овим домаћинствима може представљати одређену заштиту од економских тешкоћа, али истиче потребу за свеобухватнијим стратегијама за отварање нових радних места у широј заједници. Један испитаник, чинећи 1,27% узорка (1,82% мушких испитаника), одбио је да да информацију.

Треба напоменути да чак и домаћинства у којима постоје чланови са сталним запослењем наглашавају да се ослањају на пољопривреду као допунски извор прихода. Неколико домаћинстава улаже плате од редовног запослења назад у пољопривреду, чиме пољопривреда постаје њихов примарни извор прихода иако су формално запослени на неодређено време.

Образовање

Према подацима националног Пописа, средње образовање је најчешће стечени ниво образовања - око 53,08% становништва старости 15 и више година завршило је средњу школу. Више или високо образовање има 22,44% становништва. Истовремено, 17,80% лица има завршено само основно образовање (осам година), а око 6,28% није завршило основну школу или нема никакво формално образовање.⁸

Када је реч о полу, жене имају нешто виши ниво образовања у односу на мушкарце: 24,03% жена старости 15 и више година има више или високо образовање, у поређењу са 20,73% мушкараца.

На регионалном нивоу, ниво образовања у региону Шумадије и Западне Србије, где се налазе општине Уб и Ваљево, упоредив је са националним просеком. Иако може бити нешто нижи у односу на велике урбане центре, општи трендови су слични. Тренутно нису доступни специфични подаци о образовању за појединачне општине обухваћене Пројектом.

Према статистичким подацима прикупљеним током прве фазе анкетања, образовна структура локалног становништва је следећа: од 16.449 становника руралног подручја општине Уб, 475 (2,90%) је без икаквог формалног образовања, 2.324 (14,13%) има незавршено основно образовање, 4.980 (30,27%) је завршило основну школу, 7.688 (46,74%) има завршену средњу школу, 351 (2,13%) је завршило више школе, а 609 (3,7%) је стекло академско образовање. За 22 лица није познат образовни статус.

Што се тиче Ваљева, од 22.923 становника руралних подручја општине, 373 (1,63%) је без икаквог формалног образовања, 3.696 (16,13%) има незавршено основно образовање, 6.762 (29,5%) је завршило основну школу, 10.270 (44,8%) има завршену средњу школу, 624 (2,73%) је завршило вишу школу, а 1.150 (5,4%) је стекло академско образовање. За 48 (0,25%) лица није познат образовни статус. Може се са сигурношћу претпоставити да је образовна структура становника у свим насељима обухваћеним Пројектом у обе општине веома слична приказаној.

Према подацима Пописа, 49,37% испитаника (43,64% мушких и 62,50% женских) завршило је основну школу. Затим, 36,71% испитаника (45,45% мушких и 16,67% женских) завршило је средњу стручну школу. Овај податак указује на вредан сегмент становништва који поседује практичне вештине применљиве на тржишту рада. Стручно образовање може бити кључан пут до запослења, нарочито у секторима релевантним за локалну економију, укључујући пољопривреду и занатске делатности.

Подаци показују да је 7,60% испитаника (5,45% мушких и 12,50% женских) завршило гимназију или другу средњу школу. Овај низак проценат указује да се многи не одлучују за академско образовање, што може бити последица постојања препрека за наставак школовања или фокуса на ранији улазак на тржиште рада.

Додатно, само 1,27% испитаника (1,82% мушких) завршило је више образовање кроз стручне академске програме. Ово указује на ограничену заступљеност лица са вишим образовањем, што може ограничити могућност за привлачење послова или пројеката који захтевају специјализована знања у заједници.

На крају, 3,78% анкетираних лица нема формално образовање (1,82% мушких и 8,33% женских испитаника). Ову групу чине углавном старији испитаници који су одрасли пре него што је основно образовање постало обавезно. Ова група представља критичну област за интервенцију, јер недостатак образовања може озбиљно ограничити приступ могућностима за запослење и ресурсима. Један испитаник, чинећи 1,27% узорка (1,82% мушких испитаника), одбио је да да информацију.

⁸ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234006.pdf>

Економска активност

Према статистичким подацима прикупљеним у време почетног анкетирања, општина Уб, која се налази у Колубарском округу Србије, има разноврсну економску структуру која се пре свега ослања на пољопривреду. Плодне равнице и повољни климатски услови чине ово подручје идеалним за пољопривреду, при чему су житарице попут пшенице и кукуруза основне културе. Поред тога, општина је позната по производњи разног воћа и поврћа, укључујући јабуке, шљиве и парадајз, који су важни и за локалну потрошњу и за комерцијалну продају.

Од 25.780 становника који живе у општини Уб, 9.537 је радно способно, а 8.394 је запослено на различитим основама, док је 1.043 незапослено, што даје стопу незапослености од 10,94%, што је изнад државног просека од 8,68%.

Сточарство такође има значајну улогу у економији, при чему се становници баве производњом говеда, свиња и живине. Ово доприноси локалној прехранбеној понуди и обезбеђује сировине за мале прерађивачке капацитете у оквиру општине.

Када је реч о индустрији, Уб је развио мали и средњи производни сектор. Ово укључује предузећа која се баве прерадом хране, дрвопрерадом и текстилом, користећи локалне пољопривредне производе и сировине. Посебно је индустрија намештаја у порасту, користећи регионалне капацитете за обраду дрвета.

Трговина и услуге се шире у Убу, што одражава тренд повећане урбанизације и економске диверзификације. Локалне пијаце, продавнице и пружаоци услуга задовољавају потребе растућег становништва, а такође привлаче купце из околних места.

Општина има за циљ да унапреди малопродајни и услужни сектор уз текућа улагања у инфраструктуру, као што су унапређење путева и боље опције јавног превоза, што је кључно за подршку економској активности и мобилности.

Поред тога, локалне власти се фокусирају на промоцију предузетништва и привлачење инвестиција ради даљег подстицања економског раста. Ово укључује иницијативе за подстицање малих предузећа и побољшање пословног окружења, што може довести до отварања нових радних места и побољшања квалитета живота становника.

У целини, општину Уб карактеришу пољопривредне основе, развијајући индустријски сектор и еволуирајући комерцијални пејзаж, уз напоре да се обезбеди одржив економски развој и повећа отпорност економије у будућности.

Општина Ваљево је регион са разноврсном економијом која обједињује пољопривредни, индустријски и услужни сектор. Ова општина је позната по богатој историји и прелепим природним пејзажима, што доприноси и туризму, који је у успону као сектор локалне економије.

Од 82.169 становника који живе у општини Ваљево, 36.684 је радно способно, а 33.209 је запослено на различитим основама, док је 1.043 незапослено, што даје стопу незапослености од 10,94%, што је изнад државног просека од 8,68%.

Пољопривреда има значајну улогу у економији Ваљева. Регион карактеришу плодна земљишта и повољна клима, што омогућава гајење разних култура, укључујући кукуруз и пшеницу, као и воће и поврће. Активна пољопривредна пракса учинила је Ваљево важним пољопривредним центром, промовишући и егзистенцијалну и комерцијалну пољопривреду. Сточарство је такође заступљено, са локалним пољопривредницима који узгајају говеда, овце и живину, што доприноси прехранбеној понуди и регионалној економији.

Поред пољопривреде, Ваљево има добро развијен индустријски сектор који је и даље значајан, упркос годинама опадања након преласка са самоуправног социјализма на слободно тржиште крајем 80-их. Регион је традиционално повезан са текстилном индустријом, нарочито производњом одеће и тканина. Постоје и капацитети за производњу намештаја, грађевинског материјала и машина, што обезбеђује радна места и доприноси укупном економском учинку општине. Ваљево има и развијену производњу оружја и муниције, што значајно доприноси локалној економији. Присуство малих и средњих предузећа је значајно, подстицајући иновације и подржавајући отварање нових радних места.

Услужни сектор у Ваљеу је у последњих неколико година значајно порастао, делом захваљујући урбаном развоју и растућем становништву. Трговина и локална комерцијална делатност су кључне, са бројним продавницама, пијацама и услужним делатностима које опслужују становнике и посетиоце. Локалне власти раде и на унапређењу туристичког сектора, користећи природне лепоте, историјске знаменитости и културно наслеђе Ваљева, са циљем да привуку више посетилаца.

Према комбинованим резултатима анкета, 36,0% испитаника се изјаснило као samozапослени мали пољопривредници. Овај удео је знатно већи међу мушкарцима (41,82%) у односу на жене (20,0%), што указује да су мушкарци чешће главни актери у пољопривредној производњи.

Друга највећа група су пензионери, који чине 41,33% свих испитаника. Ова категорија је знатно чешћа међу женама (55,0%) у односу на мушкарце (36,36%), што одражава и старосну структуру и чињеницу да су многе жене раније напуштале тржиште рада или га никада нису формално улазиле.

Стално запослење је пријавило 10,67% испитаника, готово искључиво мушкараца (14,55%), док ниједна жена није пријавила стално запослење. Привремено и неформално запослење је ограничено (2,67% и 1,33% респективно), такође само међу мушкарцима. Запослење нема 8,0% испитаника, при чему је овај статус много чешћи међу женама (25,0%) него мушкарцима (1,82%), од којих се већина изјашњава као домаћице које су примарно задужене за бригу о деци и домаћинству.

У целини, подаци указују на високу зависност од пољопривреде и пензија, слабу заступљеност стабилног формалног запослења и изражене родне разлике: мушкарци су чешће економски активни, док су жене чешће пензионерке или без запослења, често са ограниченим приступом независним приходима.

Сектор запослења: Подаци анкете показују да је 36,0% испитаника samozапослено у приватној пољопривреди, што је примарни сектор запослења у подручју пројекта. Ово је чешће међу мушкарцима (41,82%) него женама (20,0%), што потврђује да су мушкарци чешће главни пољопривредни радници и доносиоци одлука на газдинствима.

Друга највећа група су пензионери, који чине 41,33% свих испитаника. Овај удео је знатно већи међу женама (55,0%) него мушкарцима (36,36%), што одражава и старосну структуру и чешће повлачење жена из формалног запослења раније у животу. Многи пензионери настављају да се баве лакшим пољопривредним радом како би допунили пензије и обезбедили приходе за домаћинство, што показује да пензија не значи и потпуно повлачење из егзистенцијалних активности.

Запослење у приватном сектору чини 13,33% свих испитаника и концентрисано је међу мушкарцима (18,18%), док ниједна жена није пријавила запослење у овој категорији. Запослење у јавном сектору је минимално (1,33% укупно, само међу мушкарцима). Незапосленост погађа 8,0% свих испитаника, али је овај терет изразито родно обележен (25,0% жена је пријавило незапосленост у односу на 1,82% мушкараца), што додатно наглашава економску рањивост жена у подручју пројекта. Већина незапослених жена су домаћице које се баве кућним пословима и бригом о деци.

Патерни запослења показују снажну ослоњеност на пољопривреду и пензије, ограничен приступ формалним радним местима и изражене родне разлике, при чему су мушкарци чешће економски активни, а жене чешће зависе од пензија или неплаћених кућних и помоћних улога.

Просечни месечни приход домаћинства (процене): Ниво прихода домаћинства је било тешко прецизно проценити због високог процента недавања података, јер 53,3% свих испитаника није желело да пријави приходе (60,0% мушкараца и 40,0% жена). Ово одражава уобичајену праксу у руралној Србији, где се подаци о приходима сматрају приватним, а неповерење према административним процесима је и даље снажно. Међу домаћинствима која нису пријавила приходе, већина се ослања на пољопривреду као главни извор егзистенције.

Међу испитаницима који су дали податке о приходима, доминантан извор егзистенције је пољопривреда (60%), затим пензије (20%) и плате (15%), док је мали број навео неформалне приходе или дознаке. Многа домаћинства комбинују изворе прихода, а чак и они са сталним платама често допуњују приходе пољопривредном производњом, што наглашава улогу пољопривреде као стабилизатора прихода.

Међу домаћинствима која су пријавила приходе, најчешће пријављени месечни приход домаћинства био је у распону од 50.000–100.000 РСД (25,7%), док је око 31% пријавило приходе у распону од 100.000–150.000 РСД. Више приходне категорије (150.000–200.000 РСД и више) пријављивали су углавном мушкарци, док су жене чешће биле у нижим приходним категоријама, укључујући домаћинства са мање од 50.000 РСД месечно. Ово указује на јасну родну неједнакост у приступу стабилним и вишим приходима.

Трошкови домаћинства се доследно усмеравају на основне дневне потребе, при чему већина испитаника наводи трошкове за одржавање домаћинства, рачуне, намирнице и гориво, а затим улагања у пољопривреду као што су семе, сточна храна и поправка механизације. Медицински трошкови су такође значајни, нарочито међу старијим испитаницима и онима са хроничним болестима. Ови обрасци потрошње показују да буџети домаћинства углавном одлазе на основне животне и пољопривредне трошкове, остављајући мало простора за штедњу или улагања.

Возила за свакодневни превоз: У оба круга анкета, 78,7% испитаника је пријавило да поседује бар једно возило које користи за свакодневни превоз. Међутим, власништво није равномерно распоређено по полу: 85,5% мушкараца је пријавило приступ возилу у домаћинству у односу на 60,0% жена, што указује да су домаћинства којима управљају жене чешће без независне мобилности.

Подаци о старости возила такође показују значајна ограничења у поузданости превоза. Само 1,3% свих испитаника поседује возило млађе од 10 година, док 29,3% има возила стара 10–15 година, а 22,7% возила стара 15–20 година. Значајно је да 24,0% испитаника користи возила старија од 20 година, што је чешће међу женама (30,0%) него мушкарцима (21,8%). Старија возила захтевају чешће одржавање и склона су кваровима, што може ометати приступ пијацама, здравству, образовању и сезонском запослењу.

У међувремену, 21,3% свих испитаника нема возило, што погађа 40,0% жена у односу на 14,5% мушкараца. С обзиром да многа села у подручју пројекта чине разбацана насеља повезана неасфалтираним или полуасфалтираним путевима, одсуство поузданог превоза значајно повећава изолованост и ограничава благовремени приступ основним услугама. Ово указује да су домаћинства којима управљају жене без возила посебно рањива група у погледу мобилности, приступа и отпорности на привремене поремећаје током имплементације пројекта.

Пољопривредна возила и опрема: У оба круга анкета, 82,7% испитаника је пријавило да поседује трактор, укључујући 85,5% мушкараца и 75,0% жена. Међутим, већина трактора је старија од 20 година и у лошем техничком стању, што ограничава оперативну ефикасност и повећава трошкове одржавања. 65,3% домаћинства има плуг (69,1% мушкараца и 55,0% жена), 49,3% сејалицу (58,2% мушкараца и 25,0% жена), а 52,0% тањирачу (52,7% мушкараца и 50,0% жена). Власништво над специјализованијом механизацијом је знатно ниже: 21,3% има балирке, 22,7% приступ прскалицама за наводњавање, 36,0% мотокултиваторе, а 41,3% косилице или тримере. Само 16,0% испитаника поседује комбајн, са израженим родним јазом (20,0% мушкараца у односу на 5,0% жена).

Ови резултати показују да већина пољопривредних домаћинства поседује минимум опреме неопходне за егзистенцијалну пољопривреду, али старост и стање механизације, као и мањи приступ кључним алатима међу женама, значајно ограничавају продуктивност и отпорност. Ослоњеност на застарелу и неефикасну опрему представља кључни фактор рањивости, нарочито за домаћинства са ограниченим радним капацитетом или приступом тржиштима и сервисима за поправку.

Пољопривредне праксе и системи за наводњавање: Пољопривредна производња у овом подручју је углавном малог обима и заснива се претежно на традиционалним методама. Током почетне анкете, на питање о методама и изворима знања о пољопривреди, 44,83% испитаника је навело да су знање стекли од родитеља или га и даље стичу (45,45% мушкараца и 42,86% жена). Укупно 48,27% испитаника је навело да су знање стекли и од родитеља и од других малих пољопривредника, што указује на снажан осећај заједништва и сарадње међу локалним пољопривредницима (50,00% мушкараца и 42,86% жена). Само мали проценат, 6,90% испитаних РАР, навело је друштвене мреже, дигиталне или штампане медије као изворе за проширење знања (4,55% мушкараца и 14,28% жена).

Од 46 испитаника у додатној анкети, 38 (82,61%) је изјавило да се бави пољопривредом, док 8 (17,39%; 5 мушкараца и 3 жене) није активно у пољопривредним активностима. Међу онима који су

активни у пољопривреди, 20 мушкараца (52,63%) и 7 жена (18,42%) су навели да су знање стекли углавном од родитеља, 5 мушкараца (13,16%) и 2 жене (5,26%) од других пољопривредника, а 3 мушкараца (7,89%) су навела да су знање стекли из свих извора заједно. Једна жена (2,63%) је изјавила да сама нема детаљно пољопривредно знање, јер се пољопривредом у породици бави њен син.

Ови налази потврђују да су међу малим пољопривредницима доминантни међугенерациски пренос знања и учење од вршњака. Међутим, ограничена употреба савремених или дигиталних извора информација указује на наставак ослањања на традиционалне праксе и потребу за јачањем приступа иновативним пољопривредним техникама.

Извори воде за наводњавање: Анализа извора воде за наводњавање међу домаћинствима погођеним пројектом показује снажну ослоњеност на традиционалне методе, при чему су бунари доминантан извор у оба круга анкета.

- Бунари: Значајних 72,42% испитаника из почетне анкете је навело да користи бунаре као главни извор за наводњавање (72,72% мушкараца и 71,42% жена). Слично томе, у додатној анкети, 37 испитаника (80,43%) – укључујући 25 мушкараца (65,79%) и 12 жена (31,58%) – користи бунаре као примарни извор. Ова ослоњеност на подземне воде истиче значај бунара за одрживост локалне пољопривреде и забринутост заједнице због могућих утицаја пројекта на стабилност подземних вода.
- Локални водотокови: У почетној анкети, 10,34% испитаника користи локалне реке, језера или сличне водене површине за наводњавање (13,64% мушкараца). У додатној анкети, један мушкарац (2,17%) је навео да користи речну воду.
- Донета или цистерна вода: 6,90% испитаника из почетне анкете и три испитаника (6,52%) у додатној анкети (два мушкараца и једна жена) користе донету воду из цистерни или других извора. Још један мушкарац (2,17%) је навео да користи и бунар и донету воду, што одражава логистичке изазове и трошкове приступа наводњавању.
- Градска вода: Само један мушкарац (2,17%) у додатној анкети користи градску воду за наводњавање, што указује да формална водоводна инфраструктура има минималну улогу у подршци пољопривредним потребама.
- Без наводњавања: У почетној анкети, 10,34% испитаника је навело да нема потребу за наводњавањем (9,09% мушкараца и 14,29% жена), док су у додатној анкети три мушкараца (6,52%) потврдили да не користе наводњавање.

Укупно, подаци показују да су бунари кључни извор воде за наводњавање у оба круга анкета, што наглашава велику зависност заједнице од подземних вода и ризике од несташице или флукуација нивоа воде који могу директно утицати на пољопривредну продуктивност и егзистенцију.

Свесност и интересовање за компоненту наводњавања: Велика већина испитаника је показала ограничену свесност о аспектима наводњавања у оквиру Пројекта. У почетној анкети, 82,75% учесника је изјавило да није упознато са аспектима наводњавања у оквиру Пројекта (81,82% мушкараца и 85,71% жена), док је 17,24% навело да је нешто чуло, али није сигурно шта Пројекат подразумева у том погледу (18,18% мушкараца и 14,29% жена). Ипак, већина (72,41%) препознаје потенцијалну корист од прикључења на мрежу за наводњавање и изразила је интересовање за прикључење (90,91% мушкараца и 85,71% жена).

У додатној анкети, ниво информисаности је остао слично низак. Од 46 испитаника, 8 мушкараца (17,39%) је изјавило да је упознато са компонентом наводњавања, 12 испитаника (26,09%; 10 мушкараца и 2 жене) је чуло нешто али није сигурно у детаље, док 24 испитаника (52,17%; 13 мушкараца и 11 жена) није било упознато са аспектима наводњавања у оквиру Пројекта. Два мушкараца (4,35%) су изразила незаинтересованост за наводњавање – један јер не верује у Пројекат пошто му је најбоља земља поред реке већ одузета, а други јер га једноставно не занима.

Укупно, резултати обе анкете показују низак ниво информисаности и разумевања компоненте наводњавања у оквиру Пројекта. Ипак, упркос неизвесности, значајан део испитаника је изразио интересовање за потенцијално прикључење на мрежу за наводњавање. У додатној анкети, 21 испитаник (45,65%) је изјавио да би био заинтересован за прикључење, 22 (47,83%) није

заинтересовано, а 3 (6,52%) је неодлучно. Овај мешовити образац одговора указује да многи препознају потенцијалне користи од наводњавања, док други остају скептични или не виде релевантност за своју тренутну пољопривредну праксу.

Забринутости у вези са системом за наводњавање: Одговори на питање о забринутостима у вези са системом за наводњавање истичу следеће (неки испитаници су навели више одговора):

- Цена прикључка: У почетној анкети, 55,17% испитаника је изразило забринутост због цене прикључка између њихових парцела и система за наводњавање (63,64% мушкараца и 28,57% жена), што указује на широку забринутост због финансијског оптерећења иницијалног прикључка. Слично, у додатној анкети, 13 испитаника (28,26%), укључујући 7 мушкараца и 6 жена, је навело високу цену прикључка као главну забринутост.
- Месечни трошкови коришћења: У почетној анкети, 20,69% испитаника је изразило забринутост због месечних трошкова коришћења система (22,73% мушкараца и 14,29% жена). У додатној анкети, 2 мушкарца (4,35%) су навела високе месечне трошкове као главну забринутост, што потврђује сталну бојазан о дугорочној исплативости.
- Утицај на цену земљишта: Мањи део испитаника (3,45%) у почетној анкети је изразио забринутост да би наводњавање могло повећати цену земљишта (4,55% мушкараца), што одражава бојазан да би побољшање приступа наводњавању могло променити динамику тржишта земљишта.
- Квалитет воде: Још 3,45% је навело бригу о здравственој исправности воде за наводњавање (4,55% мушкараца), што наглашава значај безбедних и поузданих извора воде за пољопривреду и безбедност хране.
- Без забринутости или незаинтересованост: У почетној анкети, 37,93% испитаника је навело да нема забринутости у вези са системом за наводњавање (27,27% мушкараца и 71,43% жена). Слично, у додатној анкети, 11 испитаника (23,91%), укључујући 10 мушкараца и 1 жену, је навело да нема забринутости, док је 20 испитаника (43,48%), укључујући 15 мушкараца и 5 жена, изјавило да уопште нису заинтересовани за прикључење на систем за наводњавање.

Укупно, комбиновани подаци указују да су финансијски аспекти (посебно трошкови прикључка и коришћења) главна забринутост међу испитаницима, затим ограничено интересовање међу домаћинствима која не виде наводњавање као релевантно или корисно за своје тренутне пољопривредне активности. У овој фази још није потврђено да ли нека од погођених заједница улази у коначни обухват система за наводњавање. Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ ће дефинисати тачне локације система за наводњавање у оквиру друге фазе Пројекта, на основу јавног интереса и укључујући подручја око акумулације која су обухваћена првом фазом. Током јавних презентација, индикативна карта је ажурирана и укључена у пројектну документацију како би „Србијаводе“ могле додатно прецизирати пројектовање.

Сиромаштво и социјална неједнакост: Према јавно доступним подацима о сиромаштву и социјалној неједнакости за 2024. годину, релативна линија сиромаштва је постављена на просечно 35.606 РСД месечно за једночлано домаћинство, 64.091 РСД месечно за домаћинство са два одрасла и једним дететом млађим од 14 година, док је за четворчлано домаћинство са два одрасла и двоје деце млађе од 14 година износила 74.773 РСД.

Дефинисан као удео особа чији је еквивалентни расположиви приход испод постављене релативне линије сиромаштва (60% медијанског прихода), ризик од сиромаштва у 2024. години је износио 19,7%. Подаци показују највећи ризик од сиромаштва за особе старије од 65 година (23,6%), као и за домаћинства која чини један одрасла особа старија од 65 година (36,9%).

Међу анкетираним домаћинствима, само два испитаника су пријавила приходе испод ових прагова. Оба случаја се односе на четворчлана домаћинства са укупним месечним приходом испод 50.000 РСД, што је око 12.500 РСД по члану домаћинства месечно. У оба случаја ради се о женским испитаницама, што одражава специфичну економску рањивост домаћинстава којима управљају жене или у којима жене пријављују податке, а имају више издржаваних чланова.

Треба напоменути да, према српском законодавном оквиру, процена релативног ризика од сиромаштва није директно повезана са системом доделе социјалне помоћи, која се додељује на основу других критеријума, као што су приход појединца и имовински цензус, као и број чланова домаћинства. Основни услов за остваривање права на социјалну помоћ је да појединац или породица имају месечни приход нижи од износа социјалне помоћи и да се исплата врши по принципу допуне до тог износа. За 2025. годину, износ социјалне помоћи је био 12.181 РСД по особи. Други услови укључују да појединац или чланови домаћинства не поседују другу непокретност осим стамбеног простора који задовољава њихове потребе (једна соба по члану домаћинства, или две собе за особе које примају надокнаду за негу), као и земљу до 0,5 хектара (за лица неспособна за рад и породице у којима су сви чланови неспособни за рад, овај лимит је један хектар), или да не поседују покретну имовину која би, коришћењем или продајом, без угрожавања основних животних потреба, могла да им обезбеди средства у висини шестоструког месечног износа социјалне помоћи. Према резултатима анкете, ниједан од испитаника није пријавио да прима социјалну помоћ.

Имовина

На основу резултата анализе и анкете, могу се идентификовати групе РАР (лица погођених пројектом) које имају ограничену способност да апсорбују негативне утицаје пројекта и као такве се дефинишу као потенцијално рањиве групе међу РАР:

- домаћинства са старијим лицима;
- једночлана домаћинства;
- домаћинства којима управљају жене;
- домаћинства са члановима са инвалидитетом;
- лица испод линије сиромаштва.

Додатне анкете са РАР биће спроведене током периода јавног увида за ESIA, са посебном пажњом на идентификацију РАР који би могли бити посебно погођени пројектом због своје рањивости. Документ ће бити ажуриран на основу додатних сазнања.

1.9   Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремну фазу, фазу изградње, фазу рада и фазу демонтаже)

Пројекат бране Памбуковица има потенцијал да значајно утиче на друштвени пејзаж околних заједница. Процена друштвених утицаја, која је усмерена на идентификацију, евалуацију и решавање друштвених утицаја повезаних са пројектом, разматра низ друштвених фактора, укључујући локалне изворе прихода, здравље и безбедност, као и кохезију заједнице. На основу почетних друштвено-економских података, процена издваја начине на који Пројекат може променити друштвену динамику и утицати на добробит становника. Кључне области фокуса укључују утицај на могућност запошљавања, потребу за расељавањем и експропријацијом земљишта, као и ефекат Пројекта на рањиве групе.

Табела 8 - Табела процене утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Јачина утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
Сметње током фазе изградње	Погоршање квалитета ваздуха и бука услед грађевинских радова	Локалне заједнице	Мали	Умерен	Мали	Применити мере за контролу прашине; редовно пратити квалитет ваздуха; користити машине са ниским емисијама; спроводити мере контроле буке; ограничити радно време; користити баријере и опрему за смањење буке; укључити заједницу у решавање притужби и применити мере ублажавања утицаја.	Занемарљив
Поремећај локалног пословања, пољопривреде и традиционалних извора прихода	Губитак земљишта доводи до промене традиционалних извора прихода (пољопривреда) и прилива новца на локално тржиште (кроз накнаде, запошљавање, потрошњу радне снаге) и могућности за обуку и преквалификацију	Локалне заједнице	Мали	Умерен	Мали	Применити програме обуке и преквалификације прилагођене погођеном становништву. Обезбедити финансијску подршку и микрофинансирање за покретање нових бизниса. Креирати могућности запошљавања у оквиру пројекта, са приоритетом за погођене особе. Развити план за подршку преласку на алтернативне изворе прихода, попут агробизниса.	Занемарљив
Расељавање	Потенцијално економско расељавање (без физичког расељавања према тренутним подацима). Губитак прихода због немогућности наставка пољопривредне производње, губитак пашњака.	РАР-ови под директним утицајем експропријације	Велики	Умерен	Велики	Размотрити алтернативна пројектна решења како би се спречио утицај на једну стамбену кућу. Припремити LRP за ублажавање утицаја на егзистенцију РАР-ова у зони потапања (фаза 1). Обезбедити обуке и преквалификације; подржати агробизнис и развој малих предузећа; приоритетно запошљавање локалног становништва; финансијске и	Мали

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Јачина утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
						саветодавне услуге за прелазак на нове изворе прихода.	
Губитак приступа пољопривредном земљишту, путевима и приобалној зони.	Радови могу пореметити приступ њивама, изворима за наводњавање или сеоским путевима	Пољопривредници, Локалне заједнице	Мали	Умерен	Умерен	Обезбедити алтернативне приступне руте; јасно обележити радне зоне; обезбедити привремене стазе или прелазе; консултовати заједницу о најбољим алтернативама; унапред комуницирати ограничења. Успоставити GRM за пријаву питања и жалби. Вратити јавну инфраструктуру у првобитно стање где је могуће.	Занемарљив
Утицај на рањива домаћинства	Старија лица, жене носиоци домаћинства или сиромашна домаћинства могу имати више потешкоћа у прилагођавању променама или укључивању у Пројекат	Рањиве групе	Мали	Умерен	Умерен	Прикупити додатне податке кроз циљане анкете и фокус групе, и укључити налазе у LRP; пружити циљану подршку; приоритетан приступ накнадама, запослењу и информацијама.	Занемарљив до мали
Недостатак информација или искљученост из процеса везаних за Пројекат	Старији и слабо образовани могу бити искључени због комуникационих баријера	Старији, лица са ниским нивоом писмености	Мали	Умерен	Мали	Спровести консултације, информисати PAP-ове (посебно старије и слабо образоване) унапред о датумима и локацијама; по потреби организовати помоћ за приступ локацијама, делити једноставне и визуелне материјале; обезбедити контакт за GRM; укључити посреднике из заједнице по потреби	Занемарљив
Ограничена информисаност о систему за наводњавање и	Многи пољопривредници нису упознати са детаљима или су забринути због цене;	Пољопривредници, чланови заједнице укључени / заинтересовани за	Мали	Умерен	Умерен	Спровести кампању информисања о наводњавању; разјаснити тарифну структуру; размотрити могућност фазног или субвенционисаног прикључења.	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Јачина утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
брига о трошковима	ризик од пада нивоа подземних вода (многи локални пољопривредници користе бунаре као примаран извор воде за наводњавање)	пољопривредне активности				Размотрити увођење партиципативног мониторинга бунара као меру ублажавања негативних утицаја и/или унапређења.	
Позитиван утицај: Завршетак пројекта	Основне функције пројекта су заштита од поплава, наводњавање, одржавање еколошког протока и задржавање наноса у фази 1, и систем за наводњавање у фази 2. Побољшање животног стандарда становника, укључујући повећање прихода и продуктивности	Шира заједница	Високи	Високи	Велики	Подручја која добијају воду за наводњавање помоћи ће локалним заједницама у одржавању производње хране и снабдевању ширег региона. Пољопривредницима ће бити омогућена подршка и приступ државним и аграрним програмима (нпр. IPARD)	Позитиван
Позитиван утицај: Завршетак пројекта	Повећање туризма и рекреативних активности. Унапређење одређених путева, неопходних за изградњу и одржавање бране, такође ће допринети бољој саобраћајној и путној мрежи у том подручју. Брана ће такође утицати на ублажавање микро-климатских услова у непосредној околини, повећањем влаге и/или	Локалне заједнице	Мали	Мали	Мали	Није применљиво	Позитиван

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Јачина утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
	ефекта хлађења, што ће допринети већем комфору становника и посетилаца.						
Позитиван утицај: Пораст прихода током фазе изградње	Очекује се повећање прихода од издавања смештаја радницима, угоститељства, транспорта, одржавања опреме, продаје робе и материјала	Локалне заједнице	Мали	Умерен	Мали	Није применљиво	Позитиван
Позитиван утицај: Пораст вредности некретнина у низводним насељима	Заједнице низводно од пројекта могу имати корист од повећања вредности некретнина услед заштите од поплава (фаза 1) и система за наводњавање (фаза 2)	Шира заједница	Мали	Умерен	Мали		Позитиван

2. Рад и услови рада

2.1 Увод и сврха

Ово поглавље садржи преглед потенцијалних утицаја пројекта на радну снагу, како са аспекта додатних користи од стварања привремених и сталних радних места за локалне заједнице, тако и са аспекта могућих утицаја прилива спољне радне снаге на локалне заједнице. Разматрају се и ризици у вези са управљањем радном снагом и радним условима, посебно током фазе изградње, као и наредни кораци у оквиру предложених мера ублажавања.

2.2 Законодавство и стандарди

Ово поглавље даје преглед националних и међународних закона и прописа релевантних за предложени пројекат. Избор закона и прописа наведених у овом поглављу извршен је на основу величине, природе и договореног обима процене утицаја Пројекта на животну средину и друштво.

2.2.1 Национално законодавство

У наставку је дат избор главних националних закона релевантних за управљање радном снагом у Србији, који ће бити разматрани у оквиру овог задатка:

- Закон о раду (Службени гласник РС бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017, 113/2017, 95/2018)
- Закон о безбедности и здрављу на раду (Службени гласник РС, бр. 35/2023)
- Закон о забрани дискриминације (Службени гласник РС, бр. 22/2009 и 52/2021)
- Закон о родној равноправности (Службени гласник РС бр. 52/2021)
- Закон о спречавању злостављања на раду (Службени гласник РС бр. 36/10)
- Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом (Службени гласник РС бр. 33/2006, 13/2016)
- Закон о облигационим односима (Службени гласник РС, бр. 29/78, 38/85, 45/89, 57/89, 31/93, 1/2003, 18/2020)
- Закон о мирном решавању радних спорова (Службени гласник РС бр. 125/2004, 104/2009, 50/2018)

Такође, наведени су и прописи који представљају шири правни оквир у Србији и садрже елементе управљања радном снагом и планирања релевантне за појединачне пројекте:

- Закон о планском систему Републике Србије (Службени гласник РС, бр. 30/2018)
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр. 94/2024)
- Закон о процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр. 94/2024)
- Закон о планирању и изградњи (Службени гласник РС, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)
- Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединих докумената јавних политика (Службени гласник РС, бр. 20/2025)
- Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова (Службени гласник РС, бр. 32/2019 и 47/2025)

- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр. 69/05)

Документ	Опис
Закон о раду („Службени гласник РС”, бр. 24/2005, 61/2005, 21/2013, 75/2014, 13/2017, 113/2017 и 95/2018) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2005/24/1/reg	Овај закон уређује права, обавезе и одговорности које произилазе из радног односа или рада.
Закон о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, бр. 35/2023) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2023/35/2	Овај закон уређује унапређење и спровођење мера безбедности и здравља на раду за лица која учествују у радним процесима, као и за лица која се налазе у радној средини, ради спречавања повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом.
Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, бр. 22/2009 и 52/2021) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/22/1/reg	Овај закон уређује општу забрану дискриминације, облике и случајеве дискриминације, као и поступке заштите од дискриминације.
Закон о родној равноправности („Службени гласник РС”, бр. 52/2021) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2021/52/3/reg	Овај закон уређује појам, значај и мере политика за постизање и унапређење родне равноправности, врсте планских докумената у области родне равноправности и начин извештавања о њиховој примени, институционални оквир, надзор над применом закона и друга питања од значаја за постизање и унапређење родне равноправности.
Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 33/2006, 13/2016) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2006/33/1/reg	Овај закон уређује општи режим забране дискриминације на основу инвалидитета, посебне случајеве дискриминације особа са инвалидитетом, поступак заштите и мере за промоцију једнакости и социјалне инклузије особа са инвалидитетом.
Закон о облигационим односима („Службени гласник РС”, бр. 29/78, 38/85, 45/89, 57/89, 31/93, 1/2003, 18/2020) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/slsfrj/skupstina/zakon/1978/29/1/reg	Овај закон уређује обавезноправне односе који настају из уговора, деликата, неоснованог обогаћења, неовлашћеног управљања, једностраних изјава воље и других чињеница предвиђених законом.
Закон о мирном решавању радних спорова („Службени гласник РС”, бр. 125/2004, 104/2009, 50/2018) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2004/125/6/reg	Овај закон уређује начин и поступак мирног решавања колективних и индивидуалних радних спорова, избор, права и обавезе посредника и арбитра, као и друга питања од значаја за мирно решавање радних спорова.
Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 30/2018)	Овај закон уређује плански систем Републике Србије, укључујући управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржину планских докумената, поступак доношења и

Документ	Опис
https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/30/1/reg	спровођења јавних политика, обавезу извештавања и анализу ефеката прописа.
Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 94/2024)) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/28/reg	Овај закон уређује услове, методе и поступке процене утицаја појединих планова и програма на животну средину (стратешка процена), са циљем заштите животне средине и промоције одрживог развоја.
Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/2004 и 36/2009) https://pravno-informacioni-sistem.rs/viewAct/f80f0a5d-e212-4bb3-9efc-7eeee2786437	Овај закон уређује услове, начин и поступак процене утицаја појединих планова, програма и пројеката на животну средину, као и обим и садржину просторне, урбанистичке и техничке документације.
Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/72/11/reg	Овим законом уређују се услови и начин просторног планирања, уређивања и коришћења грађевинског земљишта и објеката, надзор над применом одредаба овог закона и инспекцијски надзор, као и друга важна питања у вези са просторним планирањем, уређивањем и коришћењем грађевинског земљишта и објеката. Такође треба напоменути да, у складу са чланом 134а овог закона, инвеститор који улаже у изградњу линеарних инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију дужан је да власнику стамбеног објекта изграђеног пре доношења просторног плана којим се земљиште одређује као јавно добро, обезбеди други одговарајући стамбени објекат или стан без обзира на то да ли је покренут поступак легализације тог објекта или му исплати новчану накнаду у износу неопходном за обезбеђивање другог одговарајућег стамбеног објекта или стана.
Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединих докумената јавних политика („Службени гласник РС”, бр. 20/2025) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2025/20/5/reg	Ова уредба детаљно прописује методологију управљања јавним политикама, посебно обим, поступак и контролу анализе ефеката током израде докумената јавних политика, као и анализу ефеката након њиховог усвајања. Укључује поступке за спровођење консултација и јавних расправа о документима јавних политика, садржину и форму докумената јавних политика, елементе анализе ефеката усвојених докумената, начин извештавања о резултатима спровођења јавних политика, начин процене ефеката јавних политика и области планирања и спровођења јавних политика.
Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС”, бр. 32/2019 и 47/2025)	Овај правилник детаљно прописује садржину, начин и поступак израде просторних и урбанистичких планских докумената.

Документ	Опис
https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2019/32/2/reg	
<p>Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину</p> <p>(„Службени гласник РС”, бр. 69/05)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2005/69/6/reg</p>	Овај правилник детаљно прописује садржину захтева за одлучивање о потреби процене утицаја и садржину захтева за одређивање обима и садржине студије о процени утицаја на животну средину.

2.2.2 EBRD Захтеви

EBRD Услови за реализацију (PR) релевантни за рад и радне услове су:

- PR1 – Процена и управљање утицајима везаним за заштиту животне средине и друштва
- PR2 – Радни односи и услови рада
- PR4 – Здравље, безбедност и сигурност
- PR10 – Објављивање података и ангажовање заинтересованих страна

2.2.3 Регионални и глобални стандарди и захтеви

У оквиру процене пројекта биће узети у обзир следећи регионални и глобални стандарди и захтеви:

- Уредба (ЕУ) 2020/852 (Таксономија) о успостављању оквира за олакшавање одрживих инвестиција, укључујући датум ступања на снагу и њене имплементационе и делегиране акте;
- Националне обавезе по међународном праву (укључујући Еспоо конвенцију);
- Основне конвенције Међународне организације рада (ILO), транспоноване у национално законодавство;
- Водичи Светске банке за заштиту животне средине, здравље и безбедност (EHS Guidelines);
- Методологија EBRD за усклађеност са Париским споразумом;
- Директива ЕУ о радном времену 2003/88/ЕС Европског парламента и Савета од 4. новембра 2003. године о одређеним аспектима организације радног времена;
- Директива о раду на одређено време (1999) – Директива Савета 1999/70/ЕС од 28. јуна 1999. године о оквирном споразуму о раду на одређено време;
- Директива о раду са скраћеним радним временом (1997) – Директива Савета 97/81/ЕС од 15. децембра 1997. године о оквирном споразуму о раду са скраћеним радним временом;
- Директива о привременим радницима преко агенција (2008) – Директива 2008/104/ЕС Европског парламента и Савета од 19. новембра 2008. године о привременом раду преко агенција;
- Директива о транспарентним и предвидивим радним условима (2019) – Директива (ЕУ) 2019/1152 Европског парламента и Савета од 20. јуна 2019. године о транспарентним и предвидивим радним условима у Европској унији;
- Директива о равнотежи између пословног и приватног живота (2019) – Директива (ЕУ) 2019/1158 Европског парламента и Савета од 20. јуна 2019. године о равнотежи између пословног и приватног живота за родитеље и неговатеље и укидању Директиве Савета 2010/18/ЕУ;

- Уредба (ЕУ) 2024/3015 Европског парламента и Савета од 27. новембра 2024. године о забрани производа направљених принудним радом на тржишту Уније и изменама Директиве (ЕУ) 2019/1937;
- Директива 2006/54/ЕС о једнаком третману мушкараца и жена у системима социјалног осигурања у области рада;
- Директива 2000/43/ЕС против дискриминације на основу расе и етничког порекла;
- Директива 2000/78/ЕС против дискриминације на раду на основу религије или уверења, инвалидитета, старости или сексуалне оријентације;
- Директива 2004/113/ЕС о једнаком третману мушкараца и жена у приступу и пружању добара и услуга.

2.3 Методологија

Процена утицаја је спроведена на основу доступних докумената, укључујући Студију о процени утицаја на животну средину (EIA), Пројекат за грађевинску дозволу и релевантну планску документацију, као и на основу карактеристика самог Пројекта и подручја имплементације. Процена се ослањала на анализу секундарних извора података, укључујући пројектну документацију, јавно доступне информације о локалном и регионалном тржишту рада, као и важеће законодавство и стандарде релевантне за управљање радном снагом. Процена је спроведена у складу са општом методологијом за Студију (ESIA), како је представљено у Књизи 1 – Увод.

Утицаји су процењивани за фазу изградње, фазу рада и фазу демонтаже, док се утицаји управљања радном снагом током припремне фазе сматрају занемарљивим. Утицаји који се односе на фазу изградње и фазу демонтаже сматрају се веома сличним, са главним разликама у структури или стручности потребне радне снаге. Процена утицаја за фазу изградње и фазу демонтаже обухвата разматрање директних и индиректних потреба за радном снагом, односно процену обима и структуре радне снаге за грађевинске активности, као и укупну потражњу за радном снагом за пратеће услуге.

Налази процене утицаја ће послужити као основа за дефинисање мера ублажавања и идентификацију преосталих негативних утицаја тамо где пуна ублажавања нису могућа.

2.4 Претпоставке и ограничења (ако је применљиво)

Потребе за радном снагом су процењене коришћењем сличних пројеката брана као референтних примера, јер тренутно не постоји развијен план радне снаге за овај пројекат.

Претпоставке су направљене и у вези са стратегијом потенцијалних извођача радова у погледу ангажовања радне снаге - у последњих неколико година, због ограничене доступности квалификованих радника у Србији и великог броја текућих пројеката, није неуобичајено да извођачи допуњују радну снагу мигрантским и страним радницима и обезбеђују им смештај на локалном нивоу.

2.5 Почетно стање

За процену тржишта рада за Пројекат, разматрали смо општине које су директно под утицајем Пројекта Уб, Ваљево и Коцељева за фазу 1 и Обреновац за фазу 2, као и две суседне општине, Лајковац и Лазаревац. Преглед становништва релевантног за тржиште рада дат је у Табели 9 испод.⁹

⁹ Републички завод за статистику, Статистичко саопштење, Регистрована запосленост. Доступно на: <https://stat.gov.rs/en-us/vesti/statisticalrelease/?p=13716>

Табела 9 - Структура радне снаге

	Популација	Пол		Структура радне снаге		Запосленост	
		Укупан број људи	Мушко	Женско	Радно способно становништво (18-65)	Старосна зависност (<18 и >65)	Запослени
Уб	25,780	13,022	12,758	15,539	10,241	8,333	54%
Ваљево	82,169	39,915	42,254	49,960	32,209	31,765	64%
Коцељева	11,148	5,766	5,382	6,799	4,349	3,551	52%
Обреновац	68,882	33,816	35,066	41,839	27,043	27,049	65%
Лајковац	13,825	6,954	6,871	8,286	5,539	4,958	60%
Лазаревац	55,146	26,941	28,205	33,965	21,181	24,025	71%
Укупно	256,950	126,414	211,678	156,388	100,562	99,681	-

Горња табела указује на то да локално тржиште рада може обезбедити довољан број радника за потребе Пројекта, међутим, даља анализа показује да расположива радна снага можда није одговарајућа за подршку захтевима Пројекта. Већина расположиве радне снаге нема одговарајуће вештине или искуство неопходно за реализацију пројекта изградње бране.

У свим овим општинама, грађевински сектор је под утицајем националних трендова, укључујући улагања у инфраструктуру и стамбене пројекте. Влада Србије активно подржава овај сектор путем субвенција и кредита, са циљем подстицања економског развоја. Ипак, изазови као што су недостатак радне снаге и финансијска ограничења утичу на укупни раст и стабилност сектора. Грађевински сектор у Убу бележи сталну потражњу за квалификованим радницима, што је последица текућих инфраструктурних пројеката и стамбене изградње. Овај сектор остаје значајан извор запослења на локалном нивоу, са бројним пројектима усмереним на унапређење саобраћаја и стамбених капацитета. Грађевински сектор у Ваљеву карактерише мешавина стамбених, комерцијалних и инфраструктурних пројеката. Општина је забележила раст грађевинских активности, а потражња за радницима у грађевинарству је и даље велика, посебно за квалификовану радну снагу у области грађевинског инжењерства и високоградње.

На локалном нивоу, са фокусом на катастарске општине директно погођене пројектом, резултати истраживања у овим општинама показују да је запосленост углавном везана за пољопривреду, при чему је 49,36% испитаника навело да њихова домаћинства зависе од пољопривреде као главног извора прихода (укључујући 52,73% мушкараца и 41,67% жена), док је још 11,39% навело пољопривреду као други највећи извор прихода у домаћинству (део оних који су тренутно запослени или пензионери). Ниво формалног образовања је углавном низак, претежно на нивоу основне школе и средњих стручних школа.

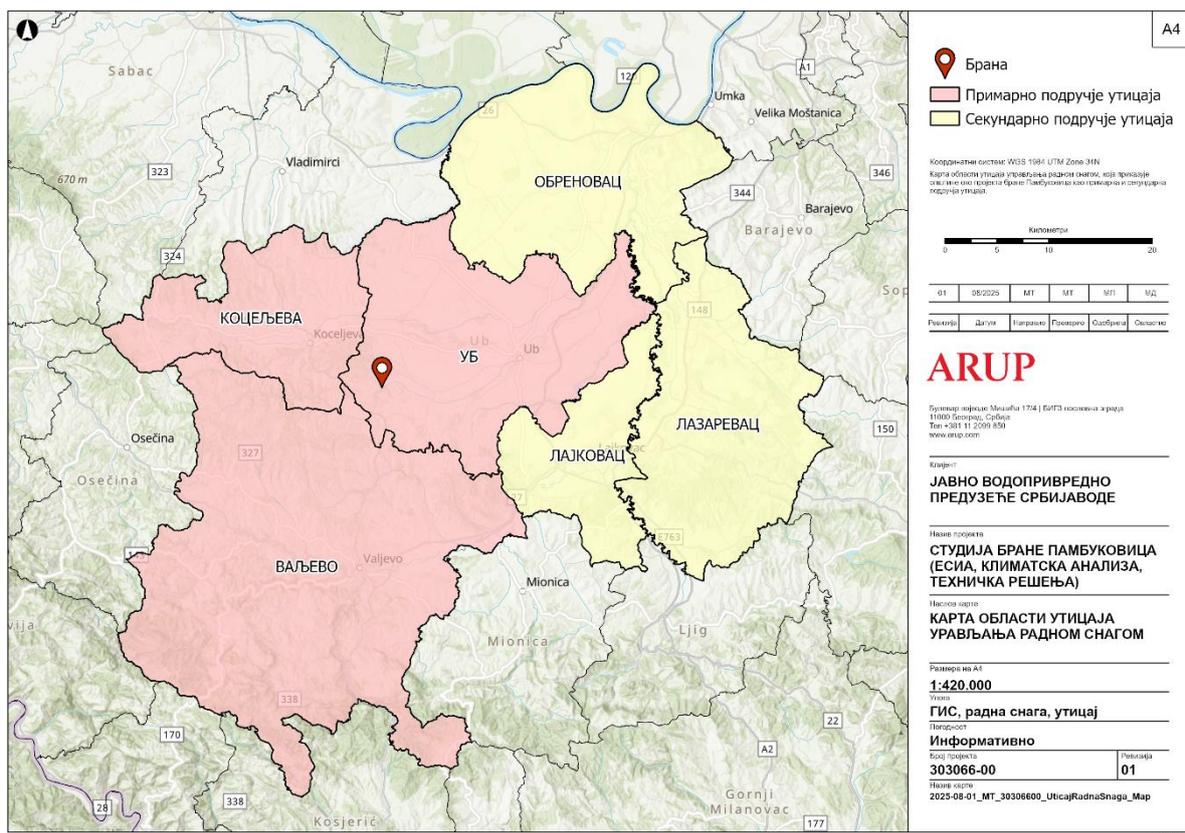
Табела 10 - Извори прихода међу анкетиранима (који су запослени и дали одговор)

Извор прихода	Процент испитаника	Процент свих мушких испитаника	Процент свих женских испитаника
Пољопривреда	37.98%	49.09%	12.50%

Извор прихода	Процент испитаника	Процент свих мушких испитаника	Процент свих женских испитаника
Пензије	29.11%	25.45%	37.50%
Стално запослење	15.19%	10.91%	25.00%
Привремено запослење	6.33%	7.27%	4.17%
Неформални извори прихода	3.80%	3.64%	4.17%
Самозапослени у приватном сектору	2.53%	0%	8.33%

2.6 Рецептори и зона утицаја

Очекује се да ће највећи удео локалне радне снаге која испуњава услове за рад на Пројекту бити ангажована из општина које су истакнуте на мапи испод. Примарно подручје утицаја обухвата три општине које су директно погођене Пројектом, док секундарно подручје чине суседне општине које се налазе на разумном растојању, односно оном које омогућава свакодневно путовање на посао. Секундарне општине имају већи удео квалификованих радника у поређењу са општинама у примарном подручју утицаја.

Слика 6 - Зона утицаја – рад

2.7 Активности на пројекту и идентификација утицаја

2.7.1 Припремна фаза

Током припремне фазе, потребе за радном снагом су ограничене на активности пројектовања и премеравања, које вероватно неће значајно утицати на локално тржиште рада.

2.7.2 Фаза изградње

За инфраструктурни пројекат као што је брана, структура радне снаге обухвата неколико категорија:

- Квалификована радна снага као што су грађевински инжењери, менаџери изградње и геометри, специјализовани радници и оператери машина
- Неквалификована радна снага укључујући грађевинске раднике/помоћне раднике за послове као што су ископавање, изливање бетона и монтажа
- Специјализоване улоге као што су хидролози и геолози, стручњаци за заштиту животне средине, стручњаци за безбедност брана итд.
- Помоћне услуге као што су логистика и ланац снабдевања
- Инспектори безбедности: За одржавање стандарда и протокола безбедности на градилишту.

Локална радна снага у овим општинама би вероватно била допуњена радницима из других региона због специјализоване природе изградње бране. Ипак, локалне могућности запошљавања би биле значајне, нарочито за неквалификовану радну снагу и помоћне услуге. Поред тога, постојала би потреба за програмима обуке ради унапређења вештина локалних радника, посебно у областима као што су руковање машинама и безбедносни протоколи.

Овакви пројекти обично повећавају стопу запослености и подстичу економску активност у региону, пружајући дугорочне користи и након завршетка изградње.

Процењене потребе за радном снагом

Током целог животног циклуса фазе изградње пројекта, укупан број радника се процењује на између 500 и 700 појединаца, узимајући у обзир смену радника и различите фазе пројекта. Ови радници неће бити ангажовани на пројекту све време, а у периоду највеће активности, који се највероватније очекује у другој години изградње, на градилишту ће бити ангажовано 350–400 радника истовремено. На основу процене локалне радне снаге, структура радне снаге би могла бити:

- 50–60% потенцијално локална радна снага (ако је обучена или доквалификована)
- 40–50% спољни квалификовани радници (посебно за техничке/машинске послове)

Табела 11 - Процењена радна снага током фазе изградње

Фаза	Трајање	Процењени број радника	Main skills needed
Припрема локације и приступни путеви	6–9 месеци	100-150	Оператери тешке механизације, општи радници, грађевински радови
Преусмеравање реке, припрема темеља	6–9 месеци	150-200	Земљани радови, конструкцијски челик, рад са бетоном
Главна изградња насипа	12–18 месеци	300–400 (врхунац)	Радови на земљишту, сабијање, премеравање, контрола квалитета
Преливник, улазни и излазни објекти	12 месеци	150-200	Квалификовани грађевински радници, стручњаци за челик/бетон
Електромеханичка инсталација	6 месеци	50–100	Техничари, електро и машински инжењери
Уређење, тестирање, примопредаја	6 месеци	50–80	Помоћни радници, мониторинг животне средине

Поред тога, пројекат би имао и секундарне користи, са повећаном потражњом у пратећим секторима као што су транспорт, малопродаја, одржавање, угоститељство и смештај.

Идентификовани утицаји током фазе изградње укључују:

Повећана потражња за радном снагом – Фаза изградње ће вероватно довести до пораста потражње за квалификованим и неквалификованим радницима, посебно у области грађевинског инжењерства, руковања тешком механизацијом, логистике и пратећих услуга. Ово може привремено смањити локалну незапосленост и пружити могућности за запошљавање радника у грађевинарству, транспорту, обезбеђењу, угоститељству и смештају.

Досељавање радника – Уколико локална радна снага не може да задовољи потражњу, радници из других региона могу привремено мигрирати, што потенцијално повећава притисак на смештај и локалну инфраструктуру. Ово може довести и до јачања економских могућности локалног становништва (приходи од издавања, нова радна места у услугама), али и до појачаних друптвених изазова (интеграција, привремено повећање броја становника, додатно оптерећење јавних служби).

Могућности за обуку и унапређење вештина – Могућа су улагања у обуку локалних радника, посебно у сарадњи са стручним школама у Ваљево или оближњим градовима. Ово може довести до дугорочног побољшања квалификација радне снаге.

2.7.3 Фаза рада

Ова фаза вероватно неће имати значајан утицај на тржиште рада. Процењује се да ће током ове фазе бити потребно 10–20 радника са пуним радним временом, ангажованих на пословима рада бране, одржавања, поштовања еколошких стандарда и обезбеђења.

Међутим, ова фаза ће вероватно имати већи утицај на укупну способност власника земљишта, које је експрописано за потребе бране и акумулације, да одрже пољопривредну производњу.

Идентификовани утицаји током фазе рада укључују:

Сталне могућности запослења – Након пуштања у рад, брана ће створити мањи број сталних радних места у одржавању, управљању акумулацијом, мониторингу животне средине и административним пословима. Могућности се могу појавити и за локалне извођаче у текућем одржавању и сервисима.

Промене у пољопривреди и коришћењу земљишта – Због потапања пољопривредног земљишта или ограниченог приступа услед акумулације, нека домаћинства могу изгубити пољопривредне послове или бити приморана да се преусмере на друге секторе запослења.

Подстицај сродним секторима – Побољшано управљање водама ће користити пољопривреди низводно, стварајући нова радна места у пољопривреди са интензивним наводњавањем или рибарству. Може доћи и до повећаног интересовања за туризам или рекреацију око акумулације, што би довело до запошљавања у угоститељству, вођењу туриста или сектору слободних активности.

2.7.4 Фаза демонтаже

Активности у фази демонтаже подразумевају санацију локације, укључујући уклањање привремених објеката и враћање у првобитно стање површина које су коришћене за градилишне објекте. Ове активности могу створити потражњу за локалном радном снагом, како за квалификоване, тако и за неквалификоване раднике, у оквиру радова на рушењу и управљању отпадом. Потребне за радном снагом у великој мери зависе од усвојеног временског оквира за фазу демонтаже, који у овој фази пројекта још увек није познат.

2.8 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремна фаза, изградња, фаза рада, фаза демонтаже)

Српско национално законодавство о раду је у великој мери усклађено са EBRD PR2. Ризици повезани са пројектом су претежно идентификовани за фазу изградње и везани су за прилив радне снаге и управљање радом и радним условима.

Пројекат ће створити одређене могућности за запошљавање током изградње, са циљем максималног ангажовања локалне радне снаге, где год је то могуће. Користи на локалном нивоу ће се осетити и кроз стварање индиректних радних места, која настају као резултат набавке добара и услуга за потребе Пројекта. Примена мера добре праксе може додатно повећати ове користи за локално становништво.

Током фазе рада, могућности за запошљавање повезане са Пројектом у овим областима биће занемарљиве.

2.8.1 Фаза изградње

Квалификована и полуквалификована радна снага ће највероватније бити ангажована на националном и/или међународном нивоу, док ће неквалификована радна снага углавном долазити из

локалне средине, у зависности од расположивости радника. Приоритет ће бити дат становницима заједница у близини локације Пројекта, иако је расположива радна снага у овим областима вероватно ограничена, због старосне структуре и нивоа квалификација локалног становништва.

Национално законодавство Републике Србије у области рада је уопштено усклађено са EBRD Условима за реализацију 2 (PR2); међутим, и даље постоје одређене разлике и слабости у примени. Иако правни оквир покрива већину основних захтева, поштовање прописа је често ограничено због недовољног надзора и слабих механизма спровођења. Инспекција рада не врши надзор над применом закона на самом градилишту, већ спроводи контроле углавном по пријави неправилности. Идентификоване празнине укључују: (i) недостатак писаних уговора за сезонске раднике ангажоване на мање од 120 дана; (ii) одсуство законске дефиниције принудног рада; (iii) ограничења у формирању синдиката; (iv) ограничене одредбе против злостављања и узнемиравања; (v) слабе одредбе о колективним отпуштањима; и (vi) одсуство механизма заштите за стране упућене раднике.

Ризици повезани са дечјим радом су занемарљиви. Заштита у оквиру закона је веома јака, а локална култура не подржава окружења у којима би дечји рад могао бити злоупотребљен.

Извођач радова још увек није изабран, међутим, због ограничених капацитета на тржишту радне снаге у припремној фази у Србији, очекује се да ће радну снагу извођача чинити значајан број међународних радника. Иако српско законодавство даје међународним радницима и мигрантима иста законска права и заштиту у складу са Законом о раду као и држављанима Србије, забележени су случајеви непоштовања, посебно код страних извођача, као и докази о злоупотребама и принудном раду. Посебну забринутост изазива принудни рад, кршење права у погледу зарада, лоши радни и животни услови, као и недостатак ефикасних правних механизма за заштиту. Посебно је важно напоменути да је забележено да неки страни радници нису обухваћени Законом о раду нити националним инспекцијама рада, већ се на њих примењују једино правила о безбедности и здрављу на раду (Европска комисија, 2022). Узимајући у обзир ове ризике, процењује се да утицаји на међународну радну снагу имају велики интензитет и високу осетљивост прималаца утицаја.

Користи од запослења ће се углавном осетити код локалних радника и њихових домаћинстава. Краткорочна природа запослења (ограничена на фазу изградње) додатно умањује значај утицаја. На основу искуства са сличним пројектима у Србији и другим регионима, као и природе радова, очекује се да ће учешће жена у грађевинској радној снази бити минимално, углавном у пратећим улогама као што су администрација, кетеринг и угоститељство. Учешће у квалификованој радној снази (инжењеринг и консултант) вероватније омогућава родно уравнотеженије радно окружење.

С обзиром на значај могућности запошљавања за локално становништво, осетљивост локалне популације на овај аспект оцењује се као средња. Иако је број корисника релативно мали, а трајање запослења ограничено на фазу изградње, утицај на домаћинства која учествују може бити значајан. Стога се користи од директног запошљавања процењују као средње, са позитивним резидуалним утицајем који може трајати и након припремне фазе, кроз унапређене вештине, приходе и искуство.

Индиректно запослење ће проистећи из набавке добара и услуга за потребе пројекта, као и из потрошње запослених у локалним заједницама. Досадашње искуство са великим инфраструктурним пројектима у Србији и другим земљама показује да запошљавање радника који нису локални и повећана потрошња локалних радника доносе користи локалним заједницама, посебно кроз потрошњу у локалним продавницама, баровима, ресторанима и код пружалаца смештаја.

Осетљивост локалне популације остаје средња, с обзиром на значај било какве економске активности у региону. Стога се користи од индиректног запослења процењују као мање значајне, са занемарљивим преосталим утицајем након завршетка фазе изградње.

Сви извођачи радова и локални добављачи ће бити у обавези да поштују Закон о раду Републике Србије и другу релевантну радну регулативу. Имајући у виду разлике идентификоване у законским дефиницијама и спровођењу поменуте у тексту изнад, а како би била гарантована усклађеност са EBRD PR2, биће спроведене додатне мере, као што су:

- Израда плана управљања радном снагом са стратегијом за локално запошљавање, који укључује:

- Процену капацитета локалног тржишта рада у односу на потребе за радном снагом (вештине и искуство)
- Стратегију развоја вештина и обуке – усмерену на постојећу радну снагу и локално становништво
- Политике и процедуре за управљање радном снагом на градилишту (процедуре запошљавања, радно време и прековремени рад, уговорни аранжмани итд.)
- Процедуре за набавку и управљање подизвођачима у вези са радним праксама и условима рада (укључујући здравље и безбедност)
- Обезбедити да су сви радници који нису директно запослени ангажовани у складу са националним законодавством и важећим међународним (ILO) стандардима и препорукама
- План смештаја за раднике и план за постављање пратећих објеката на градилишту
- Смештај радника на градилишту (ако га буде) да буде пројектован у складу са међународном најбољом праксом (EBRD/IFC Guidelines for Workers Accommodation: Processes and Standards, 200910)
- Механизам за подношење притужби за раднике на градилишту, укључујући подизвођаче и добављаче
- Објављивање могућности за запошљавање на локалном нивоу и подстицање жена да се пријаве;
- Јасна комуникација са заједницом о проценама запослења, временским оквирима и потребним вештинама;
- Набавка добара и услуга на локалном нивоу кад год је то могуће, испитивање постојања локалних добављача и подстицање развоја малих предузећа.

Спровођење ових мера, уз пажљиво праћење усаглашености извођача и подизвођача (уколико их има), допринеће смањењу ризика повезаних са радом, посебно за мигрантске и рањиве раднике, и повећању укупног позитивног утицаја Пројекта на запошљавање.

2.8.2 Фаза рада и одржавања

Рад бране не захтева значајан број запослених, а одржавање се очекује да обавља стално запослено особље Јавног водопривредног предузећа „Србијаводе“. Због тога су могућности за локално запошљавање или пружање добара и услуга такође веома мале, осим за свега неколико појединаца. Овај утицај се процењује као занемарљив.

2.8.3 Фаза демонтаже

Очекује се да ће фаза демонтаже пружити сличне могућности за запошљавање локалног становништва као и фаза изградње. Потребе за неквалификованом радном снагом и транспортним услугама ће се углавном задовољавати из суседних заједница.

Осетљивост појединаца који ће бити запослени је средња, али због ограниченог броја људи и кратког трајања активности, интензитет утицаја се процењује као средњи, због чега се овај утицај оцењује као умерено повољан, са занемарљивим преосталим утицајем.

¹⁰ [Workers' Accommodation: Processes and Standards](#)

Табела 12 - Процена утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
Рад и радни услови	Ангажовање радне снаге преко неформалних уговора, без дефинисаног радног времена, одговарајуће накнаде или смештаја	Радна снага директно запослени и радници који нису у радном односу	Висок	Висок	Висок	<ul style="list-style-type: none"> Израдити план управљања радном снагом са политикама и процедурама релевантним за целокупну радну снагу – уговори о раду, радно време и прековремени рад, трајање и раскид уговора, накнаде Израдити план управљања подизвођачима и добављачима са процедурама и политикама које се односе на усклађеност са српским законодавством и EBRD ES политиком, са укљученим казнама у случају непоштовања 	Занемарљив
Обука и могућности запослења	Стварање могућности за обуку и запошљавање локалног становништва, директно или индиректно на пројекту	Локалне заједнице	Умерен	Средњи	Средњи	<ul style="list-style-type: none"> Развити стратегију локалног запошљавања која укључује процену капацитета локалне радне снаге у односу на потребе пројекта и развој програма обуке Оглашавање могућности за запослење са јасним захтевима и временским оквирима Спровођење фер пракси запошљавања 	Позитиван
Смештај радника	Смештај радника мора бити у складу са стандардима за смештај радника, без обзира на то да ли извођач организује наменски камп или су	Радна снага	Средњи	Средњи	Средњи	<ul style="list-style-type: none"> Израдити и спровести план смештаја радника Израдити и спровести механизам за подношење жалби радника 	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
	радници смештени у оквиру локалних заједница.						
Прилив радника	Прилив радника који нису ближег окружења и страних радника може изазвати социјалне тензије, преоптеретити локалне услуге или допринети повећаним ризицима као што је родно засновано насиље и узнемиравање (GBVH). За иностране раднике, ризици укључују недостатак слободе кретања, ограничен приступ информацијама и експлоатацију кроз неформалне или неодговорне праксе запошљавања.	Међународна/инострана радна снага, локалне заједнице	Мали	Низак	Мали	<ul style="list-style-type: none"> За локалне заједнице: Спровести обуку о културној осетљивости; • Одржавати јасну и транспарентну размену информација са заједницом; • Усвојити стратегију подизања свести о родно заснованом насиљу и узнемиравању (GBVH) засновану на заједници. За раднике: Спровести политику одговорног запошљавања; • Обезбедити уговоре и информације о правима на матерњем језику; • Обезбедити приступ механизму за решавање притужби; Захтевати да сви радници потпишу Кодекс понашања који укључује правила о GBVH и да прођу обуку током уводне обуке. 	Занемарљив

Табела 13 - Мере за ублажавање

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
Рад и радни услови	Ангажовање радне снаге преко неформалних уговора, без дефинисаног радног времена, одговарајуће накнаде или смештаја	Радна снага директно запослени и радници који нису у радном односу	Извођач је у обавези да изради План управљања радном снагом (LMP) са политикама и процедурама за управљање	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора; пре мобилизације на градилишту;

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			<p>радом и радним условима за целокупну радну снагу.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Надзорни инжењер треба да прегледа и одобри LMP. • Извођач је у обавези да изради План управљања подизвођачима и добављачима са процедурама и политикама које се односе на усклађеност са српским националним законодавством и EBRD ES политиком, са укљученим казнама у случају непоштовања. • LMP треба да буде укључен у тендерску документацију за све подизвођаче као уговорни захтев. • Извођач треба да организује редовне (месечне) инспекције услова рада и радних односа на градилишту и да налазе извештава у својим извештајима о напретку. <p>„Србијаводе“ (директно или преко спољног консултанта) треба да спроводи годишње ревизије праксе управљања радном снагом на градилишту, укључујући преглед политика и процедура, програма обуке, објеката на градилишту укључујући смештај радника, преглед регистра притужби радника и свих накнадних активности.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Пре почетка грађевинских радова • По додели уговора; пре мобилизације на градилишту • Током процеса набавке за сваког подизвођача • Месечне инспекције и извештаји о напретку • Годишње ревизије управљања радном снагом
Обука и могућности запослења	Стварање могућности за обуку и запошљавање локалног становништва, директно или индиректно на пројекту	Локална заједница	<ul style="list-style-type: none"> • Прикупити податке о именима и квалификацијама РАР-ова (лица на која се пројекат односи) и чланова њихових породица који су заинтересовани за запослење. Планови обуке треба да буду укључени у план обнове извора егзистенције. • Извођач је у обавези да изради План управљања радном снагом са стратегијом за локално запошљавање. 	<ul style="list-style-type: none"> • Током поступка јавне набавке радова и до мобилизације извођача на градилишту • Током фазе изградње

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			<ul style="list-style-type: none"> Спровести стратегију локалног запошљавања. Преглед спроведених активности из стратегије запошљавања са статистиком о учешћу локалне радне снаге у укупној радној снази (раздвојено по полу). 	<ul style="list-style-type: none"> Месечни извештаји о напретку
Смештај радника	Смештај радника мора бити у складу са стандардима за смештај радника, без обзира на то да ли извођач организује наменски камп или су радници смештени у оквиру локалних заједница.	Радна снага	<ul style="list-style-type: none"> Извођач је у обавези да изрази План смештаја радника у складу са важећим стандардима. Преглед услова смештаја радника треба да буде укључен у редовне извештаје о напретку извођача 	<ul style="list-style-type: none"> Пре постављања кампа Месечни извештаји о напретку
Прилив радника	Прилив радника који нису са локалитета и страних радника може изазвати социјалне тензије, преоптеретити локалне услуге или допринети повећаним ризицима као што је родно засновано насиље и узнемиравање (GBVH). За раднике, ризици укључују недостатак слободу кретања, ограничен приступ информацијама и експлоатацију кроз неформалне или неодговорне праксе запошљавања.	Међународна радна снага, локалне заједнице	<ul style="list-style-type: none"> Извођач је дужан да развије и спроведе Стратегију одговорног запошљавања, која обухвата: забрану наплате накнада за запошљавање, достављање писмених уговора и услова пре одласка на рад, забрану задржавања личних докумената, потпуну транспарентност у исплати зарада и обезбеђивање слободу кретања. Извођач је дужан да обезбеди да све агенције за запошљавање буду проверене и усклађене са стандардима Међународне организације рада (ILO). Извођач је дужан да свим радницима обезбеди уводну обуку о правима, стандардима пројекта, механизму за решавање притужби (на матерњем језику) и о спречавању родно заснованог насиља и узнемиравања (GBVH). Сви радници морају потписати Кодекс понашања. Извођач је дужан да организује обуку о културној осетљивости за раднике 	<ul style="list-style-type: none"> Пре запошљавања и мобилизације међународне / мигрантске радне снаге Пре почетка радова + годишње обнављање обуке

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			<p>ради смањења тензија са локалним заједницама.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Извођач је у обавези да изради План смештаја радника • Сажетак свих притужби или пријављених инцидената између радника и заједнице треба да буде укључен у редовне извештаје о напретку / месечним извештајима извођача 	

3. Откуп земљишта и расељавање

3.1 Увод и сврха

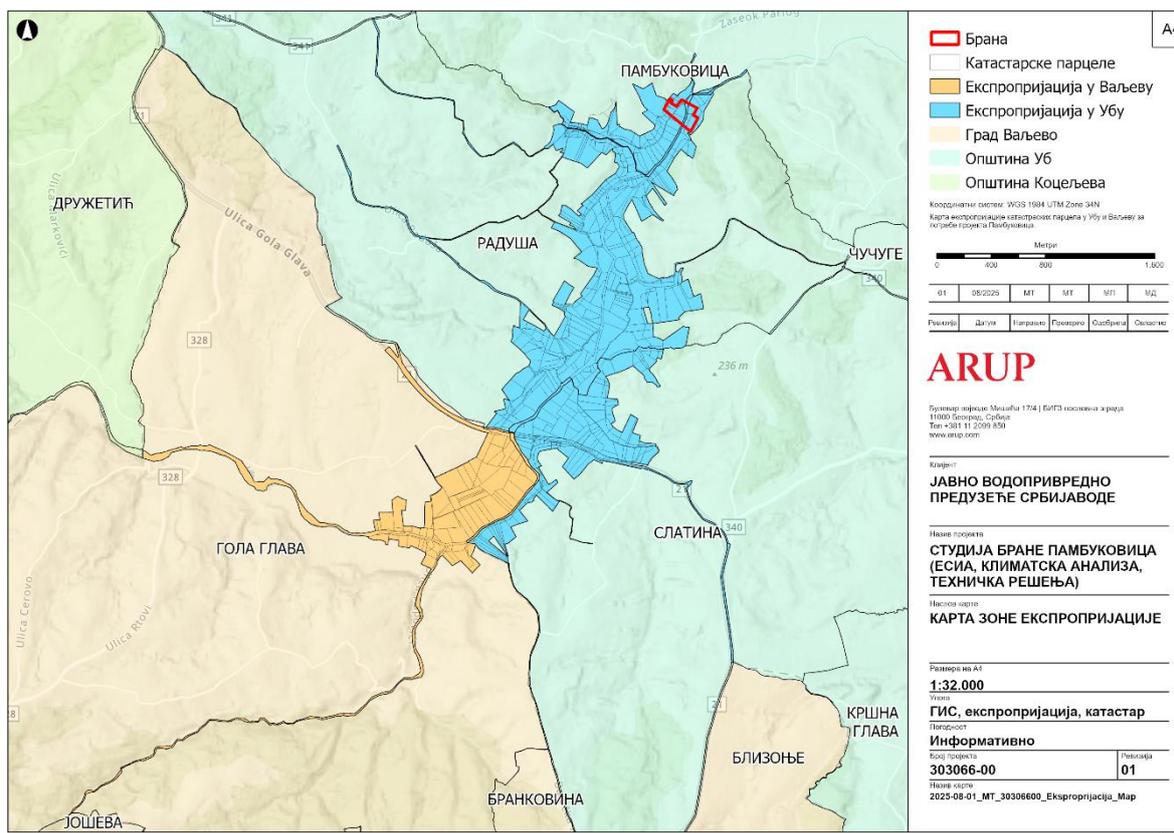
Ово поглавље садржи преглед утицаја процеса прибављања земљишта у вези са Пројектом. Прибављање земљишта ће се углавном спроводити путем трајне експропријације у складу са поступком прописаним националним законодавством, док ће део земљишта можда бити привремено узет у закуп током фазе изградње.

Основни циљеви процеса прибављања земљишта су дефинисање парцела за експропријацију, које обухватају површине потребне за брану, пратеће објекте и акумулацију; обезбеђивање правно исправног прибављања земљишта, у складу са свим релевантним законима и прописима Републике Србије и EBRD PR5, као и умањење поремећаја за власнике земљишта и заједнице које су погођене овим процесом.

Треба напоменути да су детаљне информације о процесу прибављања земљишта и утицајима, као и подаци из анкете о особама под директним утицајем експропријације (РАР), представљени у посебном документу – Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом.

3.2 Рецептори и зона утицаја

Мапа испод приказује земљиште које се експроприше за потребе пројекта, укључујући површину саме бране, сервисне зоне око бране, акумулацију и локалне путеве. Стварно подручје утицаја сматра се да обухвата целе општине Уб и Ваљево, као и Коцељеву на западу, јер ове општине могу бити погођене већом потражњом за пољопривредним земљиштем и порастом тржишне вредности пољопривредног земљишта, услед тога што ће РАР-ови (лица под утицајем пројектом) након експропријације тражити да купе ново земљиште.

Слика 7 - Зона утицаја откуп земљишта

3.3 Законодавство и стандарди

Ово поглавље даје преглед националних и међународних закона и прописа релевантних за предложени пројекат. Избор закона и прописа наведених у овом поглављу је идентификован и наведен на основу обима пројекта, његове природе и договореног обима процене утицаја Пројекта на животну средину и друштво.

3.3.1 Национално законодавство

У наставку је дат избор најважнијих националних закона релевантних за област откупа земљишта, физичко и економско расељавање у Србији, који ће бити узети у обзир за ову студију:

- Закон о експропријацији („Службени гласник РС“, бр. 53/95, 16/2001, 20/2009, 55/2013, 106/2016)
- Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/2016, 95/2018)
- Закон о облигационим односима („Службени гласник РС“, бр. 29/78, 38/85, 45/89, 57/89, 31/93, 1/2003, 18/2020)
- Закон о основама својинскоправних односа („Службени лист СФРЈ“, бр. 6/80, 36/90, СРЈ бр. 29/96 и РС бр. 115/05)
- Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“, бр. 62/2006, 65/2008, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018)
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 – други закон)
- Закон о шумама („Службени гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 – други закон)

- Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018)
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024)
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024)
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)
- Закон о јавној својини („Службени гласник РС“, бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 – други закон, 108/2016, 113/2017, 95/2018, 153/2020 и 94/2024)
- Закон о државном премеру и катастру („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 18/2010, 65/2013, 15/2015 – одлука Уставног суда, 96/2015, 47/2017 – аутентично тумачење, 113/2017 – други закон, 27/2018 – други закон, 41/2018 – други закон, 9/2020 – други закон и 92/2023)
- Закон о поступку уписа у катастар непокретности и катастар инфраструктуре („Службени гласник РС“, бр. 41/2018, 95/2018, 31/2019, 15/2020 и 92/2023)
- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 – други закон, 101/2016 – други закон, 47/2018 и 111/2021 – други закон)
- Закон о комуналним делатностима („Службени гласник РС“, бр. 88/2011, 104/2016, 95/2018 и 94/2024)
- Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединих докумената јавних политика („Службени гласник РС“, бр. 20/2025)
- Правилник о капиталним пројектима („Службени гласник РС“, бр. 79/2023)
- Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС“, бр. 32/2019 и 47/2025)
- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/05)

Документ	Опис
<p>Закон о експропријацији</p> <p>(„Службени гласник Републике Србије“, бр. 53/95, „Службени гласник Савезне Републике Југославије“, бр. 16/2001 – одлука Врховног суда Србије и Црне Горе, и „Службени гласник Републике Србије“, бр. 20/2009, 55/2013 – одлука Уставног суда и 106/2016 – аутентично тумачење).</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/20/4</p>	<p>Овај централни закон представља основни оквир за експропријацију у Србији. Непокретности се могу експроприсати или се права својине над њима могу ограничити само у јавном интересу утврђеном законом, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне вредности. Јавни интерес за експропријацију непокретности утврђује се законом или одлуком Владе у складу са овим законом. За потребе овог закона, непокретностима се сматрају земљиште, зграде и други објекти.</p>
<p>Закон о општем управном поступку</p> <p>(„Службени гласник Републике Србије“, бр. 18/2016, 95/2018 – аутентично тумачење, и 2/2023 – одлука Уставног суда)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2016/18/2/reg</p>	<p>Управни поступак представља скуп правила која примењују државни органи и организације, органи и организације аутономних покрајина, органи и организације јединица локалне самоуправе, установе, јавна предузећа, посебна тела преко којих се врше регулаторне функције, као и правна и физичка лица којима су поверена јавна овлашћења (органи), приликом решавања управних ствари.</p>

Документ	Опис
<p>Закон о облигационим односима (уговори и облигације) („Службени гласник СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука Уставног суда и 57/89, „Службени гласник СРЈ“, бр. 31/93, „Службени гласник СРЈ“, бр. 1/2003 – Уставна повеља и „Службени гласник Републике Србије“ бр. 18/2020)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/slsfrj/skupstina/zakon/1978/29/1/reg</p>	<p>Овај закон уређује обавезноправне односе који настају из уговора, штете, неоснованог обogaћења, неовлашћеног управљања, једностраних изјава воље и других чињеница предвиђених законом.</p>
<p>Закон о основама својинскоправних односа („Службени гласник СФРЈ“, бр. 6/80 и 36/90, „Службени гласник СРЈ“, бр. 29/96 и „Службени гласник Републике Србије“, бр. 115/2005 – пречишћен текст)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/slsfrj/skupstina/zakon/1980/6/1/reg</p>	<p>Овај основни закон утврђује централне принципе својине у Србији. Он представља основу за све процесе стицања земљишта, обезбеђује поштовање законских права својине и пружа оквир за утврђивање правичне накнаде.</p>
<p>Закон о пољопривредном земљишту ("Службени гласник Републике Србије", бр. 62/2006, 65/2008 – други закон, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018 – други закон)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2006/62/7/reg</p>	<p>Овим законом уређује се планирање, заштита, уређење и коришћење пољопривредног земљишта, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за заштиту, уређење и коришћење пољопривредног земљишта као добра од општег интереса.</p> <p>Пољопривредно земљиште је добро од општег интереса за Републику Србију, које се користи за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом.</p>
<p>Закон о водама ("Службени гласник Републике Србије", бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 – други закон)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2010/30/9/reg</p>	<p>Овим законом уређују се правни статус вода, интегрално управљање водама, управљање водним телима и водним земљиштем, извори и начини финансирања водних делатности, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за управљање водама.</p>
<p>Закон о шумама ("Службени гласник Републике Србије", бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 – други закон)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2010/30/8/reg</p>	<p>Овим законом уређују се очување, заштита, планирање, гајење и коришћење шума, као и располагање шумама и шумским земљиштем, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за шуме и шумско земљиште.</p>
<p>Закон о систему планирања Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 30/2018)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/30/1/reg</p>	<p>Овим законом уређује се систем планирања Републике Србије, укључујући управљање системом јавних политика и средњорочно планирање. Закон дефинише врсте и садржај планских докумената које сви учесници у систему планирања предлажу, доносе и спроводе у складу са својим надлежностима. Такође се уређује међусобно усклађивање планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика, обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и одговарајућа примена обавезе спровођења анализа утицаја прописа и процене ефеката тих прописа.</p>
<p>Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину</p>	<p>Овим законом уређују се услови, начини и поступци процене утицаја појединих планова</p>

Документ	Опис
<p>("Службени гласник Републике Србије", бр. 94/2024)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/28/reg</p>	<p>и програма на животну средину (стратешка процена), са циљем заштите животне средине и унапређења одрживог развоја кроз интегрисање основних начела заштите животне средине у процес припреме и доношења планова и програма.</p>
<p>Закон о процени утицаја на животну средину</p> <p>("Службени гласник Републике Србије", бр. 94/2024)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/29/reg</p>	<p>Овим законом уређују се услови, начин и поступак процене утицаја појединих планова, програма и пројеката на животну средину. Поред тога, закон уређује обим и садржај просторне, урбанистичке и техничке документације.</p>
<p>Закон о планирању и изградњи</p> <p>("Службени гласник Републике Србије", бр. 72/2009, 81/2009 – исправка, 64/2010 – одлука Уставног суда, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – одлука Уставног суда, 50/2013 – одлука Уставног суда, 98/2013 – одлука Уставног суда, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – други закон, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/72/11/reg</p>	<p>Овим законом уређују се услови и начин просторног планирања, уређења и коришћења грађевинског земљишта и објеката, надзор над спровођењем одредаба овог закона и инспекцијски надзор, као и друга важна питања у вези са планирањем, уређењем и коришћењем грађевинског земљишта и објеката.</p> <p>Посебно се истиче да је, у складу са чланом 134а овог закона, инвеститор који улаже у изградњу објеката линеарне инфраструктуре од посебног значаја за Републику Србију дужан да власнику стамбеног објекта изграђеног пре доношења просторног плана којим се земљиште одређује за јавну намену, обезбеди други одговарајући стамбени објекат или стан, без обзира на то да ли је покренут поступак легализације тог објекта, или да му исплати новчану накнаду у висини потребној за обезбеђивање другог одговарајућег стамбеног објекта или стана..</p>
<p>Закон о јавној својини</p> <p>("Службени гласник Републике Србије", бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 – други закон, 108/2016, 113/2017, 95/2018, 153/2020 и 94/2024)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2011/72/4/reg</p>	<p>Овим законом уређује се право јавне својине и поједина друга имовинска права Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе. Јавна својина обухвата право својине Републике Србије (државна својина), право својине аутономне покрајине (покрајинска својина) и право својине јединице локалне самоуправе (општинска, односно градска својина).</p> <p>Јавна својина обухвата природна богатства, добра од општег интереса и добра у општој употреби за која је законом утврђено да су у јавној својини, ствари које користе органи и организације Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, јавне установе, јавна предузећа и друге организације које су основале Република Србија, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, као и друге ствари које су, у складу са законом, у јавној својини..</p>
<p>Закон о државном премеру и катастру</p>	<p>Овим законом уређују се стручни послови и задаци државне управе који се односе на државни премер, катастар непокретности,</p>

Документ	Опис
<p>("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 18/2010, 65/2013, 15/2015 – одлука Уставног суда, 96/2015, 47/2017 – аутентично тумачење, 113/2017 – други закон, 27/2018 – други закон, 41/2018 – други закон, 9/2020 – други закон и 92/2023)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/72/12/reg</p>	<p>катастар инфраструктуре и подземних објеката, основне геодетске радове, регистар адреса, топографско-картографске послове, процену вредности непокретности, геодетско-катастарски информациони систем и Националну инфраструктуру геопросторних података, као и геодетске радове у инжењерско-техничким пословима.</p>
<p>Закон о поступку уписа у катастар непокретности и катастар инфраструктуре</p> <p>("Службени гласник Републике Србије", бр. 41/2018, 95/2018, 31/2019, 15/2020 и 92/2023)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/41/3/reg</p>	<p>Овим законом уређују се правила поступка уписа у катастар непокретности и катастар инфраструктурних и подземних објеката, њихово одржавање, предмет и врсте уписа у том поступку, правила издавања извода из наведених регистара, као и друга питања од значаја за одржавање катастра непокретности и катастра инфраструктуре.</p> <p>Одредбе овог закона које уређују предмет и врсте уписа примењују се и на поступак обнове катастра, осим ако законом није другачије одређено.</p>
<p>Закон о локалној самоуправи</p> <p>("Службени гласник Републике Србије", бр. 129/2007, 83/2014 – други закон, 101/2016 – други закон, 47/2018 и 111/2021 – други закон)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2007/129/2/reg</p>	<p>Овим законом уређују се јединице локалне самоуправе, критеријуми за њихово образовање, надлежности, органи, надзор над њиховим актима и радом, заштита локалне самоуправе, као и друга питања од значаја за остваривање права и дужности јединица локалне самоуправе.</p>
<p>Закон о комуналним делатностима</p> <p>("Службени гласник Републике Србије", бр. 88/2011, 104/2016, 95/2018 и 94/2024)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2011/88/2/reg</p>	<p>Овим законом дефинишу се комуналне делатности и уређују општи услови и начин њиховог обављања. Према овом закону, комуналне делатности су активности којима се обезбеђују услуге од суштинског значаја за задовољавање животних потреба физичких и правних лица. Јединице локалне самоуправе дужне су да створе услове за обезбеђивање одговарајућег квалитета, обима, доступности и континуитета ових услуга, као и да врше надзор над њиховим пружањем.</p> <p>Комуналне делатности се сматрају делатностима од општег интереса и обухватају, али нису ограничене на:</p> <p>снабдевање пијаћом водом, сакупљање и одвођење атмосферских и отпадних вода, производњу, дистрибуцију и снабдевање топлотном енергијом, управљање комуналним отпадом, градски и приградски превоз путника, управљање гробљима и сахрањивање, управљање јавним паркиралиштима, јавно осветљење, управљање пијацама, одржавање улица и путева, одржавање чистоће јавних површина, димничарске услуге, одржавање јавних зелених површина и дератизацију и дезинсекцију.</p>

Документ	Опис
<p>Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржини појединачних докумената јавних политика</p> <p>("Службени гласник РС", бр. 20/2025)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2025/20/5/reg</p>	<p>Овом уредбом детаљно се прописује методологија управљања јавним политикама, а посебно обим, поступак и контрола анализе ефеката током израде докумената јавних политика, као и анализа ефеката након њиховог усвајања. Уредба обухвата поступке спровођења консултација и јавних расправа о документима јавних политика, садржину и форму докумената јавних политика, елементе анализе ефеката усвојених докумената јавних политика, начин извештавања о резултатима спровођења јавних политика, начин процене ефеката јавних политика и области планирања и спровођења јавних политика.</p>
<p>Уредба о капиталним пројектима</p> <p>("Службени гласник РС", бр. 79/2023)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2023/79/1/reg</p>	<p>Овом уредбом ближе се уређују садржина, начин припреме, вредновања, процене спремности и избора капиталних пројеката, праћење њиховог спровођења, извештавање о учинку и процена свих позитивних и негативних ефеката капиталних пројеката, у циљу ефикасног и ефективног управљања јавним средствима.</p>
<p>Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова</p> <p>("Службени гласник РС", бр. 32/2019 и 47/2025)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2019/32/2/reg</p>	<p>Овим правилником детаљно се прописују садржина, начин и поступак израде просторних и урбанистичких планских докумената.</p>
<p>Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину</p> <p>("Службени гласник РС", бр. 69/2005)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2005/69/6/reg</p>	<p>Овим правилником ближе се прописује садржина захтева за одлучивање о потреби процене утицаја и садржина захтева за одређивање обима и садржине студије о процени утицаја на животну средину.</p>

3.3.2 Захтеви EBRD-а

EBRD Услови за реализацију (PR) релевантни за област права на откуп земљишта, физичко и економско расељавање:

- PR1 – Процена и управљање утицајима везаним за заштиту животне средине и друштва;
- PR5 – Откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и принудно расељавање;
- PR10 – Објављивање података и ангажовање заинтересованих страна.

3.3.3 Регионални и глобални захтеви

- Регулатива (ЕУ) 2020/852 (Таксономија) о успостављању оквира за подстицање одрживих инвестиција, укључујући датум ступања на снагу и њене спроводне и делегиране акте;
- Националне обавезе према међународном праву (укључујући Еспоо конвенцију);
- Смернице Светске банке за животну средину, здравље и безбедност (EHS Guidelines);
- Методологија EBRD-а за усклађеност са Париским споразумом.

3.4 Методологија

Почетно истраживање и процена утицаја спроведени су на основу прегледа секундарних извора података, укључујући пројектну документацију, јавно доступне податке, као и релевантне прописе и стандарде који се односе на откуп земљишта и обнову извора егзистенције, као и прикупљање примарних података путем анкетирања погођених заједница и интервјуа са надлежним институцијама које спроводе поступак експропријације.

Процена је спроведена у складу са општом методологијом за Студију о процени утицаја на животну средину и друштвено-економске аспекте (ESIA), представљеном у КЊИЗИ 1 – Увод.

Детаљи методологије

Прикупљање и обрада почетних података представљених у овом поглављу спроведени су кроз више метода, укључујући:

- Анализу званичних друштвено-економских статистичких података доступних на интернет страници Републичког завода за статистику, на нивоу насеља и општина;¹¹
- Анализу других јавно доступних података из различитих извора, укључујући Националну службу за запошљавање, Агенцију за привредне регистре, општинске студије и планове и др.;
- Преглед пројектно специфичне документације – планова, студија, документације за прибављање дозвола;
- Повратне информације добијене током састанака са заинтересованим странама, одржаних са представницима општина Уб и Ваљево;
- Подаци прикупљени анкетом домаћинстава директно погођених експропријацијом у катастарским општинама Памбуковица, Радуша, Слатина и Гола Глава;
- Подаци прикупљени анкетом домаћинстава у суседним катастарским општинама, која би потенцијално могла бити индиректно погођена активностима Пројекта и укључена у фазу II (систем за наводњавање).

Главни документи који су прегледани у оквиру ове процене укључују:

- Пројекат експропријације који је израдио Енергопројект-Хидроинжењеринг а.д., фебруар 2020.
- Ажуриран Пројекат експропријације који је израдио Анџор инжењеринг д.о.о., април 2022.
- Извештаје о спроведеној експропријацији које је доставило Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“;
- Студију о процени утицаја на животну средину (EIA);
- Пројекат за грађевинску дозволу;
- Просторне и урбанистичке планове.

Примарно прикупљање података спроведено је анкетом домаћинстава чија је имовина предмет експропријације. Анкета је спроведена у периоду од средине новембра до средине децембра 2024. године. Општински упитници били су фокусирани на следеће области:

- Статус домаћинстава у поступку експропријације;

---

¹¹ Извор: Републички завод за статистику Републике Србије (2023); Попис становништва, домаћинстава и станова 2022: 1) Домаћинства према броју чланова: подаци по насељима. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234005.pdf>; 2) Старост и пол: подаци по насељима. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234003.pdf>; 3) Становништво малих насеља. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2025/Pdf/G20254012.pdf>; 4) Национална припадност: подаци по општинама и градовима. Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234001.pdf>; 5) Образовање, писменост и рачунарска писменост: подаци по општинама и градовима. Доступно на: publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20234006.pdf 6) Попис 2022 – Excel табеле. Доступно на: <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-latn/popisni-podaci-eksel-tabele/>

- Процена процеса консултација и понуђене накнаде;
- Основни друштвено-економски подаци о домаћинствима, укључујући информације релевантне за процену рањивости;
- Извори егзистенције, ослањање на пољопривреду и коришћење екосистема;
- Самопроцена стања домаћинства пре и после експропријације.

Узорак је одабран методом насумичног анкетирања „од врата до врата“. У анкети је учествовало укупно 34 особа под директним утицајем Пројекта (РАР), што представља 11% укупног броја РАР-ова.

Испитаници су били обавештени да немају обавезу да учествују у анкети, да ће остати анонимни током целог животног циклуса пројекта, као и да имају право да ускрате било коју информацију.

С обзиром на забринутост да ограничен узорак анкетираних РАР-ова можда није обухватио све индивидуалне утицаје, посебно идентификацију РАР-ова који би могли бити посебно угрожени због своје рањивости, додатне анкете ће бити спроведене током периода јавног увида у Студију (ESIA). Циљ је да се анкета укупно 60 лица (20% од укупног броја РАР-ова), не рачунајући већ анкетираних. Анкете ће бити спроведене кроз два приступа – индивидуалне/насумичне анкете и циљане анкете. Критеријуми и величина узорка дефинисани су у документу Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом.

3.5 Претпоставке и ограничења (уколико је применљиво)

Овај извештај је припремљен на основу прегледа расположивих информација (укључујући податке о утицајима на земљиште који су били доступни у време израде), као и података прикупљених током почетне анкете. Извештај је ажуриран и финализован током периода јавног увида.

Поред тога, могуће је да ће бити потребно прикупити додатне детаље у првој години ангажовања извођача током израде коначног пројекта, уколико дође до додатних утицаја услед измене трасе пута (за деоницу државног пута бр. 21 у дужини од 900 метара, која ће бити подигнута изнад максималног нивоа воде акумулације), приступа замкама, као и могућих решења за насип како би се избегли утицаји на стамбени објекат (уколико власник тог објекта изабере ову опцију). Иако се не очекује да ће ове промене довести до значајних промена у погледу захваћеног земљишта, оне ће бити поново процењене када буду доступни нови подаци. Процес експропријације је и даље у току, а зоне утицаја обухватају подручје бране, акумулације и приступних путева.

Потенцијални додатни захтеви за земљиштем могу укључити следеће:

- Приступ замкама – Очекује се да ће приступ бити обезбеђен преко уговора о службености путем директних преговора са власницима земљишта; не очекује се пренос власништва или експропријација.
- Могуће проширење пута – Ово ће бити потврђено у каснијој фази. Проширење пута се обично договара са локалном заједницом у зависности од тренутног стања пута (нпр. да ли може да поднесе саобраћај тешких возила). Земљиште се прибавља преко уговора о службености са власницима, а заједница има корист од унапређеног пута.
- Приступни и шумски путеви – Постојећи шумски путеви се обично обезбеђују преко уговора о службености директно са власницима; не очекује се пренос власништва или експропријација. За нове или проширене приступне путеве који могу бити потребни за изградњу или за враћање приступа ПАП-овима, тачне локације и потенцијални утицаји ће бити познати тек након детаљног картографисања (како је предвиђено у табели мера обнове егзистенције) и биће укључени у наредно ажурирање LRP-а. Мапирање потребних приступних путева биће завршено пре почетка изградње, током прве године ангажовања извођача (или раније).

- Бунари – Потенцијални утицаји на бунаре, укључујући евентуалну потребу за заменским бунарима, биће потврђени након детаљног картографисања (ова мера је укључена у табелу обнове егзистенције), а LRP ће бити ажуриран када резултати картографисања буду доступни. Мапирање бунара биће завршено пре почетка изградње, у оквиру прве године ангажовања извођача.
- Зоне компензације за биодиверзитет – Потенцијалне зоне низводно од бране у власништву „Србијавода“ идентификоване су у Плану унапређења управљања и компензације станишта као погодне за пошумљавање ради обнове шумских станишта или побољшања квалитета станишта променом праксе управљања. Сви потенцијални утицаји на егзистенцију услед коришћења ових зона треба да буду избегнути где год је то могуће током коначног избора локације, а ако дође до утицаја (нпр. ако кошење земљишта које се неформално користи за сено више не буде могуће), мере обнове егзистенције ће бити проширене на погођене особе.

Тренутно нема информација о обиму потенцијалних утицаја на земљиште из фазе 2 – систем за наводњавање, нити о обиму привременог заузећа земљишта током фазе изградње фазе 1, што је описано у тачки 2.1 испод (нпр. за канцеларију на градилишту, камп, зоне за складиштење и одржавање, депоније и сл.). Привремено коришћење земљишта од стране извођача радова ће имати приоритет на земљишту које је већ у обухвату акумулације (тј. земљиште које је већ обухваћено експропријацијом), а свака привремена употреба земљишта ван тог обухвата биће организована искључиво на основу добровољног закупа.

3.6 Почетно стање

Пројекат утиче на земљиште у оквиру четири катастарске општине, које се углавном налазе у општини Уб, а делимично у ширем подручју града Ваљева.

Памбуковица, Слатина, Радуша и Гола Глава су мала села смештена у руралним деловима Србије, углавном у оквиру Западне Србије. Ова села имају типичне карактеристике руралних заједница у Србији, где пољопривреда и сродне активности доминирају социо-економским окружењем. Демографски трендови у овим подручјима обележени су старењем становништва и опадањем броја становника услед миграције у урбана подручја, што је уобичајен образац широм руралне Србије. Млађе становништво мигрира у оближње градове Уб или Ваљево ради запослења, или у Београд, који је удаљен мање од 60 km.

Као и у сличним заједницама широм Србије, у овом подручју присутан је рекреативни лов и риболов. Ободи речне долине и суседна брда користе се и за постављање кошница од стране локалних пчелара. Ослањање на коришћење екосистема је углавном рекреативно или као допуна кућном буџету. Очекује се да ће утицај Пројекта на коришћење екосистемска бити ограничен. Према важећем законодавству Републике Србије, ловна подручја у оквиру сваке општине обухватају сва подручја удаљена више од 300 m од стамбених објеката, што значи да се већина територије погођених катастарских општина може сматрати ловним подручјем. Подручје на које пројекат утиче делимично је коришћено за пољопривреду, што умањује његову погодност за лов. Не очекује се да ће активности пчеларења бити под директним утицајем Пројекта, јер се захваћено подручје углавном налази у речној долини, удаљено од зона у којима се пчеларење обавља. Ипак, пошто прашина може негативно утицати на пчеларство, потребно је предвидети мере за сузбијање прашине током изградње и саобраћаја, као и обавезно спровођење консултација са локалном пчеларском заједницом.

Памбуковица је село у општини Уб, удаљено око 13 km од града Уба. Према Попису из 2011. године, село је имало око 1.300 становника, са нешто већим уделом жена (52%), што одражава типичан полни однос у руралној Србији. Међутим, према Попису из 2022. године (Попис), број становника је значајно опао на 740, уз задржану расподелу полова. Становништво је претежно српске националности, са значајним уделом старијих лица. Мање од 1% становништва се изјашњава као Роми.

Локална економија се у великој мери ослања на пољопривреду, при чему се већина домаћинства бави ратарством (кукуруз, пшеница) и сточарством (говеда, свиње). Поједини мештани се баве малопродајом и услугама у селу или путују у оближње градове ради запослења.

Слатина је мало село у општини Уб, са око 286 становника према Попису из 2022. године. За разлику од Памбуковице, број становника се није значајно променио у односу на Попис из 2011. године (305 становника). Расподела полова благо прелази у корист мушкараца (53%). Село има висок удео старијих становника, а становништво је претежно српске националности, без значајне заступљености ромске заједнице.

Пољопривреда је основа економије Слатине, са нагласком на воћарство (шљиве и јабуке) и сточарство. У селу постоји и мала производња млека. Економија је углавном заснована на задовољењу потреба домаћинства, са ограниченим комерцијалним активностима.

Радуша, која се налази у општини Уб, удаљена је 20 km од центра Уба и 30 km од Ваљева. Према Попису из 2022. године, има око 180 становника, што представља велики пад у односу на 2011. годину (450 становника). Као и друга села у региону, има старосну структуру са доминацијом старијих лица, док млађи често одлазе у потрази за бољим могућностима.

Економска активност у Радуши је такође усмерена на пољопривреду, посебно на повртарство и сточарство. Поједина домаћинства се баве пчеларством, што представља додатни извор прихода. Због близине већих градова, неки мештани раде у индустријском или услужном сектору.

Гола Глава припада општини Ваљево и има око 500 становника према Попису из 2022. године, са благом доминацијом мушкараца (51,5%). Село карактерише опадајући број становника и значајан удео старијих лица. Већина становника се изјашњава као Срби, а мање од 1% као Роми.

Као и у другим селима у зони утицаја Пројекта, економија се углавном заснива на пољопривреди, са фокусом на сточарство и узгој житарица и воћа. Гола Глава има и традицију производње ракије, која се користи за личну употребу и продају. Могућности за запослење ван пољопривреде су ограничене, што доводи до ослањања на пензије и дознаке од чланова породице који раде у градовима.

3.6.1 Земљиште под утицајем Пројекта

Укупна површина обухваћена Пројектом износи 2.674.664 m² и обухвата 265 парцела које су предмет експропријације. Од тога, 2.230.024 m² налази се у оквиру општине Уб, конкретно у катастарским општинама (КО) Памбуковица, Радуша и Слатина. Преосталих 444.640 m² налази се у КО Гола Глава, која административно припада граду Ваљеву.

Пројекат предвиђа изградњу насипне бране висине 27 m (брана Памбуковица), чија је основна намена заштита подручја са дугом историјом разорних поплава (фаза 1 Пројекта). Активности на пројектовању и изградњи убрзане су након поплава из 2014. године, које су проузроковале незапамћен ниво штете по становништво и економију. Правни основ за изградњу бране Памбуковица утврђен је кроз бројна локална стратешка и планска документа¹², која представљају основу за проглашење јавног интереса за њену изградњу, што значи да интерес за реализацију Пројекта превазилази сваки појединачни интерес, укључујући и право својине.

У складу са законодавством Републике Србије, проглашење јавног интереса за Пројекат представља датум пресека за експропријацију. Све промене у власништву након тог датума не узимају се у обзир у поступку експропријације. Могуће је извршити измене у катастру након тог датума само у случајевима када претходни преноси својине нису били адекватно евидентирани. Влада Републике Србије донела је Одлуку о утврђивању јавног интереса за изградњу бране Памбуковица 12. маја 2021. године, на основу оригиналног Пројекта експропријације. Након ажурирања Пројекта експропријације, који је укључио измењену парцелацију, донета је измена Одлуке о проглашењу јавног интереса, 18. августа 2022. године.

Тренутна процена утицаја на земљиште односи се на површину земљишта потребну за изградњу бране и акумулације, реконфигурацију државног пута бр. 21, као и главних приступних путева.

¹² Основе управљања водама у сливу реке Колубаре (1977), Регионални просторни план управних округа Колубара и Мачва (2015), Просторни план општине Уб (2012), План детаљне регулације бране Памбуковица на реци Уб (2016), План детаљне регулације за брану и вишенаменску акумулацију „Памбуковица“ на реци Уб, на територији града Ваљева, за део катастарске општине Гола Глава (2017), као и Студија унапређења заштите од поплава у сливу реке Колубаре (Прелиминарни извештај, Водопривредни институт „Јарослав Черни“, 2015).

Земљиште које би било привремено заузето током изградње (за потребе кампа) до сада није идентификовано и биће обезбеђено директно од стране извођача радова, али се очекује да ће камп и зоне за складиштење бити смештене у оквиру подручја акумулације које је већ експроприрано.

Број парцела које се експропришу, према катастарским општинама, је следећи: КО Памбуковица – 51 парцела, КО Радуша – 167 парцела, КО Слатина – 101 парцела, КО Гола Глава – 37 парцела.

Највећи удео земљишта под утицајем Пројекта је пољопривредно (74%), затим следи шумско земљиште (14%), реке (5%) и постојећа саобраћајна инфраструктура (6%). Преосталих 1% чине грађевинско земљиште, дворишта, неуређено земљиште и воћњаци. Већина земљишта је у приватном власништву, осим путева и река који су у јавној својини. Просечна величина парцеле је релативно мала (2–5 ha) и углавном је у власништву индивидуалних произвођача, што указује на недовољно развијено тржиште пољопривредног земљишта.

Број погођених власника земљишта тренутно се процењује на 307, на основу текућег поступка експропријације. Овај број може бити коригован након што се заврши потврда власништва. Уобичајено је да поједина лица поседују више парцела у оквиру подручја Пројекта, да неколико чланова истог домаћинства имају засебне парцеле, или да једна парцела има више сувласника, при чему сваки поседује одређени удео у власништву.

Иако консултант није могао да потврди да је укупан број ПАП (лица погођених пројектом) мањи од 307, примарно прикупљање података и ангажовање заинтересованих страна указују да је број ПАП мањи од почетне процене (ближи броју од 250, непотврђено). Коначна потврда укупног броја власника земљишта/ПАП биће извршена од стране „Србијавода“ у оквиру првог редовног ажурирања Плана обнове егзистенције (LRP), пре почетка фазе изградње.

3.6.2 Објекти под утицајем Пројекта

Стамбени објекти и помоћне структуре

Укупно је идентификовано пет објеката у зони експропријације, не рачунајући јавне путеве који ће бити погођени Пројектом. Ови објекти укључују два стамбена (једна викендица; један празан, недовршен, неусељен објекат), један мали помоћни објекат, једну помоћну структуру (амбара) и један споменик. Детаљи о објектима и утицајима дати су у Извештају о историјској експропријацији земљишта.

Треба напоменути да, иако су два стамбена објекта погођена, Пројекат неће довести до физичког пресељења. Један од стамбених објеката, површине 562 м², као и помоћни објекат од 46 м² поред главне куће, су погођени. Иако власници нису формално поднели захтев за изузеће од експропријације, били су у контакту са „Србијаводама“ ради проналажења техничког решења за изузимање имовине из зоне експропријације, с обзиром да се имовина налази на ивици планиране акумулације. Решење подразумева изградњу заштитног насипа источно од објекта, према акумулацији. Техничко решење може захтевати додатно разматрање током оперативне фазе бране. Очекује се да ће стамбени објекат делимично бити у зони акумулације при нормалном нивоу воде. У случају воде нивоа који се јавља једном у 10.000 година и при преливању преко круне бране, објекат ће бити у потпуности унутар акумулације. Због тога се не очекује да предложени насип може обезбедити довољну сигурност за имовину, те ће највероватније бити неопходна експропријација. На основу недавних јавних консултација, „Србијаводе“ је навело да домаћинство показује склоност ка експропријацији и накнади, али ће ово бити потврђено у наредном ажурирању LRP-а.

Други стамбени објекат је велика двоспратна зграда чија површина није утврђена. Објекат није завршен и, на основу стања, остављен је недовршен већ неколико година. Не користи се ни за стално ни за привремено становање. Амбар се користи за складиштење опреме и сточне хране. Током анкете није уочена стока у амбару.

Висина накнаде за објекте биће утврђена у поступку експропријације од стране овлашћеног судског вештака грађевинске струке.

3.6.3 Утицај Пројекта на усеве

Већина парцела које се откупљују за потребе Пројекта су пољопривредне и углавном се обрађују једногодишњим културама као што су житарице, пшеница и кукуруз, а забележено је и неколико воћњака и винограда. Ово је типично за алувијалне равнице уз реку, где је земљиште релативно равно и бољег квалитета. У оквиру зоне акумулације налазе се и значајне површине под шумом које ће бити предмет експропријације.

У оквиру процеса експропријације, вредност усева утврђује овлашћени судски вештак из области пољопривреде, који процењује вредност на основу врсте, зрелости (у случају вишегодишњих култура и дрвне масе) и актуелних тржишних вредности. Процена вредности шумског земљишта се спроводи паралелно са проценом вредности земљишта. Власници добијају накнаду за губитак дрвне масе, као и за губитак земљишта на којем је дрво расло. Слично, у случају вишегодишњих култура, процене овлашћених стручњака се односе на усеве, док се вредност земљишта надокнађује додатно.

Када је реч о једногодишњим културама, Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ је усвојило приступ благовременог обавештавања, уместо исплате накнаде Наиме, власницима (бившим власницима) парцела је и биће омогућено да наставе са обрадом својих њива и након завршетка експропријације, све док засађени усеви не сазру, а с обзиром да није неопходно да се са грађевинским радовима или било каквом мобилизацијом терена започне у непосредној будућности. Србијаводе ће обавестити власнике бар годину дана пре почетка градње како би избегли ненамерне губитке годишњих усева. Накнада за једногодишње биљке биће исплаћена само у ретким случајевима када активности на терену морају да започну пре него што усеви донесу род, а у тим случајевима проценитељи ће утврдити износ накнаде.

3.6.4 Утицај на привреду

Ниједно привредно друштво није директно погођено експропријацијом земљишта за потребе Пројекта, ни у зони директног утицаја пројекта, ни дуж приступних путева који ће се користити за Пројекат. Пројекат утиче искључиво на пољопривредну производњу.

3.6.5 Утицај на постојеће бунаре

Приступ води представља значајну рањивост у подручју пројекта, јер се већина домаћинстава ослања на индивидуалне или заједничке бунаре. Више бунара који се користе за наводњавање (а у неким случајевима и за пиће, иако квалитет није потврђен) налази се у оквиру зоне акумулације и биће изгубљени када започне пуњење акумулације. Консултације и теренске посете указују да ће неким домаћинствима бити потребан алтернативни извор воде. Потребно је извршити мапирање бунара како би се утврдио тачан број погођених бунара и дефинисале детаљне мере ублажавања. Са „Србијаводама“ је договорено да ће сваки погођени бунар бити замењен бунаром најмање истог квалитета и капацитета.

3.6.6 Други могући утицаји

Могуће је да ће бити потребна додатна експропријација земљишта (види одељак 1.6) за проширење постојећих путева, изградњу замки на притокама реке УБ и приступних путева до тих замки, као и за сеоске путеве како би се обезбедио или вратио приступ приватној имовини где је то потребно. Локација и површина овог додатног земљишта у овој фази нису могли бити идентификовани. Претпоставља се да ће ова додатна експропријација обухватити мале површине земљишта у власништву појединаца и да ће се прибављати путем уговора о службености. Положај приступних путева се унапред усаглашава са власницима како би се обезбедио минималан негативан утицај и, ако је могуће, додатна корист за власнике.

Земљиште које би се привремено користило током изградње (нпр. за камп) још увек није идентификовано. Очекује се да ће ове површине бити обезбеђене директно од стране извођача радова, уз претпоставку да ће камп и зоне за складиштење бити смештене у оквиру подручја акумулације, које је тренутно у поступку експропријације.

3.6.7 Статус експропријације

Пројекат експропријације (из фебруара 2020. године) развијен је за Прву фазу Пројекта – брану и зону акумулације воде. У Пројекту је описан приступ који је коришћен за одређивање линије експропријације, на основу пројекта бране и обима акумулације, укључујући и зоне безбедности. Пројекат експропријације је припремљен у складу са националним законодавством и садржи методологију обештећења која се примењује у оквиру Пројекта. Ажуриран Пројекат (април 2022) садржи само исправке у вези са парцелама обухваћеним Пројектом, уз напомену да је потребно раздвајање парцела (парцелација) како би се експропријисале само потребне површине земљишта (а не целе парцеле). Ажуриран Пројекат експропријације не садржи додатне информације о правима или процесу консултација.

Процес експропријације започет је 2020. године у општини Уб, а 2022. у Ваљеву. Од почетка процеса, локалне службе за имовинско-правне односе у обе општине спроводиле су административни поступак идентификације стварних власника парцела. Овај део представља значајан сегмент процеса експропријације, јер се пренос власништва често не врши формално, па општина мора да утврди живе законске наследнике/власнике како би наставила формални поступак са њима. До дана израде овог документа је у општини Уб донето скоро 90% свих решења о експропријацији, а у граду Ваљеву скоро 65%.

Након потписивања решења о експропријацији и спроведене процене имовине (усеви и објекти, ако је применљиво), власници добијају предлог за накнаду. Уколико власник прихвати понуду, исплата накнаде се врши у року од 30 дана од прихватања. Формални поступак не препознаје преговарање о износу накнаде. Одбијањем понуде од стране власника аутоматски се покреће ванпарнични поступак, који може трајати неколико месеци или година. У том случају, вредност накнаде утврђује суд. Од октобра 2024. године, општина Уб је започела издавање понуда за обештећење. Већина понуда је прихваћена од стране власника и накнада је исплаћена за преко 60% парцела. Мање од 5% власника је одбило понуђену накнаду и чека судску одлуку, док остали још увек чекају понуде. До марта 2025. године у Ваљеву није било покренутих понуда за накнаду.

3.7 Активности на пројекту и идентификација утицаја

3.7.1 Припремна фаза

Већина утицаја повезаних са откупом земљишта очекује се у припремној фази, током процеса експропријације, уз додатне утицаје који се очекују током фазе изградње.

Пројекат утиче на приближно 267 ha земљишта које ће бити трајно експроприисано и чија ће се намена променити. Укупна површина пољопривредног земљишта која се експроприше износи 197 ha, док се укупна површина пољопривредног земљишта у четири катастарске општине на које пројекат утиче процењује на 5.419 ha. Иако није све земљиште регистровано као пољопривредно и обрађено, готово све експроприисано пољопривредно земљиште је било обрађивано, с обзиром да се ради о равничарском терену уз обале реке које по правилу представља земљиште високог квалитета. Иако пројекат утиче на мање од 4% укупног пољопривредног земљишта, чини се да ће власници тешко моћи да пронађу земљиште истог квалитета у близини својих домаћинстава.

Преглед тренутне понуде показује недостатак расположивог пољопривредног земљишта било ког квалитета (у јулу 2025. било је доступно само 13 огласа). Стога је вероватно да ће експропријација земљишта за акумулацију довести до повећане потражње за пољопривредним земљиштем у погођеним заједницама. Уколико домаћинства покушају да набаве замењено земљиште, то би могло довести до раста цена и поремећаја на тржишту земљишта.

Губитак пољопривредног земљишта вероватно ће утицати на егзистенцију особа под директним утицајем Пројекта (РАР). Већина земљишта у обухвату Пројекта је била обрађивана и пружала је финансијску подршку домаћинствима – било у виду примарног извора прихода, допунског прихода или за потребе самог домаћинства.

3.7.2 Фаза изградње

Током фазе изградње, очекују се одређени утицаји на земљиште услед привременог заузимања терена (камп, складишта, привремени путеви), као и потенцијални утицаји услед прекорачења граница Пројекта тј. због активности изградње које се одвијају ван зоне Пројекта (маневрисање камионима и машинама, одлагање отпада, прање бетона итд.). Постојећи путеви (путеви 21, 340 и 341) не захтевају унапређења пре почетка изградње. У случају оштећења путева, Извођач радова биће дужан да спроведе радове на њиховој реконструкцији. Неопходно је успоставити адекватне канале комуникације и механизме за решавање притужби како би се ублажили ови ризици.

Очекују се и одређени утицаји на активности коришћења екосистема, посебно кроз ограничења у коришћењу ловишта. Овај утицај се очекује током фазе изградње због ограниченог приступа подручју и поремећаја у локалној путној мрежи. Утицај ће се вероватно повећати како акумулација буде пуњена, али се и даље очекује да буде мањег обима.

3.7.3 Фаза рада

Осим трајног губитка земљишта и смањене површине за лов и пчеларство, не очекују се додатни утицаји на земљиште током фазе рада.

3.7.4 Фаза демонтаже

Током фазе демонтаже могу се очекивати мањи утицаји услед привремених активности, слични онима током фазе изградње.

3.8 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремну, изградњу, фазу рада и демонтажу)

Откуп земљишта се спроводи у складу са Законом о експропријацији, који је у великој мери усклађен са Условом за реализацију 5 Европске банке за обнову и развој (EBRD PR5). Кључне разлике између националног законодавства и PR5 су:

- Признавање неформалних власника и корисника – на овом Пројекту ово се не препознаје као проблем, с обзиром да до сада нису евидентирани неформални корисници земљишта.
- Тржишна вредност у односу на трошкове замене – Износи накнада који су примењивани током историјске експропријације земљишта су разматрани у оквиру HLCAP-а. Ова процена је потврдила да су процене коришћене за експропријацију биле у складу са, а у неким случајевима и изнад, тадашњих тржишних вредности. Ови налази представљају полазну основу за разумевање перцепције РАР о накнадама током почетне фазе анкетирања.
- Консултације и преговори – српско законодавство не предвиђа преговарање о накнади. Накнада за земљиште се утврђује преко пореске управе на основу актуелних тржишних вредности, док се накнада за објекте и усеве утврђује од стране овлашћених судских вештака из одговарајућих области, који процењују вредност експроприсане имовине. Власници могу да уложе приговор на процену, у ком случају се накнада утврђује кроз судски поступак.

Сажетак кључних разлика између националног законодавства и PR5 представљен је у наставку. Предложене мере за њихово ублажавање детаљно су процењене у документу – Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом.

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
Укључивање заинтересованих страна	<p>PR5 и PR10 захтевају активну комуникацију и консултације са свим заинтересованим странама, посебно укључујући консултације са локалном заједницом, маргинализованим групама, социјално или економски угроженим групама, као и аутохтоним народима (ако се налазе у зони утицаја пројекта), током целог циклуса планирања и имплементације пројекта.</p> <p>Ово подразумева адекватно објављивање информација о потенцијалним утицајима, прикупљање повратних информација и узимање у обзир примљених притужби током процеса доношења одлука и развоја пројекта.</p>	<p>Закон о процени утицаја на животну средину и Закон о планирању и изградњи захтевају да се јавне расправе и консултације одржавају у свакој фази припреме документације, што обично укључује и информације о експропријацији земљишта.</p> <p>Правни оквир за ове консултације је прецизно дефинисан у погледу тога када треба да се одрже, колико дуго документа морају бити јавно доступна и шта генерално треба да обухватају.</p> <p>Власници парцела које су обухваћене процесом експропријације контактирају се директно након објаве јавног интереса, односно по подношењу предлога за експропријацију. Процес експропријације се одвија у две фазе: (1) утврђивање статуса по формалном предлогу за експропријацију и (2) утврђивање накнаде за експроприсану имовину. Обе фазе се спроводе кроз индивидуалне консултације са власницима и службену преписку.</p>	<p>У актуелном правном оквиру за експропријацију у Србији недостају кључне одредбе које се односе на рано укључивање заинтересованих страна и њихово значајно учешће у процесу одлучивања. Појединци који су потенцијално погођени експропријацијом имају прилику да о томе сазнају путем јавних објава, али се често дешава да нису информисани све док не добију предлог за експропријацију у писаној форми, чиме им се ускраћује могућност да учествују у одлучујућим раним фазама развоја пројекта.</p>	<p>Развијен је План укључивања заинтересованих страна за Пројекат, који укључује механизам за решавање притужби.</p> <p>До данас су све притужбе и питања у вези са процесом експропријације обрађени у складу са дефинисаном формалном процедуром.</p>
Жалбени механизам Приступачност и ефикасност	<p>PR5 и PR10 оба захтевају транспарентан, приступачан и културолошки осетљив механизам за решавање притужби, како би погођене заједнице могле ефикасно да реше проблеме са којима се суочавају. Ово укључује јасно дефинисане процедуре,</p>	<p>Закон о експропријацији и Закон о процени утицаја на животну средину, као и неколико других закона, регулишу сличне механизме за жалбе у различитим областима.</p> <p>Објављивање и решавање притужби је обавезно у процесу усвајања планске документације, студија процене утицаја и током процеса пројектовања. То је</p>	<p>Иако је Република Србија успоставила механизме за решавање притужби у складу са различитим законима, њихова ефикасност може бити ограничена.</p> <p>Поступци понекад могу бити сложени, канали комуникације нејасни, а</p>	<p>За овај Пројекат није успостављен формални механизам за решавање притужби. Све притужбе у вези са експропријацијом обрађују се као део формалног поступка експропријације.</p>

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
	благовремене одговоре на поднете притужбе и њихово правично решавање.	формални процес са дефинисаним процедурама и ограниченим роковима за подношење притужби. Слично томе, током процеса експропријације постоји формална процедура која омогућава да се коментари и притужбе подносе у свакој фази процеса, уз дефинисане рокове за њихово подношење. Правна средства су доступна у свакој фази процеса.	капацитети надлежних институција за благовремено и правично решавање притужби недовољни. У процесу експропријације, национално законодавство препознаје право на жалбу у различитим фазама поступка, али не прописује успостављање посебног ванинституционалног механизма за решавање притужби.	
Праћење и евалуација	PR1 и PR5 захтевају свеобухватан програм праћења и евалуације који обухвата животну средину и друштвено-економске аспекте пројекта, укључујући и потенцијалне утицаје идентификоване током процеса откупа земљишта.	У Закону о експропријацији не постоји захтев за праћење процеса или проверу ефикасности усвојених мера.	Иако правни оквир не предвиђа обавезу праћења и евалуације, ове мере су већ уведене кроз процес финансирања пројекта.	Очекује се да ће се Завршна ревизија процеса откупа земљишта спровести након завршетка поступка експропријације.
Избегавање или минимизирање пресељења	PR5 и PR1 захтевају да се током фазе планирања и пројектовања уложе напори да се избегне или минимизује откуп земљишта и имовине, посебно када је реч о приватној својини, као и да се избегне физичко пресељење. Ово укључује процену алтернативних локација за пројекат и модификовање пројектних решења.	У Закону о експропријацији не постоји изричит захтев да се избегне или минимизује пресељење. Међутим, други закони захтевају да планска документација (просторни планови, планови регулације) и пројекти (студије изводљивости) узму у обзир социјалне утицаје, укључујући физичко пресељење. У пракси се пресељење често избегава како би се смањили трошкови експропријације и изградње.	На овом Пројекту нису уочене специфичне разлике у захтевима у односу на стандарде PR5. Физичко пресељење је у великој мери избегнуто избором земљишта без стамбених објеката за локацију пројекта. Ризик од економског пресељења је релативно	No further action needed.

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
			висок, али се очекује с обзиром на то да се Пројекат налази у руралном пољопривредном подручју.	
Накнаде и бенефиције за расељена лица	PR5 захтева да се накнада за земљиште, имовину и губитке у вези са обновом средстава за живот одређује према вредности замене. Нагласак је на потреби да се домаћинствима и заједницама обнове услови за живот на нивоу пре почетка расељавања.	Закон о експропријацији дефинише фер тржишну вредност на основу података о недавно регистрованим продајама, према информацијама пореског органа и проценама стручњака. Национално законодавство, осим фер тржишне вредности, не дефинише накнаду за трошкове пресељења, прелазну подршку или накнаду за губитак прихода услед расељавања (формалног и неформалног).	Због одређених неслагања у методологији дефинисања накнаде између националног законодавства и стандарда захтева ЕБРД-а, неопходно је развити јасну методологију која ће се примењивати на Пројекат, како би се избегло занемаривање појединих фактора и омогућило исти принцип за све власнике.	Предложене мере за премошћавање разлике између тржишне вредности и вредности замене за земљиште укључене су у План корективних мера.
Планирање процеса расељавања и обнове извора прихода	PR5 захтева израду Плана расељавања (RAP) за све случајеве физичког и економског расељавања, без обзира на број погођених лица.	Законодавство Србије не прописује обавезну израду Плана расељавања (RAP), без обзира на обим процеса експропријације. Једини изузетак односи се на одређене категорије лица дефинисане Законом о становању. У случају пресељења ових лица, наведени закон прописује обавезно доношење Решења о неопходности пресељења са планом пресељења.	Ова разлика је већ идентификован. Процес откупа земљишта је у поодмаклој фази и спроводи се у складу са националним законодавством. Како би се ублажили уочени недостаци израђен је документ Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим планом.	Нису потребне даље акције.
Физичко расељавање	PR5 захтева накнаду по пуној вредности замене за изгубљено земљиште и другу имовину, укључујући и нематеријалне губитке.	Експропријација се спроводи на универзалан начин дефинисан законом. Узима се у обзир тржишна вредност стамбене имовине, али не и подршка за поновно успостављање стамбеног простора (не постоји брза административна	Постоје мање разлике у процесу дефинисања накнаде, посебно у контексту пружања додатне помоћи домаћинствима током процеса расељавања. На	План корективних мера дефинисао је накнаду и друге мере додатне помоћи за домаћинство чија стамбена имовина може бити погођена, укључујући временске оквире у

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
		<p>процедура за дозволе, лиценце или прикључке на комуналну инфраструктуру). Не постоји накнада за трошкове пресељења, материјалне и нематеријалне губитке настале пресељењем, нити прелазна подршка, што може довести до неправедне накнаде или угрожавања егзистенције.</p> <p>Члан 51. Закона о експропријацији предвиђа могућност исплате накнаде која је већа од тржишне вредности, узимајући у обзир материјалне и друге личне и породичне околности претходног власника, ако су те околности од значаја за њихово егзистирање (број чланова домаћинства, број чланова способних за рад или запослених, здравствено стање чланова домаћинства, месечни приходи домаћинства и сл.). Овај члан омогућава дефинисање додатне помоћи социјално угроженим породицама које су власници стамбених објеката, али не и неформалним власницима/корисницима објеката.</p> <p>Недавне измене Закона о планирању и изградњи предвиђају право на накнаду за неформалне стамбене објекте. Уколико је објекат постојао у време доношења планског документа, власник објекта има право на тржишну вредност објекта. Други облици помоћи или накнаде (трошкови пресељења, прелазна новчана помоћ, додатна помоћ због социјалног статуса и сл.) нису предвиђени законом.</p>	<p>основу прелиминарне анализе, само један стамбени објекат може бити погођен пројектом, али тај објекат није примарно место становања власника, тако да се не очекује физичко расељавање у оквиру пројекта. Слично томе, не очекује се ни економско расељавање, осим у погледу извора егзистенције заснованих на земљишту (пољопривредна производња).</p>	<p>процесу физичког пресељења, као и консултације са власницима у свим фазама процеса.</p>

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
		Накнада за неформалне пословне просторе, осим накнаде на основу њихове грађевинске вредности прописане законом о посебним поступцима (под одређеним условима), није дефинисана.		
Губитак извора прихода	<p>PR5 захтева препознавање и решавање свих облика економског расељавања, директно или индиректно изазваних спровођењем Пројекта. Ово подразумева трајни или привремени губитак приступа земљишту или другим ресурсима или средствима на којима се заснива приход.</p> <p>Поред накнаде за губитак земљишта или објеката који представљају примарни извор прихода, PR5 такође дефинише прелазну новчану помоћ која покрива период потребан за поновно успостављање изгубљеног извора прихода.</p>	<p>Закон о експропријацији предвиђа накнаду за губитак прихода, по поднетом захтеву, у случају губитка пољопривредног земљишта чије је обрађивање примарни извор прихода за претходног власника. Накнада се може обезбедити давањем замењеног имања исте врсте и класе или одговарајуће вредности на истом месту или у близини (члан 15). Према истом члану, бивши власник чија је имовина коришћена за сточарство или за складиштење или прераду пољопривредних производа, а чији је приход од тих активности примарни извор прихода, има право на накнаду за другу имовину на којој може наставити са својим активностима.</p> <p>Корисник експропријације би ангажовао Министарство пољопривреде ради идентификације одговарајућег јавног земљишта које би се понудило претходном власнику као накнада.</p> <p>Према члану 16. Закона о експропријацији, корисник експропријације је дужан, на захтев, да обезбеди претходном власнику пословног простора, власништво или сувласништво над другим пословним простором на истој локацији или у близини, који конструктивно и по површини испуњава услове за обављање</p>	<p>У националном правном оквиру често недостаје јасна дефиниција економског расељавања, и можда нису у потпуности препознати сви облици, посебно они који нису директно повезани са физичким одузимањем земљишта.</p> <p>Иако закон препознаје да би власнику чији је примарни извор прихода била пољопривредна производња на експроприсаном земљишту требало обезбедити алтернативно земљиште, у пракси Министарство пољопривреде ретко нуди одговарајуће земљиште у близини. Поред тога, члан 15. је намењен већим пољопривредним произвођачима који имају регистровану пољопривредну производњу, а не препознаје произвођаче који производе само за сопствене потребе.</p> <p>Национално законодавство не препознаје прелазну новчану</p>	<p>План корективних мера нуди одређене мере за обнову извора егзистенције, као што су подршка у унапређењу пољопривредне производње на другом, већ у власништву, земљишту (подршка кроз инвестиције и обуке), или преквалификација погођених лица (укључујући ангажовање на Пројекту током активности у фази изградње)</p>

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
		делатности коју је претходни власник имао пре експропријације.	помоћ за губитак извора егзистенције.	
Поседовање стеченог земљишта и повезане имовине	PR 5 наводи да ће реализатори пројекта преузети посед над експроприсаним земљиштем и повезаном имовином тек након што накнада буде обезбеђена, а где је применљиво, расељеним лицима буду обезбеђени и локације за пресељење и надокнада за трошкове пресељења, поред саме накнаде.	<p>Закон о експропријацији дефинише поступак експропријације земљишта потребног за пројекте који се сматрају од јавног интереса. Према Закону, експропријација мора бити завршена и свим погођеним лицима мора бити исплаћена накнада у виду упоредивог земљишта или у новцу, пре него што се извођачу изда Грађевинска дозвола (или дозвола за изградњу) за мобилизацију и почетак грађевинских радова.</p> <p>У случају да се погођено лице не слаже са понуђеном накнадом у било којој форми, може покренути судски поступак, који може дуго трајати (због ограничених капацитета судова). Да би се обезбедило да овај поступак не одложи реализацију пројекта, Закон садржи одредбе које омогућавају да Корисник експропријације добије дозволу за приступ спорним парцелама. Ово је описано у члану 35. Закона о експропријацији, који прописује да Корисник експропријације може, изузетно, затражити од Министарства финансија да изда дозволу за преузимање земљишта и без исплаћене накнаде.</p> <p>Не постоји прецизно дефинисан временски оквир од тренутка када се понуда за накнаду достави погођеном лицу до доношења Решења Министарства финансија на основу члана 35, али се у</p>	У националном законодавству постоје одредбе које омогућавају држави да преузме посед над земљиштем чак и ако погођена лица (PAPs) нису примила накнаду. Међутим, одредбе из члана 35 користе се као изузетан механизам, и корисник експропријације мора да обезбеди оправдање за покретање овог поступка.	<p>С обзиром на природу пројекта, мало је вероватно да ће бити потребан приступ локацији пре него што накнада буде исплаћена. Приступ локацији ће најпре бити потребан за парцеле земљишта неопходне за изградњу бране. Тренутно је у току пет судских поступака који су у судској процедури, и очекује се да ће бити решени до краја године, односно пре почетка било каквих грађевинских радова на локацији.</p> <p>Остали судски поступци и парцеле земљишта које су још увек у процесу експропријације односе се на акумулацију и неће бити погођени све до завршетка радова на брани, што оставља довољно времена да се процес експропријације заврши и окончају сви судски поступци</p>

Тема	Захтеви EBRD PR5	Захтеви према националном законодавству	Идентификовани недостаци	Корективне мере
		<p>практи ова могућност користи као крајња мера за јавне инвеститоре.</p> <p>И у том случају, члан 16. Закона о експропријацији прописује да се претходном власнику мора обезбедити привремени смештај, док се не постигне трајно решење и исплати накнада.</p> <p>Присилна исељења нису дозвољена по националном законодавству без озбиљног претходног образложења и процеса консултација. Присилна исељења социјално или економски угрожених лица дозвољена су само ако им је обезбеђен алтернативни социјални смештај.</p>		

Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“

Европска банка за обнову и развој

2026/11 | Коначна верзија за издавање | 06.03.2026. 00:00:00 | Arup d.o.o. Beograd (Savski venac)

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

Процена друштвено-економског утицаја

Кључни утицаји идентификовани током процеса експропријације земљишта потребног за реализацију Пројекта укључују:

- Трајни губитак земљишта
- Губитак стамбених објеката – један ненасељен и један повремено насељен
- Губитак објеката – помоћне структуре (штала, помоћни тоалет, ограде, асфалтирани прилаз)
- Губитак усева – шуме и воћњаци
- Губитак или смањење извора егзистенције – немогућност наставка пољопривредне производње услед губитка пољопривредног земљишта
- Смањена зависност од услуга екосистема

Пројекат неће утицати на привредне субјекте нити на пословне објекте.

Горе наведени утицаји очекује се да ће бити ублажени кроз механизам обезбеђивања накнаде у оквиру процеса експропријације, као и кроз корективне мере наведене у Плану корективних мера.

Губитак пољопривредног земљишта се сматра мањим резидуалним утицајем за домаћинства која нису у могућности да обезбеде замењено земљиште, услед повећаних цена и недостатка расположивог пољопривредног земљишта у околини.

Мере за обнову егзистенције, као што су обуке и унапређење вештина (стручна обука, курсеви енглеског језика и софтвера, обука у области услуга и администрације...), могу бити корисне за млађе чланове погођених домаћинстава. Међутим, мало је вероватно да ће старији чланови бити заинтересовани или способни да пређу са традиционалног пољопривредног начина живота на нове облике запослења.

Документ Ревизија претходног процеса прибављања земљишта са Корективним акционим садржи додатне детаље о статусу процеса експропријације до данас и предлаже мере корекције ради усклађивања са EBRD PR5.

Табела 14 - Процена утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
Губитак земљишта	Трајни губитак власништва над катастарским парцелама (било да су обрађене или необрађене)	Власници земљишта	Велики	Средњи	Високи	<ul style="list-style-type: none"> Заменско земљиште једнаке или веће вредности и сличне продуктивности у непосредној близини или околини експроприсаног земљишта, заједно са свим трошковима пресељења, административним и пореским таксама, неопходним за пренос права својине, ако их има. <p>Или</p> <ul style="list-style-type: none"> Накнада по заменској вредности – тржишна вредност за заменско земљиште, побољшања и рад, уз додатак административних трошкова (пренос власништва, дозволе и сл.). Додатне мере ће бити договорене како би се омогућило подобним РАР-овима да стекну заменске парцеле, чиме се испуњавају захтеви EBRD за заменску вредност. Благовремене консултације. 	Мали
Губитак усева	Губитак једногодишњих и вишегодишњих биљака (воћњаци, виногради, шуме)	Власници земљишта	Умерени	Средњи	Умерени	<ul style="list-style-type: none"> Накнада по заменској вредности – тржишна вредност експроприсаних усева умањена за трошкове жетве. 	Занемарљив
Губитак извора прихода	Губитак извора егзистенције услед губитка земљишта за погођена лица (РАРs) која се ослањају на пољопривреду као примарни	Власници земљишта који се ослањају на пољопривреду као примарни	Велики	Средњи	Високи	<ul style="list-style-type: none"> Накнада која обезбеђује да РАР-ови могу да стекну одговарајуће заменско земљиште. Мере ће бити развијене као део Плана обнове извора егзистенције 	Мали

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
	<p>примарни или значајан извор прихода:</p> <p>Немогућност наставка пољопривредне производње</p> <p>Губитак прихода од закупа земљишта</p>	или значајан извор прихода				<p>(LRP), а договорена подршка ће бити обезбеђена на захтев подобних РАР-ова.</p> <ul style="list-style-type: none"> Мере за обнову извора егзистенције: пружити подршку РАР-овима како би обновили, а где је могуће и унапредили, своје изворе егзистенције у односу на период пре пројекта. 	
Смањење прихода од услуга екосистема	Губитак извора прихода за појединце и домаћинства која се ослањају на активности као што су риболов, лов и пчеларство, услед смањења доступности природних ресурса и деградације екосистема.	Становници локалних заједница	Мали	Мали	Мали	<ul style="list-style-type: none"> Благовремено обавештавање о свим планираним активностима које би могле нарушити услуге екосистема Управљање саобраћајем и мере ублажавања у оквиру CESMP-а за сузбијање прашине Програми обнове биодиверзитета који имају за циљ да, где год је могуће, поново успоставе претходни ниво услуга екосистема Програми диверзификације егзистенције, као што су обуке за стицање нових вештина Благовремено обавештавање о свим планираним активностима које би могле да наруше услуге екосистема. Спровођење мера управљања саобраћајем и CESMP мера ублажавања ради сузбијања прашине. Програми обнове биодиверзитета који се спроводе у циљу поновног успостављања претходног 	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
						<p>нивоа услуга екосистема, где год је то могуће.</p> <ul style="list-style-type: none"> Програми диверзификације извора егзистенције, као што су обуке за стицање нових вештина, и друге мере у складу са LRP 	
Нарушавање тржишта земљишта	Повећана потражња за пољопривредним земљиштем од стране погођених лица (PAPs) која покушавају да прибаве замењено земљиште може довести до раста цена земљишта на локалном нивоу	Становници локалних заједница	Мали	Мали	Мали	<ul style="list-style-type: none"> Накнада по заменској вредности – тржишна вредност за заменско земљиште, побољшања и рад, уз додатак административних трошкова (пренос власништва, дозволе и сл.). Додатне мере ће бити договорене како би се омогућило подобним PAP-овима да стекну заменске парцеле, чиме се испуњавају захтеви EBRD за заменску вредност. Благовремене консултације. Програми диверзификације извора егзистенције, као што су обуке за стицање нових вештина. 	Занемарљив
Губитак приступа имовини и услугама	Привремени губитак приступа имовини и услугама услед прекида локалних и сеоских путева	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	Мали	Мали	Мали	<ul style="list-style-type: none"> План управљања саобраћајем са алтернативним путевима. Благовремено обавештавање локалних заједница пре почетка активности које могу изазвати сметње Обезбеђивање алтернативног приступа / обнова приступа 	Занемарљив
Оштећење приватне имовине услед грађевинских активности	Грађевинске активности ван граница градилишта (грађевинске машине, радови, вишак	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	Умерени	Умерени	Умерени	<ul style="list-style-type: none"> План управљања саобраћајем који израђује Извођач радова, и који укључује редовну обуку за возаче камиона и оператере машина 	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
	материјала) које утичу на приватну имовину: Захватање и оштећење усева Оштећење објеката (ограде, системи за наводњавање и сл.)					<ul style="list-style-type: none"> Механизам за решавање притужби и План ангажовања заинтересованих страна који успоставља и спроводи Извођач радова Компензација за сваку штету на имовини, коју обезбеђује Извођач радова у складу са матрицом права да буде укључена у LRP. 	
Губитак пољопривредног земљишта	Грађевинске активности које изазивају губитак приноса у суседним пољима: Контаминација земљишта Контаминација ваздуха (прашина)	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	Мали	Умерени	Мали	<ul style="list-style-type: none"> Обезбедити накнаду за сваку штету насталу током грађевинских радова, у складу са одредбама матрице права на накнаду која је део Плана обнове извора егзистенције (LRP). Спровођење мера за сузбијање прашине и спречавање загађења. Оперативан механизам за решавање притужби. 	Занемарљив
Привремени откуп земљишта	Додатна накнада / приход за власнике земљишта који издају своје земљиште Извођачу или подизвођачу	Власници земљишта	Умерени	Умерени	Умерени	<ul style="list-style-type: none"> Поступак за привремено заузеће земљишта развија Извођач радова, како би се обезбедило да су сви уговори о закупу закључени и да су исплате извршене пре приступања земљишту, у складу са договореном матрицом права на накнаду. Поступак који дефинише захтеве за израду предулазних и излазних снимака стања, које потписује власник земљишта, а присуствује овлашћени представник Јавног водопривредног предузећа „Србијаводе“ 	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
Привремени откуп земљишта	Неизвршење враћања земљишта у првобитно стање након закупа	Власници земљишта	Високи	Умерени	Moderate	<ul style="list-style-type: none"> Одредбе у уговору о закупу којима се прописује обавеза враћања земљишта у првобитно стање (ограничено трајање закупа, права и обавезе закупца, враћање у претходно стање или договорена побољшања, итд.) 	Занемарљив е
Старење становништва и недостатак могућности за запошљавање	Преовлађујуће старије становништво које није у могућности или није заинтересовано да пређе са пољопривреде као примарног извора запослења.	Претходни власници земљишта	Мали	Умерени	Мали	<ul style="list-style-type: none"> Иницијативе за отварање радних места да пружи подршку РАР-овима да врате, и где је могуће унапређење, њихових извора прихода у односу на период пре пројекта. 	Занемарљив

Табела 15 - Мере за ублажавање

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
Губитак земљишта	Трајни губитак власништва над катастарским парцелама (било да су обрађене или необрађене)	Власници земљишта	<ul style="list-style-type: none"> Србија воде да обезбеди да је поступак експропријације завршен и да су све преостале активности из Корективног акционог плана спроведене Извођач је дужан да обавести власнике земљишта о свим активностима на земљишту најмање 30 дана пре почетка активности 	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза На почетку грађевинских активности
Губитак усева	Губитак једногодишњих и вишегодишњих биљака (воћњаци, виногради, шуме)	Власници земљишта	<ul style="list-style-type: none"> Србија воде да обезбеди да је поступак експропријације завршен и да су све преостале активности из Корективног акционог плана спроведене Извођач је дужан да обавести власнике земљишта о свим 	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза На почетку грађевинских активности

Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“

Европска банка за обнову и развој

2026/11 | Коначна верзија за издавање | 06.03.2026. 00:00:00 | Arup d.o.o. Beograd (Savski venac)

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

Процена друштвено-економског утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			активностима на земљишту најмање 30 дана пре почетка активности. Где год је то изводљиво, рок за напуштање земљишта треба да буде усаглашен тако да омогући жетву постојећих усева.	
Губитак извора прихода	<p>Губитак извора егзистенције услед губитка земљишта за погођена лица (PAPs) која се ослањају на пољопривреду као примарни или значајан извор прихода:</p> <p>Немогућност наставка пољопривредне производње</p> <p>Губитак прихода од закупа земљишта</p>	Власници земљишта који се ослањају на пољопривреду као примарни или значајан извор прихода	<ul style="list-style-type: none"> Србија воде да обезбеди да је поступак експропријације завршен и да су све преостале активности из Корективног акционог плана спроведене Србија воде да обезбеди да су мере за обнову извора егзистенције наведене у Корективном акционом плану адекватно промовисане Извођач да развије и спроведе стратегију локалног запошљавања 	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза Припремна фаза Током фазе изградње
Смањење прихода од услуга екосистема	Губитак извора прихода за појединце и домаћинства која се ослањају на активности као што су риболов, лов и пчеларство, услед смањења доступности природних ресурса и деградације екосистема.	Становници локалних заједница	<ul style="list-style-type: none"> Извођач да успостави комуникацију са локалним организацијама и обезбеди да се све пројектне активности које би могле да поремете екосистемске услуге благовремено најаве. Извођач да спроведе мере за сузбијање прашине током саобраћаја и грађевинских активности. Програми обнове биодиверзитета да се спроведе ради поновног успостављања претходног нивоа екосистемских услуга где год је то могуће. Србија воде да обезбеди да су све преостале активности из Корективног акционог плана спроведене. Србија воде да обезбеди да су мере за обнову извора егзистенције наведене у LRP адекватно промовисане. 	<ul style="list-style-type: none"> Током фазе изградње Током фазе изградње Током фазе изградње Припремна фаза

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
Нарушавање тржишта земљишта	Повећана потражња за пољопривредним земљиштем од стране погођених лица (PAPs) која покушавају да прибаве замњено земљиште може довести до раста цена земљишта на локалном нивоу	Становници локалних заједница	<ul style="list-style-type: none"> Србија воде да обезбеди да је поступак експропријације завршен и да су све преостале активности из LRP спроведене Србија воде да обезбеди да су мере за обнову извора егзистенције наведене у LRP адекватно промовисане 	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза
Губитак приступа имовини и услугама	Привремени губитак приступа имовини и услугама услед прекида локалних и сеоских путева	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	<ul style="list-style-type: none"> План управљања саобраћајем да изради извођач радова и да га објави локалној заједници Извођач је дужан да обавести власнике земљишта о свим активностима на земљишту најмање 30 дана пре почетка активности 	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова Током целе фазе изградње
Оштећење приватне имовине услед грађевинских активности	Грађевинске активности ван граница градилишта (грађевинске машине, радови, вишак материјала) које утичу на приватну имовину: Захватање и оштећење усева Оштећење објеката (ограде, системи за наводњавање и сл.)	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	<ul style="list-style-type: none"> План управљања саобраћајем израђује Извођач радова и укључује редовну обуку за возаче камиона и руковоаоце машинама Извођач радова утврђује почетно стање све јавне и приватне имовине у близини пројектних зона Извођач радова успоставља и спроводи механизам за решавање притужби Извођач радова обезбеђује накнаду за сваку штету на имовини Преглед спроведених мера укључује се у извештаје о напретку Извођача радова 	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова Током целе фазе изградње Месечни извештаји о напретку
Губитак пољопривредног земљишта	Грађевинске активности које изазивају губитак приноса у суседним пољима: Контаминација земљишта Контаминација ваздуха (прашина)	Заједнице унутар зоне активних грађевинских радова	<ul style="list-style-type: none"> Извођач радова утврђује нулто стање пре почетка грађевинских радова Извођач радова спроводи мере за сузбијање прашине и спречавање загађења 	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова Током целе фазе изградње

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			<ul style="list-style-type: none"> • Извођач радова успоставља и спроводи механизам за решавање притужби • Извођач радова успоставља и спроводи механизам за накнаду штете 	
Привремени откуп земљишта	Неизвршење враћања земљишта у првобитно стање након закупа	Власници земљишта	<ul style="list-style-type: none"> • Извођач радова да развије процедуру за привремени откуп земљишта. • Извођач радова обезбеђује да су сви уговори о закупу закључени и да су уплате извршене пре приступања земљишту 	<ul style="list-style-type: none"> • Током целе фазе изградње
Привремени откуп земљишта	Неизвршење враћања земљишта у првобитно стање након закупа	Власници земљишта	<ul style="list-style-type: none"> • Извођач радова обезбеђује да су сви уговори о закупу закључени и да су уплате извршене пре приступања земљишту • Извођач радова је дужан да земљиште врати у првобитно стање. • Накнада за сваку штету на имовини се процењује по вредности замене. 	<ul style="list-style-type: none"> • Током целе фазе изградње
Старење становништва и недостатак могућности за запошљавање	Преовлађујуће старије становништво које није у могућности или није заинтересовано да пређе са пољопривреде као примарног извора запослења.	Претходни власници земљишта	<ul style="list-style-type: none"> • Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ обезбеђује да је поступак експропријације завршен и да су све преостале активности из LRP-а спроведене. • Србијаводе да обезбеди да су мере обнове извора прихода, наведене у LRP-у, адекватно објављене. 	<ul style="list-style-type: none"> • Припремна фаза

4. Ангажовање заинтересованих страна

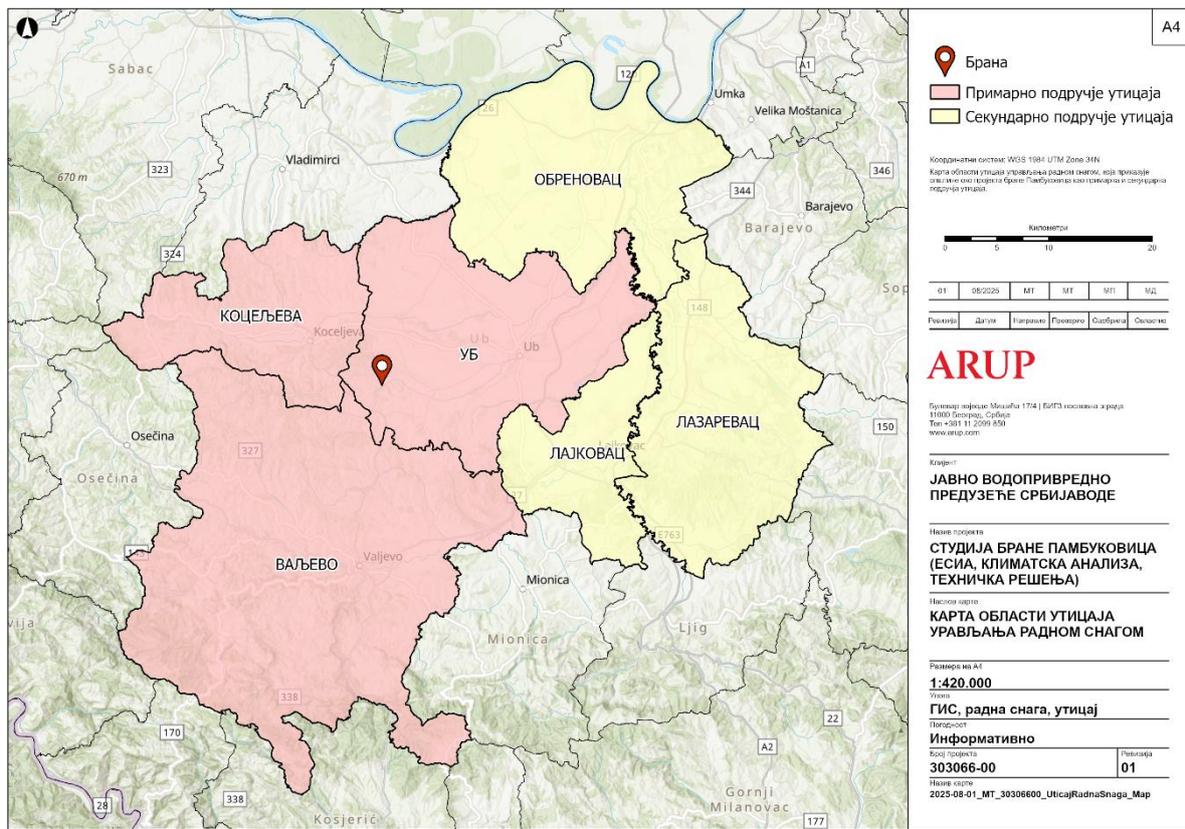
4.1 Увод и сврха

Ово поглавље садржи преглед утицаја ангажовања заинтересованих страна у вези са Пројектом. Одређене активности ангажовања заинтересованих страна су већ спроведене, али како се Пројекат приближава фази изградње, важно је сагледати капацитете потребне да би консултације и ангажовање заинтересованих страна били усклађени са националним законодавством и захтевима EBRD, посебно RP10.

Ово поглавље даје кратак преглед планираних активности, док је детаљнији приказ ангажовања заинтересованих страна дат у Плану ангажовања заинтересованих страна (SEP), који је приложен као посебан део Студије (ESIA).

4.2 Рецептори и подручје утицаја

Подручје утицаја у контексту ангажовања заинтересованих страна поклапа се са подручјем утицаја за експропријацију земљишта и утицаје на радну снагу. Ово подручје обухвата општине које су директно погођене Пројектом – Уб, Ваљево и Коцељева, као и суседне општине Обреновац, Лајковац и Лазаревац. То су општине које би имале користи од активних и суштинских консултација у вези са развојем и имплементацијом Пројекта.

Слика 8 - Зона утицаја - Ангажовање заинтересованих страна

4.3 Законодавство и стандарди

Ово поглавље даје преглед националних и међународних закона и прописа релевантних за предложени пројекат. Избор закона и прописа наведених у овом поглављу извршен је на основу обима, природе и договореног обима процене утицаја Пројекта на животну средину и друштво.

4.3.1 Национално законодавство

У наставку је дат избор главних националних прописа релевантних за тему ангажовања заинтересованих страна у Србији, који ће бити узети у обзир за ову активност:

- Закон о јавним предузећима („Службени гласник РС“, бр. 15/2016 и 88/2019)
- Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018)
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024)
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019, 9/2020, 52/2021 и 62/2023)
- Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/2016, 95/2018)
- Закон о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС“, бр. 92/2023 и 51/2025)
- Правилник о методологији управљања јавним политикама, анализи утицаја јавних политика и прописа, и садржини појединачних докумената јавне политике („Службени гласник РС“, бр. 20/2025)
- Правилник о капиталним пројектима („Службени гласник РС“, бр. 79/2023)
- Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова („Службени гласник РС“, бр. 32/2019 и 47/2025)
- Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/05)
- Регионални просторни план за управни округ Колубара и Мачва („Службени гласник РС“, бр. 11/2015)
- Просторни план општине Уб („Службени гласник општине Уб“, бр. 13/12)
- План детаљне регулације за „Брану Памбуковица на реци Уб“ („Службени гласник општине Уб“, бр. 30/16)
- План детаљне регулације за брану и вишенаменску акумулацију „Памбуковица“ на реци Уб на територији града Ваљева за подручје К.О. Гола Глава („Службени гласник града Ваљева“, бр. 4/17)

Документ	Опис
Закон о јавним предузећима („Службени гласник РС“, бр. 15/2016 и 88/2019)	
Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/30/1/reg	Овај закон уређује систем планирања Републике Србије, укључујући управљање системом јавних политика и средњорочно планирање. Дефинише врсте и садржај планских докумената које сви учесници у систему планирања предлажу, усвајају и

Документ	Опис
	спроводе у складу са својим надлежностима. Такође се бави усклађивањем планских докумената, поступком утврђивања и спровођења јавних политика, обавезом извештавања о спровођењу планских докумената, као и одговарајућом применом обавезе спровођења анализа утицаја прописа и процене ефеката тих прописа.
Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, бр. 94/2024) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/28/reg	Овај закон уређује услове, методе и поступке процене утицаја одређених планова и програма на животну средину (стратешка процена), са циљем заштите животне средине и унапређења одрживог развоја, интегрисањем основних принципа заштите животне средине у процес припреме и усвајања планова и програма.
Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, бр. 94/2024) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2024/94/29/reg	Овај закон уређује услове, начин и поступак процене утицаја одређених планова, програма и пројеката на животну средину. Поред тога, регулише обим и садржај просторне, урбанистичке и техничке документације.
Закон о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“, бр. 72/2009, 81/2009 – исправка, 64/2010 – одлука Уставног суда, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – одлука Уставног суда, 50/2013 – одлука Уставног суда, 98/2013 – одлука Уставног суда, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – други закон, 9/2020, 52/2021 и 62/2023) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/72/11/reg	Овим законом уређују се услови и начин просторног планирања, уређења и коришћења грађевинског земљишта и објеката, надзор над спровођењем одредаба овог закона и инспекцијски надзор, као и друга важна питања у вези са планирањем, уређењем и коришћењем грађевинског земљишта и објеката. Посебно се истиче да је, у складу са чланом 134а овог закона, инвеститор који улаже у изградњу објеката линеарне инфраструктуре од посебног значаја за Републику Србију дужан да власнику стамбеног објекта изграђеног пре доношења просторног плана којим се земљиште одређује за јавну намену, обезбеди други одговарајући стамбени објекат или стан, без обзира на то да ли је покренут поступак легализације тог објекта, или да му исплати новчану накнаду у висини потребној за обезбеђивање другог одговарајућег стамбеног објекта или стана.
Закон о општем управном поступку („Службени гласник Републике Србије“, бр. 18/2016, 95/2018 – аутентично тумачење, и 2/2023 – одлука Уставног суда) https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2016/18/2/reg	Управни поступак представља скуп правила која примењују државни органи и организације, органи и организације аутономне покрајине, органи и организације јединица локалне самоуправе, установе, јавна предузећа, посебна тела преко којих се врше регулаторне функције, као и правна и физичка лица којима су поверена јавна овлашћења (органи), приликом решавања управних ствари.
Закон о јавном информисању и медијима	Овај закон уређује начин остваривања слободе јавног информисања, што посебно обухвата слободу прикупљања, објављивања

Документ	Опис
<p>(„Службени гласник РС“, бр. 92/2023 и 51/2025)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2023/92/2/reg</p>	<p>и примања информација, слободу обликовања и изражавања идеја и мишљења, слободу штампања и дистрибуције новина, слободу производње, пружања и објављивања аудио и аудиовизуелних медијских услуга, слободу ширења информација и идеја путем интернета и других платформи, као и слободу издавања медија и бављења делатношћу јавног информисања.</p>
<p>Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи утицаја јавних политика и прописа, и садржини појединачних докумената јавне политике</p> <p>(„Службени гласник РС“, бр. 20/2025)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2025/20/5/reg</p>	<p>Ова уредба детаљно прописује методологију управљања јавним политикама, а посебно обим, поступак и контролу анализе утицаја током израде докумената јавне политике, као и анализу утицаја након њиховог усвајања. Уредба обухвата поступке спровођења консултација и јавних расправа о документима јавне политике, садржај и форму докумената јавне политике, елементе анализе утицаја усвојених докумената јавне политике, начин извештавања о резултатима спровођења јавних политика, начин вредновања ефеката јавних политика, као и области планирања и спровођења јавних политика.</p>
<p>Уредба о капиталним пројектима</p> <p>(„Службени гласник РС“, бр. 79/2023)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2023/79/1/reg</p>	<p>Овом уредбом ближе се уређују садржина, начин припреме, вредновања, процене спремности и избора капиталних пројеката, праћење њиховог спровођења, извештавање о учинку и процена свих позитивних и негативних ефеката капиталних пројеката, у циљу ефикасног и ефективног управљања јавним средствима.</p>
<p>Правилник о садржини, начину и поступку израде просторних и урбанистичких планова</p> <p>(„Службени гласник РС“, бр. 32/2019 и 47/2025)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2019/32/2/reg</p>	<p>Овим правилником детаљно се прописују садржина, начин и поступак израде просторних и урбанистичких планских докумената.</p>
<p>Правилник о садржини студије о процени утицаја на животну средину</p> <p>(„Службени гласник РС“, бр. 69/2005)</p> <p>https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2005/69/6/reg</p>	<p>Овим правилником ближе се прописује садржина захтева за одлучивање о потреби процене утицаја и садржина захтева за одређивање обима и садржине студије о процени утицаја на животну средину.</p>

4.3.2 EBRD Захтеви

EBRD Услови за реализацију (PR) релевантни за процес ангажовања заинтересованих страна:

- PR1 – Процена и управљање утицајима везаним за заштиту животне средине и друштва
- PR10 – Објављивање података и ангажовање заинтересованих страна

4.3.3 Регионални и глобални стандарди и захтеви

У оквиру процене Пројекта биће узети у обзир следећи регионални и глобални стандарди и захтеви:

- Директива о процени утицаја на животну средину (EIA Directive – Directive 2014/52/EU)
- Уредба (ЕУ) 2020/852 (Таксономија) о успостављању оквира за олакшавање одрживих инвестиција, укључујући датум ступања на снагу и њене спроводеће и делегиране акте
- Националне обавезе по међународном праву (укључујући Еспоо конвенцију)
- Смернице Светске банке за заштиту животне средине, здравља и безбедности (EHS Guidelines)
- Методологија усклађености са Париским споразумом EBRD

4.4 Методологија

Процена ангажовања заинтересованих страна обухвата преглед досадашњих активности ангажовања заинтересованих страна, као и анализу друге пројектно специфичне документације ради процене ризика и користи ангажовања заинтересованих страна у наредним фазама имплементације Пројекта. Процена се ослањала на анализу секундарних извора података, укључујући пројектну документацију, јавно доступне податке и релевантно законодавство и стандарде који се односе на ангажовање заинтересованих страна, као и на прикупљање примарних података путем анкетирања погођених заједница. Поред тога, процена је обухватила и шире контекстуалне ризике, укључујући друштвено-политичке осетљивости и јавно мњење, што је посебно релевантно имајући у виду тренутну ситуацију у Србији.

Процена је спроведена у складу са општом методологијом за Студију о процени утицаја на животну средину и друштвено-економске аспекте (ESIA), представљеном у КЊИЗИ 1 – Увод.

Прикупљање и обрада почетних података представљених у овом поглављу извршени су коришћењем више метода, укључујући:

- Десктоп преглед и анализу раније објављене документације, укључујући просторне и урбанистичке планове од значаја за пројекат •
- Десктоп преглед и анализу других јавно доступних података из различитих извора, укључујући претрагу медија о Пројекту на интернету
- Повратне информације добијене током састанака са заинтересованим странама одржаних са представницима општина Уб и Ваљево
- Податке прикупљене анкетирањем домаћинстава у зони Пројекта, са фокусом на катастарске општине које су директно погођене Пројектом (КО Памбуковица, Радуша, Слатина и Гола Глава), као и суседне катастарске општине које могу бити индиректно погођене активностима Пројекта и које би могле бити укључене у фазу II пројекта (систем за наводњавање).

Главна документа која су прегледана у оквиру ове процене обухватају:

- Пројекат експропријације који је израдио Energoprojekt-Hidroinženjering a.d., фебруар 2020.
- Ажуриран Пројекат експропријације који је израдио Andzor inženjering d.o.o., април 2022.
- Студију процене утицаја на животну средину (EIA), датум одобрења 10. јун 2020.
- Пројектну документацију за грађевинску дозволу
- Просторне и урбанистичке планове: – Регионални просторни план за административну зону Колубара и Мачва („Службени гласник РС“, бр. 11/2015), Просторни план општине Уб („Службени гласник општине Уб“, бр. 13/12), План детаљне регулације за „Брану Памбуковица на

реци Уб“ („Службени гласник општине Уб“, бр. 30/16), и План детаљне регулације за брану и вишенаменску акумулацију „Памбуковица“ на реци Уб на територији града Ваљева за подручје К.О. Гола Глава („Службени гласник града Ваљева“, бр. 4/17).

У оквиру израде Студије (ESIA), Аруп је активно ангажовао заинтересоване стране. Почетно прикупљање података обухватило је интервјуе са кључним заинтересованим странама:

- У периоду од октобра до децембра 2024. одржано је више састанака са представницима ЈВП Србијаводе ради разматрања спроведених и планираних активности ангажовања заинтересованих страна
- Састанци са представницима правне службе и службе за имовинско-правне односе у општинама Уб (29. новембар 2024.) и Ваљево (28. новембар 2024.). Ови састанци су служили за прикупљање података о јавним и индивидуалним консултацијама са особама под утицајем Пројекта (РАР) и за боље разумевање повратних информација локалних заједница о процесу експропријације, информисаности о Пројекту и питањима која су покренута од стране заједница.

Током прве две недеље децембра 2024. спроведени су структурисани интервјуи за иницијалну друштвено-економску анкету (прва фаза анкетирања) са узорком лица погођених пројектом, чији су резултати приказани у наставку документа. Укупно је у анкети учествовало 84 испитаника – 34 РАР-ова и 50 становника који нису директно погођени откупом земљишта на пројекту. Анкета је омогућила прикупљање информација о:

- општем нивоу информисаности о Пројекту,
- познавању специфичности Пројекта (имајући у виду да је било варијација пројекта у последњих 20–30 година)
- ставовима према пројекту
- упознатости са ланцем одговорности
- постојању евентуалних примедби у вези са Пројектом
- свесности о претходним активностима ангажовања заинтересованих страна
- преферисаним методама комуникације и објављивања информација у наредном периоду

Укупно 79 релативно потпуно попуњених упитника (укључујући 29 ПАП и 50 локалних становника) анализирано је за потребе SIA извештаја након завршетка почетне анкете. Ове информације су допуњене додатном анкетом спроведеном у септембру 2025. године, која је обухватила 46 ПАП који нису били анкетирани у почетној анкети. Током додатне анкете, ПАП су подстицани да присуствују предстојећим јавним консултацијама, изнесу своје мишљење и поставе питања.

Поред тога, јавна презентација и консултације за ESIA и пратећа документа за пројекат бране Памбуковица одржане су од 13. до 15. октобра 2025. године, у организацији Јавног водопривредног предузећа „Србијаводе“ у сарадњи са компанијама Arup, Fichtner и општинама Уб и Ваљево, уз учешће представника ЕБРД (кратак преглед јавних консултација дат је у SEP и LRP). Састанци су одржани у Београду, Убу, Памбуковици и Голој Глави, а присуствовала су 22 ПАП, као и представници Јавног водопривредног предузећа „Србијаводе“, локалних самоуправа, ЕБРД и ESIA консултаната. Консултације су имале за циљ да представе ESIA, поделе информације о експропријацији и накнадама, и прикупе повратне информације заинтересованих страна о Пројекту и очекиваним утицајима.

4.5 Претпоставке и ограничења (ако је применљиво)

Ограничено ангажовање представника заједнице – представници села су интервјуисани и пружили су опште информације о социјалним обрасцима и економским активностима у селу, међутим, подршка на нивоу општине је била ограничена.

4.6 Почетно стање

4.6.1 Резултати претраге медија

Претрага медија о Пројекту дала је следеће резултате. Чланци детаљно описују пројекат бране Памбуковица на реци Уб, обухватајући његов обим, сврху и фазе развоја. Наводи се које је подручје обухваћено пројектом изградње бране, као и њена улога у наводњавању, заштити од поплава и унапређењу водоснабдевања¹³. Кључни поменути аспекти укључују експропријацију земљишта, изградњу инфраструктуре као што су приступни путеви и трафостаница, као и процењену вредност пројекта од 35 милиона евра (EUR). Истиче се да ће брана створити вештачко језеро за рекреацију и укључити дистрибутивну мрежу ради побољшања водоснабдевања домаћинстава. Наводи се и спровођење стратешке процене утицаја на животну средину¹⁴ (Strategic Environmental Impact Assessment), као и потенцијално финансирање од стране фонда из Абу Дабија и EBRD. Информације о изградњи указују да је почетак радова планиран за пролеће наредне године, са пројектованим роком завршетка од три године.

Укупно, утисак о пројекту у медијима је позитиван, са нагласком на потенцијалне користи за управљање поплавама, наводњавање и локални развој. Заједничка нит свих чланака је истицање значајног утицаја бране на локалну инфраструктуру, управљање животном средином и добробит заједнице.

Табела 16 - Резултати претраге медија

Линк	Наслов	Опис	Датум
https://www.euronews.rs/srbija/drustvo/123684/delenija-od-velikih-majskih-poplava-u-srbiji-postoji-li-strah-da-2014-godina-moze-da-se-ponovi-vest	Деленија од великих мајских поплава у Србији – постоји ли страх да 2014. година може да се понови?	Брана Памбуковица је представљена као кључни елемент у спречавању понављања катастрофе из 2014. године у западној Србији.	17 мај 2024
https://www.rts.rs/lat/vesti/drustvo/5440068/puzovi-ic-poplava-u-obrenovcu-bila-je-kao-uragan-pete-kategorije.html	Пузовић: Поплава у Обреновцу била је као ураган пете категорије?	Директор Јавног водопривредног предузећа „Србијаводе“ најављује почетак радова на изградњи бране Памбуковица као одговор на разарања изазвана поплавама 2014. године.	15 мај 2024
https://www.regionalne.rs/vesti/uskoro-izgradnja-brane-i-visenamenske-akumulacije-pambukovica?	Ускоро изградња бране и вишенаменске акумулације Памбуковица	Изградња бране Памбуковица и вишенаменске акумулације планирана је на реци Уб, на подручју које обухвата делове града Ваљева и општине Уб. Влада Републике Србије је одобрила експропријацију земљишта за овај пројекат. Пројекат се заснива на Детаљном плану регулације који покрива 130 ha у општини Уб и 33 ha у граду Ваљеву. Идејно решење је изradio Energoprojekt – Hidroinženjering. Циљ бране је регулисање тока реке, спречавање поплава и подршка наводњавању око 1.970 ha земљишта. Акумулација може бити	3 септембар 2022

¹³ Доступна пројектна документација за брану Памбуковица не разматра водоснабдевање као део свог обима, сврхе или циља. Информације које се наводе у медијима могу бити погрешно интерпретиране или извађене из контекста

¹⁴ Консултант није утврдио да је развијена стратешка процена утицаја на животну средину.

Линк	Наслов	Опис	Датум
		испражњена у року од 1–2 дана у случају високог водостаја. Планирани радови обухватају изградњу нових и реконструкцију постојећих путева, комуналне инфраструктуре и трафостанице у близини локације бране.	
https://valjevonadlanu.rs/2022/09/02/uskoro-izgradnja-brane-i-visenamenske-akumulacije-pambukovica-na-delu-teritorije-valjeva-i-opstine-ub/	Ускоро изградња бране и вишенаменске акумулације Памбуковица на делу територије Ваљева и општине Уб	Чланак описује брану у смислу површине коју ће покривати и количине земљишта које ће бити наводњавано. Наводи се да ће акумулација бити коришћена за наводњавање и унапређење малих водоснабдевања. Такође се помиње изградња приступних путева као део пројекта, као и изградња трафостанице.	2 септембар 2022
https://www.ekapija.com/news/3826480/where-to-invest/infrastructure/start-up/index	Корак ближе изградњи бране и вишенаменске акумулације Памбуковица на делу територије Ваљева и општине Уб	Овај чланак говори о планираној изградњи бране „Памбуковица“ и вишенаменске акумулације на реци Уб, која обухвата делове града Ваљева и општине Уб. Влада Републике Србије је одобрила експропријацију земљишта за овај пројекат, који се ослања на Детаљни план регулације који покрива 130,26 ha у општини Уб и додатних 33,09 ha у Ваљеву. Акумулација ће служити за регулисање тока реке Уб, заштиту насеља од поплава и омогућиће наводњавање приближно 1.970 ha земљишта. Пројекат укључује изградњу саобраћајне и комуналне инфраструктуре, укључујући нови приступни пут и трафостаницу за напајање бране.	1 септембар 2022
https://patak.co.rs/predstavljjen-projekat-brane-pambukovica/	Представљен пројекат бране „Памбуковица“	Чланак пружа основне информације о пројекту у погледу дужине, висине и површине бране.	1 фебруар 2021
https://www.politika.rs/scc/clanak/471863/Brana-za-zastitu-i-navodnjavanje-Tamnavе	Брана за заштиту и наводњавање Тамнаве	Чланак описује брану у смислу површине коју ће покривати и количине земљишта које ће бити наводњавано. Наводи се инвеститор и потенцијални финансијери, укључујући Abu Dhabi фонд и EBRD. Такође се истиче да је завршен идејни пројекат и предат пројекат експропријације.	29 јануар 2021
https://www.ekapija.com/en/news/2999363/construction-of-pambukovica-dam-to-begin-in-spring-2021	На пролеће креће изградња бране „Памбуковица“	Чланак наводи вредност пројекта и количину земљишта која ће бити експрописана.	7 септембар 2020
https://www.kolubarske.rs/sr/vesti/okrug/9962/	На пролеће креће изградња бране „Памбуковица“	Овај чланак пружа информације да се изградња вишенаменске бране „Памбуковица“ на реци Уб очекује да почне на пролеће наредне године, са планираним завршетком у року од три године. Брана ће служити за заштиту од поплава, наводњавање пољопривредног земљишта и унапређење туристичког потенцијала, а укупна	4 септембар 2020

Линк	Наслов	Опис	Датум
		вредност пројекта износи 35 милиона евра (EUR). Биће формирано вештачко језеро за камповање, риболов и рекреацију, а брана ће такође обухватити дистрибутивну водоводну мрежу ради помоћи домаћинствима са проблемима у водоснабдевању.	
https://www.kolubarske.rs/sr/vesti/okrug/4847/	Брана 'Памбуковица' на реци Уб)	Чланак је фокусиран на изјаву Дарка Глишића о значају пројекта. Наводи основне информације о брани, укључујући запремину акумулације, површину и ширину бране. Такође се помиње стратешка процена утицаја на животну средину (Strategic Environmental Impact Assessment), а средства за њену израду су обезбеђена у буџету општине Уб.	20 јул 2016

4.6.2 Резултати анкете

Као што је наведено у одељку 4.3, узорковање за почетну анкету спроведено је на случајном принципу, са већим фокусом на домаћинства чија ће имовина бити експроприсана за потребе Пројекта (анкета је спроведена у новембру 2024). Током почетне фазе анкетирања укупно је анкетирано 84 домаћинства – 34 ПАП и 50 из опште популације.

Примарно прикупљање података први пут је спроведено у новембру 2024. године, путем структурираног упитника који је попунило 34 ПАП, што представља око 11% свих ПАП у катастарским општинама Памбуковица, Радуша, Слатина и Гола Глава. За даљу анализу узето је 29 релативно потпуно попуњених упитника ПАП. Додатна анкета је спроведена у септембру 2025. године и обухватила је 46 ПАП. Заједно, ова два круга анкета пружају свеобухватну и реалну слику о томе како је Пројекат утицао на животе и егзистенцију људи. Комбиновани подаци обухватају различита искуства – од оних који су изгубили значајне делове земљишта до оних са мањим утицајем, и одражавају разлике у накнадама, информисаности и рањивости између домаћинстава.

Преглед одговора ПАП у вези са процесом експропријације указује на одређене недостатке у комуникацији и дистрибуцији информација. Посебно, 64,56% испитаника је навело да су први пут сазнали за експропријацију од својих комшија (69,09% мушкараца и 54,17% жена). Ослоњеност на неформалне канале истиче потенцијалне слабости у званичном процесу комуникације и изазива забринутост у погледу тачности информација које се деле у заједници.

Око 16,45% испитаника (сви међу ПАП који су директно погођени експропријацијом земљишта) навело је да су били информисани путем званичног позива из своје општине, што указује да су неки ипак добили формално обавештење, али да дистрибуција тих обавештења није била координисана, те је већина ПАП већ била неформално обавештена пре него што је добила било какво званично обавештење. Ово укључује 14,55% мушкараца и 20,83% жена. Додатно, 15,18% је сазнало за експропријацију приликом сусрета са званичним геометрима на својим њивама (12,73% мушкараца и 20,83% жена). Још 3,80% је сазнало информације о пројекту из новина и радија (5,64% мушкараца и 4,17% жена). Овај начин комуникације је прилично пасиван и одражава недостатак проактивне комуникације од стране носилаца пројекта.

У додатној анкети, резултати указују на побољшање формалне комуникације. Велика већина, 43 испитаника (93,48%) (93,93% мушкараца и 92,31% жена), потврдила је да су формално обавештени путем званичних писама општине. Само два испитаника (4,35%) (један мушкарац и једна жена) су сазнали за експропријацију од комшија, а један мушкарац (2,17%) је сазнао током састанка са „Србијаводама“.

У целини, ови резултати указују да је рана комуникација била углавном неформална и вођена унутар заједнице, док је касније информисање постало доследније и директније, углавном путем званичних писаних обавештења општина.

Када је реч о учешћу у јавним консултацијама, у почетној анкети само 2,53% анкетираних ПАП је изјавило да је учествовало у консултацијама које је организовала „Србијаводе“ у општини Уб, што указује на недостатак активног укључивања већине заједнице (укључује 2 ПАП, односно 3,64% мушкараца).

Још 11,39% испитаника је навело да је било упознато са јавним консултацијама, али није учествовало из различитих разлога, што указује на препреке за укључивање као што су недостатак времена, информација или осећај да консултације нису релевантне (14,55% мушкараца и 4,17% жена). 27,85% ПАП (20,00% мушкараца и 45,83% жена) је навело да није знало да су консултације уопште одржане, што указује на значајан комуникациони јаз. Додатно, 58,23% је навело да нису били упознати са консултацијама или да нису били заинтересовани за учешће, што може одражавати или незаинтересованост или незадовољство процесом консултација (61,12% мушкараца и 50,00% жена).

У додатној анкети, само 4 испитаника (8,70%) (12,12% мушкараца) је потврдило да је учествовало у јавној консултацији. Осам испитаника (17,39%) (18,18% мушкараца и 15,38% жена) је било упознато са консултацијама, али није присуствовало, док је 30 испитаника (65,22%) (57,48% мушкараца и 84,62% жена) навело да није знало да су консултације одржане, а 8,70% (12,12% мушкараца и 7,69% жена) није дало одговор.

Узевши све у обзир, оба круга анкета показују да је учешће у консултацијама и даље веома ограничено и углавном доминирају мушкарци. Налази указују на значајне комуникационе празнине, ограничену доступност и потребу за инклузивнијим и циљаним стратегијама ангажовања како би се осигурало да информације стигну до свих погођених група и да могућности за учешће у консултацијама буду стварно доступне.

Међу онима који су били упознати са консултацијама, али нису учествовали, главни разлози наведени током почетне анкете били су: неприкладан термин (37,93%), удаљеност до места одржавања (10,34%), недостатак интересовања (20,69%) и лична ограничења као што су старост, здравствени проблеми или недовољно информација (17,24%). Мања група (6,90%) није желела да наведе разлоге за неучествовање. Током додатне анкете, 4,35% је навело удаљеност (3,03% мушкараца и 7,69% жена), још 4,35% недостатак интересовања (9,09% мушкараца), а 2,17% је навело неприкладан термин (3,03% мушкараца). Већина ПАП (65,22%) је навела да није била упозната са консултацијама, а један испитаник је одбио да образложи одговор. На питање да ли су консултације одржане у погодном време и на погодном месту за жене, старије и запослене, само два испитаника су одговорила потврдно, док су још двоје навели да су делимично биле погодне, без додатних појашњења.

У вези са учешћем у консултацијама које су спроведене у оквиру процеса експропријације земљишта, у почетној анкети већина испитаника је пријавила ограничену информисаност или разумевање самог процеса експропријације. Укупно 58,62% ПАП (59,09% мушкараца и 57,14% жена) је навело да су били потпуно неинформисани о процесу, док је 37,93% (40,01% мушкараца и 28,57% жена) изјавило да су били слабо информисани, а само 3,45% (14,29% жена) је изразило несигурност у погледу тога колико су били информисани. Ови налази указују на значајан јаз у дистрибуцији информација на нивоу домаћинства.

У додатној анкети, перцепција доступности информација остала је слична. Од 46 испитаника, 26,09% (21,21% мушкараца и 38,46% жена) је навело да су били неинформисани, 28,26% је пријавило да су били слабо информисани (24,24% мушкараца и 38,46% жена), 36,96% се сматрало делимично информисаним (42,42% мушкараца и 23,08% жена), 4,35% (6,06% мушкараца) је навело да су били добро информисани, а још 4,35% је било несигурно. Ови резултати потврђују да, упркос формалним процедурама обавештавања, многим ПАП и даље недостаје јасно разумевање процеса експропријације, што указује да је потребно унапредити и садржај и начин комуникације.

Према информацијама које су доставиле општине, званична обавештења о експропријацији укључивала су позиве на индивидуалне консултације, где су ПАП-овима представљени детаљи о

пројекту, карте погођеног земљишта, релевантне законске одредбе и упутства о наредним корацима у поступку и доступним правним средствима. Међутим, чини се да су многи ПАП можда добили писмена обавештења без довољно личног ангажовања од стране надлежних, што може објаснити трајни осећај збуњености и незадовољства. Ово наглашава потребу за приступачнијим, директним каналима комуникације који омогућавају ПАП-овима да разјасне информације и поставе питања директно.

Како је наведено у HLA CAP и LRP, ова ситуација истиче потребу за ефикаснијим стратегијама информисања и комуникације. Поред тога, ослањање неких ПАП на неформалне изворе, посебно комшије, за информације о експропријацији додатно наглашава потребу за унапређењем ефикасности званичних канала комуникације. Ови налази такође указују на значајан јаз у дистрибуцији информација које су кључне за разумевање процеса експропријације. У обавештењу о експропријацији, власници су позвани да присуствују индивидуалним консултацијама, где добијају информације о пројекту, свом земљишту у односу на зону Пројекта (са картама), одредбама закона о експропријацији и наредним корацима у поступку, као и о свим правним средствима која им стоје на располагању.

Када је реч о пожељној учесталости информисања, током почетне анкете већина (62,07% испитаника) је изразила равнодушност у погледу тога колико често би желели да буду информисани о пројекту (63,64% мушкараца и 57,14% жена). По 6,90% је навело да би волело да буде информисано свака три месеца или што чешће, без прецизирања временског оквира (у оба случаја 9,09% мушкараца), а још 6,90% је изразило жељу да добија информације на месечном нивоу, што одражава жељу за доследнијим ангажовањем (4,55% мушкараца и 14,29% жена). С друге стране, 17,24% је навело да их уопште не занима да буду информисани, што додатно наглашава различите нивое ангажованости у заједници (13,64% мушкараца и 28,57% жена).

Током додатне анкете, 34,78% испитаника (36,36% мушкараца и 30,77% жена) није имало посебну жељу (али би ценили чешћу комуникацију), 39,13% (39,39% мушкараца и 38,45% жена) је било несигурно, 4,35% (3,03% мушкараца и 7,69% жена) је преферирало месечна обавештења, а 21,74% (21,21% мушкараца и 23,08% жена) је навело да не жели да прима информације.

На питање како би желели да им се убудуће достављају информације, у почетној анкети 62,07% испитаника је навело да немају јаку преференцију у погледу начина комуникације, што указује на одређену флексибилност у пријему информација (63,64% мушкараца и 57,14% жена); 17,24% није било сигурно како би желело да буде информисано (13,64% мушкараца и 28,57% жена); 13,79% је изразило жељу за организовањем састанака у оквиру своје месне заједнице, што одражава склоност ка директном дијалогу (13,64% мушкараца и 14,29% жена); још 6,90% је преферирало да добија информације путем огласне табле у заједници (9,09% мушкараца).

Налази из додатне анкете су били слични. 36 испитаника (78,26%) (75,75% мушкараца и 84,62% жена) није имало посебну преференцију у погледу начина добијања информација о пројекту, док је 10,87% (12,12% мушкараца и 7,69% жена) преферирало кратко писмо са сажетком достављено поштом, а 8,69% (6,06% мушкараца и 7,69% жена) је преферирало комуникацију преко локалне контакт особе (или адвоката). Један испитаник није дао одговор.

Ови налази показују да, иако је већина испитаника равнодушна према конкретном начину комуникације, ипак постоје изражене преференције за одређене канале.

Табела 17 - Процена информација које су пружене ПАП-овима у вези са процесом експропријације

Категорија	Процент испитаника			Процент испитаника		
	Процент испитаника	Процент мушких испитаника	Процент женских испитаника	Процент испитаника	Процент мушких испитаника	Процент женских испитаника
Начин сазнавања о експропријацији						

Преко комшије	64.56%	69.09%	54.17%	4.35%	3.03%	7.69%
Званичан позив из општине	16.45%	14.55%	20.83%	93.48%	93.93%	92.31%
Сусрет са спроводиоцима анкетања	15.18%	12.73%	20.83	-	-	-
Током састанка са Србијаводама	-	-	-	2.17%	3.03%	-
Учешће на јавним консултацијама						
Учествовао/ла	2.53%	3.64%	-	8.70%	12.12%	-
Упознат/а сам са консултацијама, али нисам учествовао/ла	11.39%	14.55%	4.17%	17.39%	18.18%	15.38%
Нисам био/ла упознат/а са консултацијама	27.85%	20.00%	45.83%	65.22%	57.48%	84.62%
Нисам заинтересован/а за учешће	58.23%	61.12%	50.00%	8.70%	12.12%	7.69%
Процена достављених информација						
Делимично информисан	-	-	-	36.96%	42.42%	23.08%
Неопређен	3.45%	-	14.29%	4.35%	6.06%	-
Лоше информисан/а	37.93%	40.01%	28.57%	28.26%	24.24%	38.46%
Неинформисан/а	58.62%	59.09%	57.14%	26.09%	21.21%	38.46%
Пожељна учесталост достављања информација						
Индиферентан/на према учесталости информисања	62.07%	63.64%	57.14%	39.13%	39.39%	38.45%
Неопређен/на (што чешће, то боље)	6.90%	9.09%	-	34.78%	36.36%	30.77%
Свака три месеца	6.90%	9.09%	-	-	-	-
Месечно	6.90%	4.55%	14.29%	4.35%	3.03%	7.69%
Не забрињава га/је информисање	17.24%	13.63%	28.57%	21.74%	21.21%	23.08%
Пожељни начин достављања информација						
Индиферентан/на	62.07%	63.64%	57.14%	78.26%	75.75%	84.62%
Несигуран/на	17.24%	13.64%	28.57%	-	-	-
Огласна табла у заједници	6.90%	9.09%	-	-	-	-
Организовани састанци у месној заједници	13.79%	13.64%	14.29%	8.69%	9.09%	7.69%
Писмо поштом	-	-	-	10.87%	12.12%	7.69%

Ови налази показују да, иако је многим испитаницима свеједно који је канал комуникације, ипак постоји изражено опредељење за одређене начине информисања.

Када је реч о пожељној учесталости дистрибуције информација, већина (62,07% испитаника) је исказала равнодушност у погледу тога колико често би желели да буду информисани о пројекту (ово

укључује 63,64% мушких и 57,14% женских испитаника). По 6,90% је навело да би волело да буде информисано свака три месеца или што чешће, без навођења прецизног временског оквира (у оба случаја ово укључује 9,09% мушких испитаника), а још 6,90% је изразило жељу да добија информације на месечном нивоу, што одражава потребу за доследнијим укључивањем (ово укључује 4,55% мушких и 14,29% женских испитаника). Насупрот томе, 17,24% је навело да их уопште не занима да буду информисани, што додатно наглашава различите нивое ангажованости у заједници (ово укључује 13,64% мушких и 28,57% женских испитаника).

Информисаност о Фази 2 – Систем за наводњавање

Подаци анализирани у овом одељку обухватају све одговоре из 79 упитника за почетну фазу и посебну анализу за додатну фазу анкетања. Током почетне анкете, велика већина испитаника, 89,87%, изјавила је да није упозната са било каквим планираним пројектом наводњавања (89,09% мушкараца и 91,67% жена), док је 10,13% навело да је нешто чуло, али није сигурно шта пројекат подразумева у погледу наводњавања (10,09% мушкараца и 8,33% жена). У додатној анкети налази су били слични: већина испитаника је показала ограничену информисаност о аспектима наводњавања у оквиру Пројекта. У почетној анкети, 82,75% учесника је изјавило да није упознато са аспектима наводњавања (81,82% мушкараца и 85,71% жена), док је 17,24% навело да је нешто чуло, али није сигурно шта пројекат подразумева у том погледу (18,18% мушкараца и 14,29% жена). Ипак, већина (72,41%) је препознала потенцијалну корист од прикључења на мрежу за наводњавање и изразила интересовање за прикључење (90,91% мушкараца и 85,71% жена).

Када су били обавештени о планираном пројекту наводњавања, током почетне анкете већина (67,09%) је изразила интересовање за прикључење на новоизграђени систем за наводњавање (74,55% мушкараца и 50,00% жена), док је 32,91% навело да није заинтересовано за прикључење. У додатној анкети, значајан део испитаника је изразио интересовање за потенцијално прикључење на систем за наводњавање; 45,65% је изјавило да би били заинтересовани, 47,83% није заинтересовано, а 6,52% је неодлучно. Овај мешовити образац одговора указује да многи препознају потенцијалне користи од наводњавања, док други остају скептични или не виде релевантност за своју тренутну пољопривредну праксу.

Одговори у вези са забринутостима у погледу система за наводњавање истичу следеће:

- Значајних 27,85% испитаника у почетној анкети изразило је забринутост због цене прикључка између њихових парцела и система за наводњавање (30,91% мушкараца и 20,83% жена), што указује на распрострањену бојазан због финансијског оптерећења прикључка. Слично, у додатној анкети, 28,26% (21,21% мушкараца и 46,15% жена) је навело високу цену прикључка као главну забринутост.
- 18,99% испитаника у почетној анкети је изразило забринутост због месечних трошкова коришћења система (20,00% мушкараца и 16,67% жена), што указује да, поред иницијалних трошкова, постоји бојазан у погледу дугорочне исплативости. У додатној анкети, ову забринутост је навело само 4,35% испитаника (6,06% мушкараца).
- Мањи део, 2,53%, је изразио бојазан да би систем за наводњавање могао повећати цену земљишта, што одражава страх да би побољшања у наводњавању могла негативно утицати на тржиште земљишта (3,63% мушкараца). У додатној анкети, ово је навео један ПАП (2,17% испитаника или 7,69% жена).
- Укупно 5,06% је изразило забринутост у погледу здравствене исправности воде за наводњавање, што наглашава значај безбедних и поузданих извора воде за пољопривреду и безбедност хране (7,27% мушкараца). У додатној анкети није било оваквих забринутости.
- 43,04% испитаника је навело да нема никаквих забринутости у вези са системом за наводњавање, што указује да значајан део заједнице систем види позитивно или је равнодушан према потенцијалним проблемима (34,55% мушкараца и 62,50% жена). Ово мишљење дели и 41,30% испитаника у додатној анкети (42,42% мушкараца и 38,56% жена).

- Преосталих 2,53% испитаника у почетној анкети (3,64% мушкараца) и 23,91% у додатној анкети (30,30% мушкараца и 7,59% жена) нису заинтересовани за прикључење на систем за наводњавање.

Анализа тренутних извора воде за наводњавање међу ПАП показује значајну ослоњеност на традиционалне методе:

- Значајних 68,35% испитаника у почетној анкети је навело да тренутно користи бунаре као примарни извор воде за наводњавање (69,09% мушкараца и 66,67% жена). Слично, у додатној анкети, 37 испитаника (80,43%) – 25 мушкараца (75,75%) и 12 жена (92,31%) – користи бунаре као примарни извор. Ова ослоњеност на подземне воде наглашава значај бунара за подршку локалним пољопривредним праксама.
- 3,80% је навело да користи локалне водотокове за наводњавање, што указује на доступност површинских вода за пољопривреду (5,45% мушкараца). У додатној анкети, само један мушкарац (2,17% или 3,03% мушкараца) је навео да користи речну воду.
- 10,12% је навело да воду доноси са друге локације користећи цистерне или друга средства, што указује на додатне логистичке изазове и трошкове (7,27% мушкараца и 16,67% жена). У додатној анкети, 8,69% (9,09% мушкараца и 7,69% жена) користи донету воду. Један од ових испитаника је навео да користи и донету воду и бунар, што одражава логистичке изазове и трошкове приступа наводњавању.
- 2,17% у додатној анкети (3,03% мушкараца) користи градску воду за наводњавање, што указује да формална водоводна инфраструктура има минималну улогу у подршци пољопривредним потребама.
- На крају, 17,72% испитаника је навело да нема потребу за наводњавањем, што може одражавати или недостатак култура којима је потребно наводњавање или специфичне пољопривредне праксе које не зависе од управљања водом (18,18% мушкараца и 16,67% жена). У додатној анкети, три мушкараца (6,52% испитаника или 9,09% мушкараца) су потврдили да не користе наводњавање.

Ови налази истичу доминантну ослоњеност на бунаре за наводњавање, што указује да заједница може бити изложена изазовима у погледу доступности и одрживости воде, нарочито у светлу потенцијалних промена које доноси пројекат бране Памбуковица.

Табела 18 - Истраживање о фази 2

Категорија	Процент испитаника	Процент мушких испитаника	Процент женских испитаника	Процент испитаника	Процент мушких испитаника	Процент женских испитаника
Свесност о плановима за наводњавање						
Упознат	10.13%	10.91%	8.33%	17.24%	18.18%	14.29%
Није упознат	89.87%	89.09%	91.67%	82.75%	81.82%	85.71%
Заинтересованост за систем за наводњавање						
Заинтересован	67.09%	74.55%	50.00%	45.65%	48.48%	38.46%
Није заинтересован	32.91%	25.45%	50.00%	47.83%	48.48%	46.14%
Није сигуран	-	-	-	6.52%	3.03%	15.38%
Забринутости у вези са наводњавањем						

Категорија	Процент испитаника	Процент мушких испитаника	Процент женских испитаника	Процент испитаника	Процент мушких испитаника	Процент женских испитаника
Цена прикључка на комуналну инфраструктуру	27.85%	30.91%	20.83%	28.26%	21.21%	46.15%
Месечни трошак коришћења	18.99%	20.00%	16.67%	4.35%	6.06%	-
Повећање цене земљишта	2.53%	3.63%	-	2.17%	-	7.69%
Квалитет воде за наводњавање	5.06%	7.27%	-			
Нема забринутости	43.04%	34.55%	62.50%	41.30%	42.42%	38.46%
Нису заинтересовани за повезивање	43.04%	34.55%	62.50%	23.91%	30.30%	7.69%
Тренутни извор наводњавања						
Бунари	68.35%	69.09%	66.67%	80.43%	75.75%	92.31%
Локалне водене површине	3.80%	5.45%	-	2.17%	3.03%	-
Транспорт воде	10.12%	7.27%	16.67%	8.69%	9.09%	7.69%
Општинска вода	-	-	-	2.17%	3.03%	-
Нема потребе за наводњавањем	17.72%	18.18%	16.67%	6.52%	9.09%	-

4.7 Активности на пројекту и идентификација утицаја

4.7.1 Припремна фаза

Активности укључивања заинтересованих страна у припремној фази односе се пре свега на процес експропријације земљишта, као и на редовно и благовремено обавештавање шире јавности о статусу пројектне документације – студија и дозвола, као и на општа обавештења о очекиваном почетку грађевинских радова. Ова фаза такође обухвата објављивање и процес консултација у оквиру Студије (ESIA), што представља проактивно обраћање погођеним заједницама ради размене информација о идентификованим ризицима, утицајима и предложеним мерама ублажавања, као и прикупљања повратних информација које се могу интегрисати у планирање пројекта.

4.7.2 Фаза изградње

Током фазе изградње, Извођач радова и Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ морају активно сарађивати са локалним заједницама ради дистрибуције информација о подручју Пројекта, планираним активностима, прекидима у услугама и приступу. Активно управљање притужбама од стране Извођача је кључно у овој фази због значајних сметњи које настају у локалној заједници услед радова – повећан саобраћај, повећан ниво буке и вибрација од машина и камиона, загађење прашином, блато на путевима итд., као и због могућег ненамерног заузимања приватне својине и оштећења приватне и јавне имовине (локални путеви).

4.7.3 Фаза рада

Током ове фазе, очекује се да укључивање локалних заједница буде ограничено на активности које се односе на здравље и безбедност локалног становништва, као и на решавање евентуалних притужби у вези са радом бране.

4.7.4 Фаза демонтаже

Активности током фазе демонтаже су сличне онима у фази изградње, а укључивање заједнице ће бити усмерено пре свега на решавање притужби насталих током грађевинских радова.

4.8 Процена утицаја и мере ублажавања (укључујући све фазе пројекта: припремна фаза, фаза изградње, фаза рада, фаза демонтаже)

Главни утицаји идентификовани у вези са укључивањем заинтересованих страна односе се на одржавање комуникације са локалним властима и заједницама. Главна одговорност за укључивање заинтересованих страна лежи на Јавном водопривредном предузећу „Србијаводе“, које је задужено за укупну координацију и спровођење Плана ангажовања заинтересованих страна (SEP) развијеног као део Студије (ESIA). Ово укључује вођење комуникације са локалним властима и заједницама, објављивање информација о пројекту и успостављање функционалног жалбеног механизма.

Извођачи радова треба да сарађују са локалним властима у вези са плановима изградње договореним у зонама близу осетљивих пријемника или у осетљивим периодима као што су верски празници. Ово подразумева благовремено дистрибуирање релевантних информација на културолошки примерен начин.

Очекује се да Извођач именује Службеника за сарадњу са заједницом, чија би примарна улога била активна сарадња са локалним заједницама и решавање свих притужби које могу настати услед активности у вези са Пројектом. Службеник за сарадњу са заједницом треба да има довољно ресурса за брз и прецизан одговор на захтеве локалне заједнице. Огласне табле треба поставити на свим градилиштима ради пружања информација о Пројекту, са именом и контакт подацима именованог Службеника за сарадњу са заједницом, како би сва заинтересована лица могла да изнесу своје примедбе и предлоге. Службеник за сарадњу са заједницом ће такође бити одговоран за редовну координацију, сарадњу и извештавање према Јавном водопривредном предузећу „Србијаводе“. Ради ефикасне комуникације, Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ ће именовати овлашћеног представника (Менаџер за ангажовање заинтересованих страна и притужбе) који ће бити контакт особа за Службеника за сарадњу са заједницом извођача.

Детаљнији преглед активности у вези са укључивањем заинтересованих страна дат је у Плану ангажовања заинтересованих страна (SEP).

Табела 19 - Процена утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
Укључивање и комуникација са заједницом	Недостатак информација о планираним пројектним активностима нарушава друштвено поверење у пројекат.	Локална заједница	Умерени	Средњи	Умерени	<p>Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“:</p> <ul style="list-style-type: none"> Укупна одговорност за израду и спровођење Плана укључивања заинтересованих страна (SEP) Формирање посебног тима за сарадњу са заједницом Спровођење активности јавног објављивања и консултација у оквиру Студије (ESIA). Успостављање спољашњег механизма за притужбе <p>Извођач радова:</p> <ul style="list-style-type: none"> Објављивање информација о планираним грађевинским активностима и потенцијалним ограничењима приступа јавним или приватним површинама и услугама, као и о повезаним ризицима по безбедност заједнице (кроз редовне састанке, медије, огласне табле, јавне састанке, вебсајт) Именовање Службеника за сарадњу са заједницом Коришћење више комуникационих канала (јавни састанци, вебсајт, билтени, друштвене мреже) прилагођених различитим сегментима заједнице. 	Занемарљив

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Интензитет утицаја	Осетљивост рецептора	Значај утицаја	Мере ублажавања	Резидуални утицај
						Превођење материјала на релевантне језике.	
Жалбени механизам	Питања и притужбе локалне заједнице које нису решене или ублажене доводе до стварања негативног окружења према Пројекту, Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ и Извођачу радова. Продужени судски поступци ради накнаде штете.	Локална заједница	Средњи	Средњи	Умерени	<p>Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Именовање Менаџера за ангажовање заинтересованих страна и притужбе – Формирање посебног тима за сарадњу са заједницом, укључујући стручњака задуженог за GBVH (родно засновано насиље и узнемиравање) – Успостављање спољашњег механизма за притужбе који функционише усклађено са механизмом за притужбе извођача радова <p>Извођач радова:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Успостављање спољашњег механизма за притужбе и вођење регистра притужби – Именовање Службеника за притужбе (може бити иста особа као Службеник за сарадњу са заједницом) – Јавно оглашавање улоге и контакт података, као и подстицање људи да се обрате – Успостављање позитивне комуникације са лидерима и представницима заједнице – Обезбеђивање адекватног поступања и реаговања на GBVH од стране одговарајуће обученог особља 	Занемарљив

Табела 20 - Мере за ублажавање

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецентор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
Укључивање и комуникација са заједницом	Недостатак информација о планираним пројектним активностима нарушава друштвено поверење у пројекат.	Локална заједница	<p>Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“:</p> <ul style="list-style-type: none"> Израда и спровођење Плана ангажовања заинтересованих страна (SEP), именовање менаџера за укључивање заинтересованих страна и притужбе Формирање посебног тима за сарадњу са заједницом Спровођење активности јавног објављивања и консултација у оквиру Студије (ESIA) Успостављање спољашњег механизма за притужбе који функционише усклађено са механизмом за притужбе извођача радова <p>Извођач радова:</p> <ul style="list-style-type: none"> Именовање Службеника за сарадњу са заједницом Редовно објављивање информација о активностима на Пројекту (кроз медије, огласне табле, јавне састанке, вебсајт) Извештавање о активностима укључивања заједнице у редовним извештајима о напретку 	<ul style="list-style-type: none"> Припремна фаза, фаза изградње, фаза рада, Фаза монтаже По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова и током целокупне имплементације пројекта Месечни извештаји
Жалбени механизам	Питања и притужбе локалне заједнице које нису решене или ублажене доводе до стварања негативног окружења према Пројекту, Србија воде и Извођачу радова. Продужени судски поступци ради накнаде штете.	Локална заједница	<p>Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“:</p> <ul style="list-style-type: none"> Именовање Менаџера за укључивање заинтересованих страна и притужбе, формирање посебног тима за сарадњу са заједницом, укључујући стручњака задуженог за GBVH (родно засновано насиље и узнемиравање) Успостављање спољашњег механизма за притужбе који 	<ul style="list-style-type: none"> По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова и током целокупне имплементације пројекта Током имплементације пројекта Месечни извештаји

Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“

Европска банка за обнову и развој

2026/11 | Коначна верзија за издавање | 06.03.2026. 00:00:00 | Arup d.o.o. Beograd (Savski venac)

Студија процене утицаја на животну средину и друштвене аспекте, процена климатских промена и техничка процена за брану Памбуковица у Србији

Процена друштвено-економског утицаја

Врста утицаја	Опис утицаја	Рецептор	Мера ублажавања, управљања или мониторинга	Временски оквир / фреквенција / рок / фаза
			<p>функционише усклађено са механизмом за притужбе извођача радова</p> <ul style="list-style-type: none"> • Праћење спровођења механизма за притужбе; преглед активности на решавању притужби који ће бити представљен у редовним извештајима о напретку извођача, са информацијама о броју примљених притужби, исходима затворених притужби, времену одговора и учесталости комуникације <p>Извођач радова:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Успостављање спољашњег механизма за притужбе и вођење регистра притужби • Именовање Службеника за сарадњу са заједницом • Јавно оглашавање улоге Службеника за сарадњу са заједницом и његових контакт података на огласним таблама Пројекта, у просторијама локалне самоуправе и на вебсајту • Извештавање о активностима на решавању притужби у редовним извештајима о напретку 	<ul style="list-style-type: none"> • По додели уговора, али не касније од почетка грађевинских радова и током целокупне имплементације пројекта • Током имплементације пројекта • Месечни извештаји

План ангажовања заинтересованих страна (Stakeholder Engagement Plan - SEP) је развијен за Пројекат као посебан документ са циљем да прикаже већ спроведене активности, као и о активности које тек треба да буду реализоване, како би се обезбедило јавно објављивање информација и смислено укључивање јавности у свакој фази реализације Пројекта, у складу са EBRD PR 10

Appendix A

Алати за анкетирање

А.1 Упитник за истраживање

Памбуковица – друштвено-економска анкета

Brana „Pambukovica“: društveno-ekonomsko istraživanje / Questionnaire for Pambukovica Socio-Economic Survey

Vlada Republike Srbije, preko JVP „Srbijavode“ i uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), priprema projekat izgradnje brane sa akumulacijom „Pambukovica“.

U okviru ovog procesa, kompanija ARUP sprovodi istraživanje društveno-ekonomskih uticaja projekta na osobe i domaćinstva koja su obuhvaćena eksproprijacijom zemljišta potrebnog za realizaciju Projekta. Cilj istraživanja je bolje razumevanje društveno-ekonomskog statusa domaćinstava u obuhvatu Projekta, kao i razumevanje stavova i eventualnih nedoumica stanovništva u vezi sa planiranim Projektom.

Vaši odgovori i komentari biće korišćeni isključivo u svrhu navedenog istraživanja. Sve informacije koje nam pružite biće tretirane kao poverljive i korišćiće se samo za izradu opštih zaključaka; lični podaci neće biti objavljeni.

Hello!

The Government of Serbia, through Srbijavode, is preparing the Pambukovica Dam Project with support from European Bank for Reconstruction and Development. As part of this process, we are conducting a socio-economic survey with people affected by the land expropriation required for the Project.

The main goal of these interviews is to better understand the situation of households in the Project area, as well as the perceptions and concerns of the population regarding the planned Project.

Your answers and comments will be used only for social assessment purposes. Any information you provide will be treated confidentially and used only to make general conclusions; individual data will not be disclosed.

* Indicates required question

SECTION 1. Identifikacioni broj / PAP IDENTIFICATION

1. **Jedinstveni identifikacioni broj ispitanika (Inicijali ispitivača i redni broj ispitanika) / Interviewer's initials and number of PAP in combined excel list:** *

_____

2. **Puno ime ispitanika (prezime + ime)/ Respondent's full name (surname + first name) ***

_____

3. **3. Da li ispitanik želi da učestvuje u istraživanju? / Does the respondent wish to participate in the survey? ***

Mark only one oval.

Da / Yes

Ne / No

Ispitanik nije u mogućnosti da učestvuje zbog zdravstvenog stanja / The respondent is unable to participate due to health reasons

4. **4. Odnos prema vlasniku nepokretnosti / Relationship to property owner ***

SECTION 2. Osnovni socio-demografski podaci ispitanika / BASIC SOCIO-DEMOGRAPHIC DATA OF THE RESPONDENT

5. **5. Starost ispitanika / Respondent's age: ***

Mark only one oval.

18–25

26–35

36–45

46–55

56–65

66–75

Preko / Over 75

Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

6. **6. Pol ispitanika / Respondent's gender: ***

Mark only one oval.

Muški / Male

Ženski / Female

Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

7. **7. Adresa trenutnog prebivališta (ulica) / Current residence address (street): ***

---

8. **8. Katastarska Opština u kojoj ispitanik živi / Respondent's household cadastral municipality: ***

Mark only one oval.

- KO Gola Glava
- KO Raduša
- KO Pambukovica
- KO Slatina
- Other: _____

9. **9. Kontakt ispitanika (telefon ili mejl) / Respondent's contact (phone or email) for further communication: ***

_____

10. **10. Koji je stepen obrazovanja ispitanika? / Respondent's level of education: ***

Mark only one oval.

- Bez formalnog obrazovanja / No formal education
- Nepotpuna osnovna škola / Incomplete primary school (elementary education)
- Završena osnovna škola / Completed primary school (elementary education)
- Završena srednja stručna škola (tri razreda) / Completed vocational secondary school (three years)
- Završena srednja škola (četiri godine) / Completed secondary school (four years)
- Završene strukovne akademske studije (Viša škola, tri godine) / Completed professional academic studies (Higher school, three years)
- Završene osnovne akademske studije / Completed undergraduate academic studies
- Završene master studije / Completed master's studies
- Završene doktorske studije / Completed doctoral studies
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

11. **11. Koji je status zaposlenja ispitanika / Respondent's employment status: ***

Mark only one oval.

- Stalno zaposlen (ugovor na neodređeno vreme) / Permanently employed (open-ended contract)
- Privremeno zaposlen (ugovor na određeno vreme) / Temporarily employed (fixed-term contract)
- Samozaposleni poljoprivrednik (mali zemljoposjednik) / Self-employed farmer (small agricultural landowner)
- Samozaposlen u privatnom sektoru (nepoljoprivrednom) / Self-employed (non-agricultural)
- Neformalno zaposlen (bez ugovora / povremeni rad) / Informally employed (without contract / casual labor)
- Penzioner / Retired   *Skip to question 13*
- Student
- Nezaposlen (traži posao) / Unemployed (seeking work)   *Skip to question 13*
- Domaćica (nezaposlena van kuće) / Housewife (not employed outside the home)   *Skip to question 13*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

12. **12. U kom sektoru radi ispitanik? / If working, in which sector does the respondent work? (skip if not relevant based on 11)**

Mark only one oval.

- Državni sektor / State sector
- Privatni sektor-poljoprivreda / Private agriculture and farming
- Privatni sektor-nepoljoprivredni / Private sector (non-agricultural)
- Samozaposlen / Self-employed

SECTION 3. Podaci o domaćinstvu / HOUSEHOLD DATA

13. **13. Koliko članova broji domaćinstvo? / Number of Respondent's household members: ***

Mark only one oval.

- 1
- 2
- 3
- 4
- Preko 5 / 5 and more
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

14. **14. Koliko maloletne dece ima u domaćinstvu? / Number of minor children in the Respondent's household: ***

Mark only one oval.

- 0 (none) Skip to question 16
- 1
- 2
- 3
- 4
- Preko 5 / 5 and more
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

15. **15. Da li u domaćinstvu ima dece sa posebnim obrazovnim potrebama ili hroničnim zdravstvenim stanjima? / Are there children in the household with special education needs or chronic health conditions?**

Check all that apply.

- Da / Yes (provide details in Other, if needed)
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

16. **16. Da li u vašem domaćinstvu trenutno žive mladi uzrasta 18–30 godina? / Do young adults (18–30) currently live in your household? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

17. **17. Broj stalno zaposlenih lica u domaćinstvu / Number of permanently employed persons in the Respondent's household: ***

Mark only one oval.

- 0 (none)
- 1
- 2
- 3
- 4
- Preko 5 / 5 and more
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

18. **18. Ko obično donosi važne odluke u vašem domaćinstvu? / Who usually makes important decisions in your household? ***

Mark only one oval.

- Muški član na čelu domaćinstva / Male head of household
- Ženski član na čelu domaćinstva / Female head of household
- Zajednički / Jointly
- Other: _____

19. **19. Kako ocenjujete trenutnu ekonomsku situaciju domaćinstva? / How would you rate the current economic situation of the household? ***

Mark only one oval.

- U mogućnosti da udovoljite svim potrebama bez poteškoća / Able to cover all needs comfortably
- U mogućnosti da udovoljite većini potreba (prosečna) / Able to cover most needs (average)
- U mogućnosti da pokrijete samo osnovne potrebe (ispod proseka) / Able to cover only basic needs (below average)
- Teško pokrivete čak i osnovne potrebe (materijalna deprivacija) / Struggling to cover even basic needs (material deprivation)
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

20. **20. Da li se neko iz vašeg domaćinstva, u prethodne 4 godine, odselio zbog posla ili obrazovanja? / Has anyone from your household migrated in the last 4 years for work or education? ***

Mark only one oval.

- Da, na drugo mesto unutar zemlje / Yes, to other location within country
- Da, u inostranstvo / Yes, abroad
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

21. **21. Da li se vaša ekonomska situacija promenila u prethodne četiri godine? / Has your economic situation changed in the past four years? ***

Mark only one oval.

- Jeste / Yes
- Nije (ostala je ista) / No (remained the same) *Skip to question 25*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 25*
- Other: _____

22. **22. Da li se situacija promenila na bolje ili na gore? / If changed, has the situation changed for the better or worse?**

Mark only one oval.

Na bolje / For the better

Na gore / For the worse   *Skip to question 24*

23. **23. Šta je uticalo na poboljšanje ekonomske situacije vašeg domaćinstva? / If changed for the better, what contributed to the improvement of your household's economic situation?**

Check all that apply.

Rast plata / Salary increase

Rast Penzija / Pension increase

Zaposlenje prethodno nezaposlenih članova / Employment of previously unemployed members

Prelazak zaposlenih članova na poslove sa većim platama / Transition of employed members to higher-paying jobs

Unapređenja / Promotions

Rad na Projektu / Work on the Project

Ispomoć od Projekta / Assistance from the Project

Posledice Projekta / Consequences of the Project

Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

Other: _____

Skip to question 25

24. **24. Šta je uticalo na pogoršanje ekonomske situacije vašeg domaćinstva? / If changed for the worse, what contributed to the deterioration of your household's economic situation?**

Check all that apply.

Inflacija / Inflation

Poskupljenje računa i komunalija / Increase in utility bills

Gubitak zaposlenja / Job loss

Poskupljenje kirije i slično / Increase in rent and similar

Neočekivano povećanje troškova u domaćinstvu (poput kupovine lekova usled bolesti i slično) / Unexpected increase in household expenses (such as buying medicine due to illness, etc.)

Posledice Projekta / Consequences of the project

Gubitak poslovanja zbog Projekta / Loss of business due to the Project

Gubitak prihoda zbog Projekta / Loss of income due to the Project

Gubitak zaposlenja zbog Projekta / Job loss due to the Project

Poskupljenje goriva / Increase in fuel prices

Poskupljenje poljoprivrednih sredstava za proizvodnju / Increase in agricultural production costs

Niske otkupne cene poljoprivrednih proizvoda / Low purchase prices of agricultural products

Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

Other: _____

25. **25. Koliki je prosečan mesečni prihod domaćinstva? / What is the average monthly income of the household:** *

Mark only one oval.

- Bez Prihoda / No income
- Ispod / Under 50,000 RSD
- 50,000 – 100,000 RSD
- 100,000 – 150,000 RSD
- 150,000 – 200,000 RSD
- 200,000 – 250,000 RSD
- Preko / Over 250,000 RSD
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

26. **26. Glavni izvor prihoda u domaćinstvu / Which of the following sources contribute to your household income?** *

Check all that apply.

- Plate / Salary
- Penzije / Pension
- Socijalna pomoć / Social assistance
- Neformalna zarada / Informal earnings (occasional work, small trade, etc.)
- Dotacije iz inostranstva / Remittances from abroad
- Poljoprivreda / Agriculture (crop/livestock sales, farm produce)
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

27. **27. Koji izvor prihoda čini najveći deo prihoda vašeg domaćinstva? / Which source of income provides the largest share of your household income?** *

Mark only one oval.

- Plate / Salary
- Penzije / Pension
- Socijalna pomoć / Social assistance
- Neformalna zarada / Informal earnings
- Dotacije iz inostranstva / Remittances from abroad
- Poljoprivreda / Agriculture (crop/livestock sales, farm produce)
- Other: _____

28. **28. Koji su najveći rashodi domaćinstva? / What are the largest household expenses? ***

Check all that apply.

- Računi za komunalne usluge / Utility bills
- Kirija / Rent
- Održavanje domaćinstva / Household maintenance
- Internet i telefoni / Internet and phone
- Porez na imovinu / Property tax
- Namirnice (hrana i piće) / Groceries (food and beverages)
- Lekovi / Medicine
- Izlasci / Outings
- Gorivo / Fuel
- Održavanje i registracija vozila / Vehicle maintenance and registration
- Lečenje / Medical treatment
- Kupovina udžbenika i školskog pribora / Purchase of textbooks and school supplies
- Obrazovanje dece / Children's education
- Kupovina odeće i obuće / Purchase of clothing and footwear
- Putovanja i odmor / Travel and vacation
- Rate za kredite / Loan instalments
- Ulaganje u poljoprivredu / Investment in agriculture
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

29. **29. Da li domaćinstvo ima obavezu otplate kredita? / Is the household burdened with a loan repayment obligation? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No   *Skip to question 34*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer   *Skip to question 34*

30. **30. Koliko iznosi jedna rata kredita? / What is the amount of one loan instalment?**

Mark only one oval.

- 0–5,000 RSD
- 5,000–10,000 RSD
- 10,000–15,000 RSD
- 15,000–20,000 RSD
- 20,000–25,000 RSD
- Preko / Over 25,000 RSD
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

31. **31. Još koliko meseci domaćinstvo ima obavezu da otplaćuje kredit?/ What is the remaining duration of the loan repayment obligation?**

Mark only one oval.

- Manje od šest meseci / Less than six months
- Šest meseci do godinu dana / Six months to one year
- Godinu dana do dve godine / One to two years
- Dve do pet godina /Two to five years
- Preko pet godina / More than five years
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

32. **32. Da li je domaćinstvo moralo da podigne kredit zbog posledica Projekta? / Did the household have to take out a loan due to the consequences of the Project?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No   *Skip to question 34*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer   *Skip to question 34*

33. **33. Koje su to posledice? / What are those consequences? (skip if not relevant based on 32)**

---

34. **34. Koristi li domaćinstvo dozvoljeni minus? / Does the household use an overdraft? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No   *Skip to question 38*
- Nemaju pravo na dozvoljeni minus / Not eligible for overdraft   *Skip to question 38*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer   *Skip to question 38*

35. **35. Ako koriste dozvoljeni minus, koliko su trenutno u minusu? / If using an overdraft, how much is the current overdraft?**

Mark only one oval.

- 10,000
- 20,000
- 30,000
- 40,000
- 50,000
- 60,000
- 70,000
- 80,000
- 90,000
- 100,000
- Preko / Over -100,000
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

36. **36. Da li je taj minus nastao zbog nekih posledica Projekta? / Was the overdraft taken due to any consequences of the Project? (skip if not relevant based on 35)**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No *Skip to question 38*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 38*

37. **37. Koje su to posledice? / What are those consequences?**

---

38. **38. Da li domaćinstvo poseduje neko vozilo koje koristi svakodnevno za prevoz? / Does the household own a vehicle that is being used for daily transportation? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No *Skip to question 40*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 40*

Untitled Section

39. **39. Koliko je to vozilo staro? / How old is the vehicle?**

Mark only one oval.

- 1–5 godina / years
- 5–10 godina / years
- 10–15 godina / years
- 15–20 godina / years
- Preko 20 godina / Over 20 years

40. **40. Da li vaše domaćinstvo poseduje poljoprivredne mašine ili opremu? / Does your household own any agricultural vehicles or equipment?** *

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No   Skip to question 44
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer   Skip to question 44

41. **41. Koju vrstu poljoprivrednih vozila ili opreme poseduje vaše domaćinstvo?/ What kind of agricultural vehicles or equipment does your household own?** *

Check all that apply.

- Traktor / Tractor
- Traktor s plugom / Tractor with plough
- Sejalica / Seeder
- Tanjirača / Disc harrow
- Balirka / Baler
- Prskalica za navodnjavanje / Sprinkler for irrigation
- Podrivač / Tiller
- Kosačica / Mower or brush cutter
- Kombajn
- Other: _____

42. **42. Koliko godina ima vaš glavni traktor (ako je primenljivo)? / How old is your main tractor (if applicable)?**

Mark only one oval.

- Manje od 5 godina / Less than 5 years
- 5–10 godina / years
- 10–20 godina / years
- Preko 20 godina / Over 20 years
- Ne zna / Don't know
- Nije primenljivo / Not applicable

43. **43. Kako biste opisali stanje poljoprivrednih mašina i opreme u vašem domaćinstvu? / How would you describe the condition of your household's agricultural machinery and equipment?**

Mark only one oval.

- Dobro (potpuno funkcionalno, pouzdano) / Good (fully functional, reliable)
- Zadovoljavajuće (upotrebljivo, ali često zahteva popravke) / Fair (usable but requires frequent repairs)
- Loše (često se kvari, ograničava produktivnost poljoprivrede) / Poor (often breaks down, limits farming productivity)
- Veoma loše (skoro neupotrebljivo, gotovo nefunkcionalno) / Very poor (barely usable, almost non-functional)
- Ne zna / Don't know

44. **44. Da li je nekome u domaćinstvu potrebna posebna zdravstvena nega? / Does anyone in the household require special medical care?** *

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No   *Skip to question 47*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer   *Skip to question 47*

45. **45. Zbog čega je ta zdravstvena nega potrebna? / Why is special medical care needed?**

Check all that apply.

- Starost / Old age
- Bolest / Illness
- Invaliditet / Disability
- Other: _____

46. **46. Ako je odgovor na pitanje o posebnoj medicinskoj nezi „DA“, da li vaše domaćinstvo ima poteškoća u pristupu toj nezi? / If yes to special medical care, does your household face any difficulties in accessing this care?**

Mark only one oval.

- Ne - nema poteškoća / No difficulties
- Da - udaljenost / Yes - distance
- Da - troškovi / Yes - cost
- Da - dostupnost usluga / Yes - availability of services
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

47. **47. Da li se domaćinstvo stara o licima koja žive van njega? / Do any of the household members care for individuals living outside the household?** *

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

48. **48. Da li smatrate da pripadate nekoj nacionalnoj manjini? / Do you consider yourself as belonging to a national minority group?** *

Check all that apply.

- Da / Yes (Please provide details in Other)
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

49. **49. Da li je domaćinstvo na neki način ranjivo, i ako jeste, na koji način? / Is the household in any way vulnerable, and if so, how?** *

Mark only one oval.

- Da – materijalno ranjivo (ispod granice siromaštva) / Yes – materially vulnerable (below poverty line)
- Da – pripadnik nacionalne manjine / Yes – national minority
- Da – stariji bez porodične podrške / Yes – elderly without family support
- Da – domaćinstvo uključuje osobu sa invaliditetom / Yes – HH includes disabled member
- Da – domaćinstvo uključuje 3 ili više maloletnika / Yes – HH includes 3 and more minors
- Da – domaćinstvo na čijem je čelu žena / Yes – female-headed HH
- Da – domaćinstvo samohranog roditelja / Yes – single parent HH
- Nije ranjivo / Not vulnerable
- Other: _____

50. **50. Da li domaćinstvo ima poteškoća u pristupu osnovnim uslugama (npr. zdravstvena zaštita, škole, socijalne usluge, tržišta)? / Does the household face difficulties in accessing basic services (e.g., health care, schools, social services, markets)?** *

Check all that apply.

- Da / Yes (Provide details in Other, if needed)
- Ne / No
- Ponekad / Sometimes (Provide details in Other, if needed)
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

51. **51. Da li je vaše domaćinstvo primilo socijalnu pomoć ili podršku (finansijsku ili u naturi) u poslednjih 12 meseci? / Has your household received social assistance or support (financial or in-kind) in the last 12 months?** *

Check all that apply.

- Da / Yes (Provide details in Other, if needed)
 Ne / No
 Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
 Other: _____

SECTION 4. Podaci o eksproprisanoj imovini / DATA ON EXPROPRIATED PROPERTY

52. **52. Koliko parcela je eksporprisano Vašem domaćinstvu? / How many plots were expropriated from the household members in total?** *

Mark only one oval.

- 1
 2
 3
 4
 5
 Više od 5 / More than 5
 Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

53. **53. Koliko dugo je domaćinstvo posedovalo eksproprisane imovinu? / How long did the household own the expropriated property?** *

Mark only one oval.

- Manje od godinu dana / Less than 1 year
 Godinu dana do pet godina / 1 to 5 years
 Pet do deset godina / 5 to 10 years
 Deset do dvadeset godina / 10 to 20 years
 Dvadeset do pedeset godina / 20 to 50 years
 Preko pedeset godina / More than 50 years
 Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

54. **54. Ko je zakonski vlasnik pogođene imovine? / Who is the legal owner of the affected property?** *

Mark only one oval.

- Muški član na čelu domaćinstva / Male head of household
 Ženski član na čelu domaćinstva / Female head of household
 Zajedničko vlasništvo / Joint ownership
 Other: _____

55. **55. Katastarska Opština u kojoj se ekspropisana imovina nalazi: / Cadastral Municipality of the expropriated property:** *

Mark only one oval.

- KO Gola Glava
- KO Raduša
- KO Pambukovica
- KO Slatina
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

56. **56. Ukupna površina parcele ispitanika koja je potpuno ili delimično ekspropisana: (1 ha = 100 a) / Total area of the Respondent's plot that was fully or partially expropriated: (1ha = 100a):** *

Mark only one oval.

- Manje od 10 a / Less than 10 a
- 10–30 a
- 30–50 a
- 50–100 a
- 100–500 a
- 500–1000 a
- 1000–5000 a
- Više od 5000a / More than 5000 a
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

57. **57. Ukupna površina parcele ispitanika koja je potpuno ili delimično ekspropisana: (1 ha = 100 a) / Affected (expropriated area) of the Respondent's plot: (1ha = 100a):** *

Mark only one oval.

- Manje od 10 a / Less than 10 a
- 10–30 a
- 30–50 a
- 50–100 a
- 500–1000 a
- 1000–5000 a
- Više od 5000a / More than 5000 a
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

58. **58. Da li vam je, nakon eksproprijacije, preostao deo parcele? / Do you have remaining land from the expropriated plots?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No   *Skip to question 67*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer   *Skip to question 67*

59. **59. Da li je preostalo zemljište ekonomski isplativo? / Is the remaining land economically viable?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

60. **59.1 Koja je površina preostale parcele? (u a) / What is the area of the remaining plot (in a)?**

_____

61. **59.2 Gde se nalazi preostala / alternativna parcela? / Where is the remaining/alternative land located?**

Mark only one oval.

- Kod domaćinstva / At household
- Pored eksproprijisane parcele / Adjacent to expropriated plot
- Na drugom mestu / Elsewhere (explain in other)
- Other: _____

62. **59.3 Približno rastojanje od domaćinstva do ove parcele? (u km) / Approximate distance from household to this land? (in km)**

_____

63. **59.4 Kako je pristupačno? / How is it accessible?**

Check all that apply.

- Pešice / On foot
- Automobilom / By car
- Traktorom / By tractor
- Pristup tokom cele godine / All season access
- Samo u sušnoj sezoni / Only in dry season
- Other: _____

64. 59.5 Ako smatrate da vaša preostala parcela nije ekonomski održiva, šta bi bilo potrebno da postane ekonomski održiva? / If you think your remaining land is not economically viable, what would be needed to make it economically viable?

Check all that apply.

- Voda / navodnjavanje / Water/irrigation
 Plodni sloj zemljišta / poboljšanje zemljišta / đubrenje / Topsoil / soil improvement / fertilization
 Terasiranje / ravnanje / Terracing / grading
 Drenaža / Drainage
 Ograđivanje / Fencing
 Izgradnja / poboljšanje pristupnog puta / Access road establishment / improvement
 Other: _____

65. 59.6 Da li trenutno koristite ovu parcelu i, ako da, za koju svrhu? / Are you currently using this land, and if yes, for what purpose?

Check all that apply.

- Ratarska proizvodnja / Crop production
 Voćnjak/vinograd / Orchard/vineyard
 Pašnjak/ispaša / Pasture/grazing
 Ne koristim parcelu / I do not use the land (see 59.7)
 Other: _____

66. 59.7 Ako ga trenutno ne koristite (ili ga koristite samo delimično), zašto ne? / If you are not currently using it (or only partly using), why not?

Check all that apply.

- Nema vode / No water
 Loš kvalitet zemljišta / Poor soil
 Predaleko se nalazi / Located too far
 Usitnjeno/malo / Fragmented/small
 Nerešena dokumentacija / Pending documentation
 Other: _____

67. **60. Da li ste prestali (ili ćete prestati) da se bavite poljoprivredom zbog eksproprijacije zemljišta za Projekat? / Have you stopped (will you stop) engaging in agriculture due to the Project land expropriation?** *

Mark only one oval.

- Da / Yes
 Ne / No
 Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
 Other: _____

68. **61. Da li ste podneli zahtev za otkup preostalog dela parcele? / Have you submitted a request to purchase the remaining part of the plot? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne, ali planiram / No, but I plan to *Skip to question 72*
- Ne, i ne planiram / No and I do not plan to *Skip to question 72*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 72*

69. **62. Ako ste podneli zahtev, da li je zahtev uvažen? / If you submitted a request, was it accepted?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No *Skip to question 72*
- Još uvek čekam na odgovor / Still waiting for a response

70. **63. Koliko dugo čekate na odgovor? / How long have you been waiting for a response?**

Mark only one oval.

- Manje od tri meseca / Less than three months
- Tri do šest meseci / Three to six months
- Šest meseci do godinu dana / Six months to one year
- Godinu do dve godine / One to two years
- Preko dve godine / More than two years
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

71. **64. Da li vam je poznato koji je zakonom propisan rok za podnošenje zahteva za otkup preostalog dela parcele? / Are you aware of the legal deadline for submitting the request?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Other: _____

72. **65. Koja je bila namena eksproprisanog zemljišta? / What was the purpose of use of the expropriated land? ***

Mark only one oval.

- Poljoprivredno obrađivano zemljište / Cultivated agricultural land
- Neobrađivano poljoprivredno zemljište / Uncultivated agricultural land
- Šuma / Forest
- Građevinsko zemljište / Construction land
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

73. **66. Da li je na eksproprisanom zemljištu bilo jednogodišnjih useva i/ili višegodišnjih biljaka/voćnjaka? / Were there any annual crops and/or perennial plants/trees on the expropriated land? ***

Mark only one oval.

- Da – jednogodišnji usevi / Yes – annual crops
- Da – višegodišnji usevi / voćke / Yes – perennial crops / trees
- Ne / No   *Skip to question 79*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer   *Skip to question 79*
- Other: _____

74. **67. Tip useva i površina (u arima, 1ha = 100 a) pod usevom na eksproprisanom zemljištu: / Type of crops and area (in ars) covered by crop on the expropriated land: ***

---

75. **68. Koliko je stabala eksproprisano? / How many perennial plants / trees were expropriated?**

Mark only one oval.

- Do 10 / Up to 10
- 10–20
- 20–30
- 30–40
- 40–50
- Preko 50 / More than 50
- Ne znam / I don't know
- Nije primenjivo / Not applicable

76. **69. Koliko je trsova (čokota) vinove loze eksproprisano? / How many grapevines (roots) were expropriated?**

Mark only one oval.

- Do 10 / Up to 10
- 10–20
- 20–30
- 30–50
- 50–100
- Preko 50 / More than 50
- Ne znam / I don't know
- Nije primenjivo / Not applicable

77. **70. Da li ste dobili nadoknadu za eksproprisane useve? / Did you receive compensation for the expropriated crops/plants?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

78. **71. Da li se sa ulaskom u parcelu sačekalo dok se ne završi žetva? / Was the entry into the plot delayed until you completed the harvest?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Bili smo obavešteni na vreme, pa nismo ništa sejali/sadili. / We were informed in time, so we did not sow/plant anything
- Other: _____

79. **72. Da li Vam je nuđeno zamensko zemljište? / Were you offered replacement land? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

80. **73. Da li ste tražili zamensko zemljište? / Did you request replacement land? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

81. **74. Da li ste dobili zamensko zemljište? / Did you receive replacement land? (skip if not relevant based on 72 and/or 73)**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Other: _____

82. **75. Ako niste tražili zamensko zemljište, zašto niste? / If you did not request replacement land, why? (skip if not relevant based on 73)**

Mark only one oval.

- Nije bilo zamenskog zemljišta u okolini / No nearby replacement land available
- Nije bilo zamenskog zemljišta sličnog kvaliteta / No replacement land of similar quality
- Ne bavimo se više poljoprivredom / We no longer engage in agriculture
- Nismo znali da imamo pravo na zamensko zemljište / We did not know we had the right to replacement land
- Other: _____

83. **76. Da li se ispitanik ili članovi domaćinstva radi zarade radi bavio nekom od sledećih aktivnosti na eksproprisanoj imovini? / Did the Respondent/HH members engage in any of the following income-generating activities on the expropriated property?** *

Mark only one oval.

- Lov / Hunting
- Ribolov / Fishing
- Pčelarstvo / Beekeeping
- Ubiranje lekovitog bilja / Collecting medicinal herbs
- Ubiranje gljiva / Collecting mushrooms
- Nisu se bavili ovim aktivnostima / Did not engage in these activities
- Other: _____

84. **77. Ako ste se bavili nekom od navedenih aktivnosti da li je projekat prouzrokovao da prestanete da se bavite njima? / If you engaged in any of the listed activities, did the Project cause you to stop?** *

Check all that apply.

- Da / Yes (Provide details in Other, if needed)
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

85. **78. Da li je na eksproprisanom zemljištu bilo nekih pomoćnih objekata? / Were there any registered/formal auxiliary structures on the expropriated land?** *

Mark only one oval.

- Bunar / Well
- Ograda / Fence
- Sistem za navodnjavanje / Irrigation system
- Šupa za alat ili skladištenje / Tool or storage shed
- Nadstrešnica / Canopy
- Nije bilo pomoćnih objekata / There were no auxiliary structures
- Other: _____

86. **79. Da li je na pogođenoj parceli bilo neformalnih ili neregistrovanih pomoćnih objekata? / Were there any informal or unregistered auxiliary structures on the affected land plot?** *

Check all that apply.

- Da / Yes (Provide details in Other, if needed)
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

87. **80. Da li ste za eksproprisani pomoćni objekat dobili naknadu? / Did you receive compensation for the expropriated auxiliary structure?** *

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Nije bilo objekata / There were no structures

SECTION 5. Eksproprijacija stambenih objekata / EXPROPRIATION OF RESIDENTIAL BUILDINGS

88. **81. Da li je bilo stambenih objekata na eksproprisanom zemljištu? / Were there any residential buildings on the expropriated land?** *

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No   *Skip to question 99*

89. **82. Da li je na pogodojenoj parceli bilo neformalnih ili neregistrovanih stambenih objekata? / Were there any informal or unregistered residential structures on the affected land plot?**

Check all that apply.

- Da / Yes (Provide details in Other, if needed)
 Ne / No
 Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
 Other: _____

90. **83. Koliko je stambenih objekata ekspropisano Vašem domaćinstvu? / How many residential buildings were expropriated?**

Mark only one oval.

- 1
 2
 Više od 2 / More than 2
 Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
 Other: _____

91. **84. Koja je površina ekspropisanih objekata? / What was the area of the expropriated buildings?**

Mark only one oval.

- Manje od 40m² / Less than 40m²
 40–60m²
 60–80m²
 80–100m²
 Preko 100 m² / More than 100m²
 Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
 Other: _____

92. **85. Kada je sagrađen ili poslednji put renoviran eksproprisani objekat? / When was the expropriated building constructed or last renovated?**

Mark only one oval.

- Pre manje od 5 godina / Less than 5 years ago
- Između 5 i 10 godina / Between 5 and 10 years ago
- Između 10 i 20 godina / Between 10 and 20 years ago
- Između 20 i 30 godina / Between 20 and 30 years ago
- Između 30 i 40 godina / Between 30 and 40 years ago
- Između 40 i 50 godina / Between 40 and 50 years ago
- Preko više od 50 godina / More than 50 years ago
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

93. **86. Kakav je građevinski materijal korišćen u izgradnji objekta? / What construction material was used for the building?**

Check all that apply.

- Čvrst / Solid construction materials (if needed, add details in Other)
- Drugi građevinski materijali / Other construction materials (if needed, add details in Other)
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

94. **87. Objekat je bio opremljen: / The building was equipped with:**

Check all that apply.

- Kuhinjom / Kitchen
- Kupatilom / Bathroom
- Priključkom na komunalno grejanje / Connection to district heating
- Priključkom na kanalizaciju / Connection to sewage
- Septičkom jamom / Septic tank
- Priključkom na komunalni vodovod / Connection to municipal water supply
- Hidroforom / Hydrophore
- Priključkom na struju / Electricity connection
- Other: _____

95. **88. Kako ste rešili svoju stambenu situaciju nakon eksproprijacije? / How did you resolve your housing situation after expropriation?**

Mark only one oval.

- Kupili novi stambeni objekat / Purchased a new residential building
- Izgradili novi stambeni objekat / Built a new residential building
- Preselili se u stambeni objekat koji je prethodno bio u vlasništvu domaćinstva, uz rekonstrukciju. / Moved into a previously owned household building with reconstruction
- Preselili se u stambeni objekat koji je prethodno bio u vlasništvu domaćinstva, bez rekonstrukcije. / Moved into a previously owned household building without reconstruction
- Nikada nismo živeli tamo, pa nije ni došlo do raseljavanja. / We never lived there, so no relocation occurred
- Other: _____

96. **89. Da li ste dobili naknadu pre ili nakon raseljavanja? Required to answer. Single choice / Did you receive compensation before or after relocation?**

Mark only one oval.

- Pre raseljavanja / Before relocation
- Nakon raseljavanja / After relocation
- Nije bilo raseljavanja / There was no relocation

97. **90. Da li ste se suočili sa poteškoćama prilikom raseljavanja? / Did you face difficulties during relocation?**

Check all that apply.

- Da / Yes (provide details in Other, if needed)
- Ne/ No
- Other: _____

98. **91. Da li ste, koristeći ponuđenu naknadu, uspeali da nađete smeštaj istog ili boljeg kvaliteta u odnosu na vaš prethodni? / Were you able to find accommodation of the same or better quality compared to your previous one with the offered compensation?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Nije primenjivo / Not applicable

SECTION 6. Eksproprijacija poslovnih objekata / EXPROPRIATION OF BUSINESS PREMISES

99. **92. Da li vam je u sklopu eksproprijacije ekspropriisan poslovni objekat? / Was a business building expropriated as part of the expropriation?** *

Mark only one oval.

Da / Yes

Ne / No *Skip to question 113*

100. **93. Koje je površine bio poslovni objekat? / What was the area of the business building?**

Mark only one oval.

Manji od 20m² / Less than 20m²

40–60m²

60–80m²

80–100m²

Preko 100m² / More than 100m²

Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

Other: _____

101. **94. Od kakvog materijala je poslovni objekat građen? / What material was the business building constructed from?**

Check all that apply.

Čvrstog / Solid construction materials (if needed, add details in Other)

Drugi građevinski material / Other construction material (if needed, add details in Other)

Other: _____

102. **95. Za koju se vrstu delatnosti koristio objekat? / What type of activity was the building used for?**

Check all that apply.

Trgovina / Trade

Proizvodnja / Production

Zanatska radnja / Craft workshop

Skladištenje / Storage

Ugostiteljski objekat / Hospitality facility

Ne želi da se izjasni / Prefer not to answer

Other: _____

103. **96. Koliko je zaposlenih, ne računajući članove domaćinstva, radilo u objektu? / How many employees, excluding household members, worked in the building?**

Mark only one oval.

- Manje od 5 / Less than 5
- 5–10
- 10–20
- 20–30
- 30–40
- 40–50
- Preko 50 / More than 50
- Other: _____

104. **97. Koliki je bio neto mesečni prihod? / What was the net monthly income?**

_____

105. **98. Koliki je bio ukupan mesečni promet? / What was the total monthly turnover?**

_____

106. **99. Da li ste morali da izmestite svoje poslovanje zbog eksproprijacije? / Did you have to relocate your business due to expropriation?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Other: _____

107. **100. Da li ste imali poteškoća prilikom preseljenja svog poslovanja? / Did you face difficulties relocating your business?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Other: _____

108. **101. Da li ste uspeli da nađete poslovni objekat istih ili boljih uslova u odnosu na prethodni? / Were you able to find a business facility with the same or better conditions compared to the previous one?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
 Ne / No
 Nije primenjivo / Not applicable
 Other: _____

109. **102. Sa kojim ste se poteškoćama suočili? / What difficulties did you face?**

---

110. **103. Da li ste se suočili sa gubitkom poslovanja zbog eksproprijacije? / Did you experience business loss due to expropriation?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
 Ne / No
 Other: _____

111. **104. Da li je preduzeće bilo u vlasništvu ili pod upravom žena, mladih ili članova domaćinstva iz manjinskih grupa? / Was the business owned or managed by women, youth, or minority household members?**

Check all that apply.

- Da / Yes (provide details in Other, if needed)
 Ne / No
 Nije primenjivo / Not applicable
 Other: _____

112. **105. Ako je došlo do gubitka poslovanja, da li je to disproportionalno pogodilo ranjive članove domaćinstva (npr. žene, starije osobe, preduzeća u vlasništvu manjina)? / If business loss occurred, did it disproportionately affect vulnerable household members (e.g., women, elderly, minority)?**

Check all that apply.

- Da / Yes (provide details in Other, if needed)
 No
 Other: _____

SECTION 7. Nadoknada / COMPENSATION

113. **106. Da li ste dobili naknadu za sve što vam je eskproprisano? / Did you receive compensation for everything that was expropriated?** *

Mark only one oval.

- Da, dobili smo naknadu za sve što nam je eksproprisano / Yes, we received compensation for everything that was expropriated
- Ne, nismo dobili naknadu za sve što nam je eksproprisano / No, we did not receive compensation for everything that was expropriated

114. **107. Za šta niste dobili nadoknadu? / What did you not receive compensation for? (skip if not relevant based on 106)**

_____

115. **108. Koliko ste zadovoljni naknadom za sledeće stavke? / How satisfied are you with the compensation for the following items?** *

Mark only one oval.

- Veoma zadovoljni – naknada je fer i u skladu sa tržišnom vrednošću / Very satisfied – compensation is fair and in line with market value
- Umereno zadovoljni – naknada je nešto ispod očekivanja, ali prihvatljiva / Moderately satisfied – compensation is somewhat below expectations but acceptable
- Zabrinuti – naknada deluje ispod tržišne vrednosti i ispod očekivanja / Concerned – compensation appears below market value and below expectations
- Veoma zabrinuti – naknada je znatno ispod tržišne vrednosti i neprihvatljiva / Very concerned – compensation is far below market value and unacceptable
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer

116. **109. Po vašem mišljenju, kakav je odnos ponuđene naknade i stvarne tržišne vrednosti vaše imovine? / In your opinion, how does the offered compensation compare to the actual market value of your property?** *

Mark only one oval.

- Iznad tržišne vrednosti / Above market value
- U skladu sa tržišnom vrednošću / Equal to market value
- Malo ispod tržišne vrednosti / Slightly below market value
- Znatno ispod tržišne vrednosti / Significantly below market value
- Ne zna / nije siguran / Don't know / not sure
- Other: _____

117. **110. Da li ste prihvatili ponuđenu naknadu? / Did you accept the offered compensation? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

118. **111. Da li ste se žalili na ponuđenu naknadu? / Did you file a complaint about the offered compensation? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No   *Skip to question 124*

119. **112. Kome ste se žalili? / To whom did you file the complaint?**

Mark only one oval.

- Advokatu / Lawyer
- Opštini / Municipality
- JVP „Srbijavode“ / Srbijavode
- Nadležnom ministarstvu / Competent ministry
- Other: _____

120. **113. Da li je pokrenut sudski proces? / Was a court process initiated?**

Mark only one oval.

- Da (slučaj je završen) / Yes (case is resolved)
- Da (slučaj u toku) / Yes (case is pending)
- Ne / No
- Proces je završen / The process is completed

121. **114. Ako jeste, koji je bio glavni razlog za pokretanje pravnog postupka? Ako jeste, koji je bio glavni razlog za pokretanje pravnog postupka? If yes, what was the main reason for seeking legal action?**

Mark only one oval.

- Iznos naknade je prenizak / Compensation amount is too low
- Naknada ne odražava punu vrednost moje imovine (zemljište, usevi, objekti itd.) / Compensation does not reflect the full value of my assets (land, crops, buildings, etc.)
- Zabrinutost zbog pravičnosti ili transparentnosti procesa / Concerns about fairness or transparency of the process
- Other: _____

122. **115. Koliko dugo je proces trajao ili koliko dugo traje? / How long did the process last or how long has it been going on so far?**

Mark only one oval.

- Manje od 6 meseci / Less than 6 months
- Od 6 meseci do godinu dana / 6 months to 1 year
- Od godinu do dve godine / 1 to 2 years
- Preko dve godine / More than 2 years
- Other: _____

123. **116. Kako je proces završen? / How was the process resolved?**

Mark only one oval.

- U moju korist / In my favor
- U korist JVP „Srbijavode“ / In favour of Srbijavode
- Proces nije završen / The process is not completed
- Other: _____

124. **117. Kako se promenila ekonomska situacija domaćinstva zbog naknade? / How has the household's economic situation changed due to the compensation?** *

Mark only one oval.

- Situacija se znatno poboljšala / The situation improved significantly
- Situacija se donekle poboljšala / The situation improved somewhat
- Situacija je ostala ista / The situation remained the same
- Situacija se donekle pogoršala / The situation worsened somewhat
- Situacija se znatno pogoršala / The situation worsened significantly
- Other: _____

125. **118. Da li su ranjivi članovi vašeg domaćinstva (stariji, osobe sa invaliditetom, domaćinstva na čijem je čelu žena, pripadnici manjina itd.) imali poteškoća u pristupu ili korišćenju naknade? / Did vulnerable members of your household (elderly, disabled, female-headed, minority, etc.) face challenges in accessing or using the compensation?** *

Mark only one oval.

- Da / Yes (use Other for details, if needed)
- Ne, nema izazova / No, they did not face challenges
- Ne, u mom domaćinstvu nema ranjivih članova / No, there are no vulnerable members in my household
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer
- Other: _____

126. **119. Ko je bio registrovani primalac naknade? / Who was the registered recipient of the compensation payment?** *

Mark only one oval.

- Muški član na čelu domaćinstva / Male head of household
- Ženski član na čelu domaćinstva / Female head of household
- Zajednički (oboјica) / Jointly (both)
- Other: _____

127. **120. Kako ste potrošili novac koji ste dobili u sklopu naknade? / How did you spend the money received as compensation?** *

Mark only one oval.

- Kupovina novog zemljišta / Purchase of new land
- Ulaganje u poljoprivredu / Investment in agriculture (equipment, inputs, livestock)
- Pokretanje poslovanja / Starting a business
- Otplata dugovanja / Debt repayment
- Sređivanje stambenog objekta / Renovation/construction of residential building
- Za izgradnju stambenog objekta / Purchase of residential building
- Kupovina stambenog objekta / Purchase of vehicle
- Štednja / Savings
- Obrazovanje dece i unuka / Education of children and grandchildren
- Za lekove i lečenje / For medicine and treatment
- Za svakodnevne troškove / For daily expenses
- Naknada još nije isplaćena / Compensation was not provided yet *Skip to question 130*
- Other: _____

128. **121. Da li je deo naknade iskorišćen za pokrivanje medicinskih ili obrazovnih troškova ranjivih članova domaćinstva (stariji, žene, mladi, manjine, osobe sa invaliditetom itd.)? / Was part of the compensation used to cover medical or education expenses for vulnerable household members (elderly, disabled, minority, female-headed)?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Other: _____

129. **122. Da li ste deo naknade uložili u dugoročne aktivnosti za životni standard (npr. biznis, poljoprivredu, obrazovanje)? / Did you invest part of the compensation in long-term livelihood activities (e.g., business, agriculture, education)?**

Mark only one oval.

- Da / Yes
 Ne / No
 Other: _____

130. **123. Po vašem mišljenju, da li je eksproprijacija uticala na vaš životni standard i da li je naknada dovoljna da obnovi prethodni životni standard domaćinstva? / In your opinion did expropriation impacted your standard of living, and is the compensation sufficient to restore your household's previous standard of living? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
 Ne / No
 Delimično / Partly
 Nije siguran / Not sure
 Other: _____

131. **124. Da li ste od Srbijavoda dobili bilo kakvu dodatnu pomoć? / Did you receive any additional assistance from Srbijavode?**

Check all that apply.

- Da / Yes (provide details in Other, if needed)
 Ne / No
 Other: _____

SECTION 8. Informisanost i Mehanizam za rešavanje žalbi / AWARENESS AND GRM

132. **125. Kako ste saznali za proces eksproprijacije? / How did you first learn about the start of the expropriation process? ***

Mark only one oval.

- Preko komšija / Through neighbours
 Preko lokalnih novina / Through local newspapers
 Putem zvaničnog dopisa opštine / Via official municipal letter
 Preko radija / Through radio
 Putem televizije / Through television
 Prilikom susreta sa ispitivačima / From encountering official surveyors in the fields
 Other: _____

133. **126. Da li ste učestvovali na bilo kojoj vrsti javnih konsultacija vezanih za branu? / Have you participated in any type of public consultation related to the dam? ***

Mark only one oval.

- Da, učestvovao/la sam / Yes, I participated   *Skip to question 135*
- Ne, bio/la sam upoznat/a sa konsultacijama, ali nisam učestvovao/la. / No, I was aware of consultations but did not participate
- Ne, nisam ni znao/la da su konsultacije održane. / No, didn't even know there were consultations
Skip to question 138
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer   *Skip to question 138*

134. **127. Ako ste bili upoznati sa konsultacijama, ali niste učestvovali, koji je bio glavni razlog? / If you were aware of consultations but did not participate, what was the main reason?**

Mark only one oval.

- Konsultacije su se održavale u neodgovarajuće vreme / The consultations were held at inconvenient times
Skip to question 138
- Konsultacije su bile predaleko / teško dostupne. / The consultations were too far away / difficult to access
Skip to question 138
- Nedostatak interesa za konsultacije. / Lack of interest in consultations   *Skip to question 138*
- Nisam želeo/la da iznesem svoje mišljenje. / I did not want to share my opinion   *Skip to question 138*
- Starost, zdravlje ili nedostatak informacija otežali su učešće / Age, health, or lack of information made it difficult to participate   *Skip to question 138*
- Other: _____

Skip to question 138

135. **128. Da li su materijali i sastanci konsultacija bili dostupni ranjivim grupama (stariji, osobe sa invaliditetom, manjine, domaćinstva na čijem je čelu žena)? / Were consultation materials and meetings accessible to vulnerable groups (elderly, persons with disabilities, minorities, women-headed households)?**

Check all that apply.

- Da / Yes
- Ne / No (provide details in Other, if needed)
- Delimično / Partly (provide details in Other, if needed)
- Ne zna / Don't know
- Nije primenljivo (nema ranjivih članova) / Not applicable (not vulnerable)
- Other: _____

136. **129. Da li su sastanci konsultacija održani u prikladno vreme i mesto za žene, starije i zaposlene osobe? / Were consultation meetings held at a convenient time and place for women, elderly, and working people?**

Check all that apply.

- Da / Yes
- Ne / No (provide details in Other, if needed)
- Delimično / Partly (provide details in Other, if needed)
- Other: _____

137. **130. Da li smatrate da su vaša mišljenja uzeta u obzir tokom konsultacija? / Did you feel that your opinions were considered in the consultation process?**

Check all that apply.

- Da / Yes
 Net / No (provide details in Other, if needed)
 Nisam siguran / Not sure
 Other: _____

138. **131. Koliko dobro su Vas nadležni informisali o Vašim pravima tokom procesa eksproprijacije? / How well were you informed by the authorities about your rights during the expropriation process?** *

Mark only one oval.

- Odlično sam informisan / Well informed
 Poprilično sam informisan / Somewhat informed
 Slabo sam informisan / Poorly informed
 Loše sam informisan / Utterly uninformed
 Nisam siguran / Not sure
 Other: _____

139. **132. Da li smatrate da su ranjivosti vašeg domaćinstva (stariji, osobe sa invaliditetom, manjine, domaćinstva na čijem je čelu žena) uzete u obzir tokom procesa eksproprijacije? Did you feel that your household's vulnerabilities were considered during the expropriation process?** *

Check all that apply.

- Da / Yes
 Net / No (provide details in Other, if needed)
 Delimično / Partly (provide details in Other, if needed)
 Nisam siguran / Not sure
 Nije primenljivo (nema ranjivih članova) / Not applicable (not vulnerable)
 Other: _____

140. **133. Kako biste želeli da u budućnosti primite informacije o Projektu? / How would you like to receive information about the Project in the future?** *

Mark only one oval.

- Putem oglasne table u zajednici / Through a notice board in the community
 Putem osobe dostupne u zajednici (lokalna kontakt tačka) / Through a person available in the community (local contact point)
 Tokom sastanaka u lokalnoj zajednici / During meetings in the Local Community
 Kratko pismo sažetka dostavljeno poštom / Short summary letter delivered by post
 Stalno dostupan izvor (veb-sajt, posvećeni kontakt) / Constantly available source (website, dedicated contact)
 Bez preferencije / No preference
 Other: _____

141. **134. Koliko često biste želeli da budete informisani o Projektu? / How often would you like to be informed about the Project? ***

Mark only one oval.

- Mesečno / Monthly
- Na tri meseca (kvartalno) / Every three months (quarterly)
- Redovno, ali ne više od dva puta godišnje / Regular intervals, but not more than twice a year
- Stalno dostupna ažuriranja (veb-sajt / kontakt osoba) / Constantly available updates (website / contact person)
- Neutralno (bez posebne preferencije) / Indifferent (no strong preference)
- Nisam siguran / Not sure
- Ne želim da primam informacije / I do not want to receive information

142. **135. Koje je najpogodnije vreme za vaše domaćinstvo da učestvuje u konsultacijama i diskusijama u fokus grupama? / What is the most convenient time for your household to participate in consultations and focus-group discussions? ***

Mark only one oval.

- Ujutru / Morning (8–12)
- Popodne / Afternoon (12–16)
- Uveče / Evening (16–20)
- Samo radnim danima / Weekdays only
- Samo vikendom / Weekends only
- Onlajn / Online
- Other: _____

143. **136. Znete li kome možete da se žalite? / If you have any concerns related to the Project, do you know who you can file a complaint to? ***

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Ne / No
- Nisam siguran / Not sure

144. **137. Da li ste do sada imali bilo kakvih problema povodom Projekta. Ako jeste, kome ste se obratili? / Have you had any problems with the Project so far and if so, did you contact anyone? ***

Mark only one oval.

- Imao sam problema i obratio sam se nekom (Objasnite) / I had problems and contacted someone (provide details in Other, if needed)
- Imao sam problema ali se nisam nikome obratio (Objasnite) / I had problems but didn't contact anyone (provide details in Other, if needed)
- Nisam imao problema / I didn't have any problems   *Skip to question 149*
- Other: _____

145. **138. Ako ste imali problema, da li ste se osećali sigurno da ih prijavite bez straha od odmazde? / If you experienced problems, did you feel safe to raise them without fear of retaliation?**

Mark only one oval.

- Da, i pokušao/la sam da ih rešim / Yes, and I tried to resolve them *Skip to question 147*
- Da, ali nisam kontaktirao/la nikoga da ih rešim / Yes, but I did not contact anyone to resolve them
- Ne, nisam imao/la problema / No, I have not experienced any problem *Skip to question 149*
- Ne, nisam se osećao bezbedno / No, I did not feel safe *Skip to question 149*
- Ne želi da se izjasni / Prefers not to answer *Skip to question 149*

146. **139. Ako ste imali problem, ali niste kontaktirali nikoga, koji je bio glavni razlog? / If you had a problem but did not contact anyone, what was the main reason?**

Mark only one oval.

- Nisam znao/la kome da se obratim / I did not know who to contact *Skip to question 149*
- Mislio/la sam da to neće imati svrhe / I thought it would not make any difference *Skip to question 149*
- Nisam želeo/la da stvorim konflikt ili probleme / I did not want to create conflict or trouble *Skip to question 149*
- Nisam imao/la vremena / resursa / I did not have time / resources *Skip to question 149*
- Other: _____

147. **140. Kome ste se žalili? / Whom did you file the complaint to?**

Mark only one oval.

- Lokalnoj samoupravi (opštini, mesnoj zajednici) / Local government (municipality, local community)
- JVP „Srbijavode“ / Srbijavode
- Sudu / Court
- Advokatu / Lawyer
- Other: _____

148. **141. Da li su nadležni organi odreagovali na vašu žalbu? / Did the competent authorities respond to your complaint?**

Mark only one oval.

- Jesu, blagovremeno i rešenje je bilo kvalitetno / Yes, promptly and the resolution was satisfactory
- Jesu, mada sam dugo čekao i moglo se bolje odraditi / Yes, but I waited a long time and it could have been handled better
- Rekli su da će odreagovati, ali još uvek čekam / They said they would respond, but I'm still waiting
- Rekli su da neće odreagovati / They said they would not respond
- Nikada nisam dobio odgovor od odgovornih lica / I never received a response from the responsible parties
- Other: _____

149. **142. Kako ocenjujete ukupan uticaj projekta brane Pambukovica na vaše domaćinstvo i zajednicu (npr. poboljšana zaštita od poplava, navodnjavanje, poslovi)? / How do you feel about the overall impact of the Pambukovica Dam project on your household and community (for example, improved flood protection, irrigation, jobs)?** *

Mark only one oval.

- Veoma pozitivan / Very positive
 Pozitivan / Positive
 Neutralan / Neutral
 Negativan / Negative
 Veoma negativan / Very negative

150. **143. Da li mislite da bi vaša zajednica imala koristi od podrške u pristupu mogućnostima zapošljavanja? Do you believe your community would benefit from support in accessing employment opportunities?** *

Mark only one oval.

- Da, definitivno / Yes, definitely
 Da, delimično / Yes, somewhat
 Ne, nije potrebno / No, not necessary
 Ne zna / ne želi da odgovori / Don't know / prefer not to answer

151. **144. Koja vrsta podrške u vezi sa zapošljavanjem bi bila najkorisnija za vas i vašu zajednicu? / What type of employment-related support would be most useful for you and your community? More local job opportunities** *

Check all that apply.

- Više lokalnih radnih mesta / More local job opportunities
 Stručno obrazovanje i razvoj veština. / Vocational training and skills development
 Bolji pristup informacijama o dostupnim poslovima / Better access to information about available jobs
 Podrška za samozapošljavanje / mala preduzeća / Support for self-employment / small businesses
 Other: _____

152. **145. Da li biste bili zainteresovani za rad na aktivnostima vezanim za Projekat ako bi poslovi bili dostupni (npr. manuelni ili fizički rad tokom izgradnje)? / Would you be interested in working on Project-related activities if jobs are available (e.g., manual or physical work during construction)?** *

Mark only one oval.

- Da, veoma zainteresovan/a / Yes, very interested
 Da, delimično zainteresovan/a / Yes, somewhat interested
 Ne, nisam zainteresovan/a / No, not interested
 Nije primenljivo / Not applicable

153. **146. Koje vrste poslova vezanih za Projekat bi vas ili članove vašeg domaćinstva najviše zanimalo? / What type of Project-related jobs would you or your household members be most interested in?** *

Check all that apply.

- Manuelni / fizički rad (npr. izgradnja, podrška na terenu). / Manual / physical work (e.g., construction, site support)
- Kvalifikovani radnici (npr. rad na mašinama, stolarski, električarski). / Skilled labor (e.g., machinery operation, carpentry, electrical)
- Pomoćne usluge (npr. catering, čišćenje, transport). / Support services (e.g., catering, cleaning, transport)
- Administrativne ili tehničke uloge. / Administrative or technical roles
- Other: _____

154. **147. Koje mere bi učinile Projekat korisnijim za vaše domaćinstvo ili zajednicu? (otvoreno pitanje) / What measures would make the project more beneficial for your household or community?** *

_____

155. **148. Koju dodatnu podršku biste želeli da primite kako biste se nosili sa uticajem Projekta? / What type of additional support would you like to receive to cope with project impacts?** *

Check all that apply.

- Finansijska pomoć / Financial assistance
- Podrška za poljoprivredu / Support for agriculture
- Obuka i razvoj veština / Skills training
- Mogućnosti zapošljavanja / Job opportunities
- Poboljšane usluge (zdravstvo, obrazovanje, transport) / Improved services (health, education, transport)
- Other: _____

156. **149. Da li mislite da ranjive grupe (siromašni, stariji, žene, mladi, manjine, osobe sa invaliditetom itd.) treba da dobiju ciljanu podršku? / Do you think vulnerable groups (poor, elderly, women, youth, minorities, disabled, etc.) should receive targeted support?** *

Mark only one oval.

- Da / Yes
- Net / No
- Niste sigurni / Not sure

SECTION 10. Prakse navodnjavanja i zainteresovanost za novi sistem / IRRIGATION PRACTICES AND INTEREST IN NEW SYSTEM

157. **150. Odakle najviše stičete znanje o poljoprivrednim praksama? / From where do you mainly acquire knowledge about agricultural practices?** *

Mark only one oval.

- Od roditelja / porodičnih tradicija / From parents/family traditions
- Od drugih malih poljoprivrednika / vlasnika zemljišta / From other small farmers / landholders
- Sa društvenih mreža, digitalnih ili štampanih medija / From social media, digital, or print media
- Sa svih navedenih izvora / From all of the above sources
- Ne bavim se poljoprivrednim aktivnostima / Not engaged in agricultural activities
- Ne želi da odgovori / Prefer not to answer
- Other: _____

158. **151. Koji je glavni izvor vode za navodnjavanje vašeg domaćinstva? / What is your household's main source of water for irrigation?** *

Mark only one oval.

- Bunar / podzemna voda / Well/groundwater
- Lokalna reka, potok ili jezero / Local river, stream, or pond
- Transportovana voda (cisterna, rezervoar itd.) / Transported water (cistern, tank, etc.)
- Navodnjavanje nije potrebno / No irrigation needed
- Other: _____

159. **152. Da li ste bili svesni da Projekat može uključivati sistem za navodnjavanje? / Were you aware that the Project may include an irrigation system?** *

Mark only one oval.

- Da, upoznat/a sam i znam detalje / Yes, I am aware and I know details
- Čuo/la sam nešto, ali nisam siguran/a u detalje / I have heard something but I am not sure about details
- Ne, nisam bio/la upoznat/a / No, I am not aware
- Other: _____

160. **153. Da li biste bili zainteresovani da povežete vaše domaćinstvo / zemljište na sistem za navodnjavanje ukoliko bude izgrađen? / Would you be interested in connecting your household/land to the irrigation system if it is built?** *

Mark only one oval.

- Da, bio/la bih zainteresovan/a / Yes, I would be interested
- Ne, ne bih bio/la zainteresovan/a / No, I would not be interested
- Niste sigurni / Not sure

161. **154. Koje brige imate u vezi sa povezivanjem ili korišćenjem sistema za navodnjavanje? / What concerns do you have about connecting to or using the irrigation system? ***

Mark only one oval.

- Visoki troškovi početnog priključka / High cost of initial connection
- Visoki mesečni troškovi korišćenja / High monthly cost for use
- Moguće povećanje cena zemljišta / Possible increase in land prices
- Zdravstvena / bezbednosna kvalitet vode za navodnjavanje / Health/safety quality of irrigation water
- Nemam brige. / No concerns
- Nisam zainteresovan/a za povezivanje / I am not interested in connecting
- Other: _____

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms